

การสร้างสรรค์ผลงานประติมากรรมเชิงสัญลักษณ์สำหรับติดตั้งในโครงการท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี
บ้านเมืองน้อย จังหวัดบุรีรัมย์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปมหาบัณฑิต
สาขาวิชาศิลปะการออกแบบ แผนก ก แบบ ก 2 ระดับปริญญามหาบัณฑิต

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2561

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

การสร้างสรรค์ผลงานประติมากรรมเชิงสัญลักษณ์สำหรับติดตั้งในโครงการท่องเที่ยว
OTOP นวัตวิถี บ้านเมืองน้อย จังหวัดบุรีรัมย์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปมหาบัณฑิต
สาขาวิชาศิลปะการออกแบบ แผน ก แบบ ก 2 ระดับปริญญามหาบัณฑิต
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
ปีการศึกษา 2561
ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

CREATING ICONIC LANDMARK SCULPTURES FOR INSTALLATION IN THE OTOP
TOURISM PROJECT, BURIRAM PROVINCE.

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for Master of Fine Arts DESIGN ARTS
Graduate School, Silpakorn University
Academic Year 2018
Copyright of Graduate School, Silpakorn University

หัวข้อ การสร้างสรรค์ผลงานประติมากรรมเชิงสัญลักษณ์สำหรับติดตั้งใน
โครงการท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี บ้านเม็องน้อย จังหวัดบุรีรัมย์
โดย รัชชาติ พลแสน
สาขาวิชา ศิลปะการออกแบบ แผน ก แบบ ก 2 ระดับปริญญาโท
อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก รองศาสตราจารย์ ปรีชา ปั่นเกล้า

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร ได้รับพิจารณาอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรศิลปมหาบัณฑิต

..... คณะบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.จุไรรัตน์ นันทานิช)

พิจารณาเห็นชอบโดย

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. อนุชา แปงเกษร)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
(รองศาสตราจารย์ ปรีชา ปั่นเกล้า)

..... ผู้ทรงคุณวุฒิภายใน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภูวนาท รัตนรังสิกุล)

..... ผู้ทรงคุณวุฒิภายใน
(รองศาสตราจารย์ ประดิพัทธ์ เลิศรุจิดำรงค์กุล)

..... ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อภิสักก์ สิ้นธุภัก)

59156321 : ศิลปะการออกแบบ แผน ก แบบ ก 2 ระดับปริญญาโทบัณฑิต

คำสำคัญ : ประติมากรรมเชิงสัญลักษณ์, พื้น, จักสาน, หมูบ้านท่องเที่ยว, หมูบ้านเมืองน้อย, จังหวัดบุรีรัมย์

นาย รัฐชาติ พลแสน: การสร้างสรรค์ผลงานประติมากรรมเชิงสัญลักษณ์สำหรับติดตั้งในโครงการท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี บ้านเมืองน้อย จังหวัดบุรีรัมย์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ : รองศาสตราจารย์ ปรีชา ปั่นกล้า

การสร้างสรรค์ผลงานประติมากรรมเชิงสัญลักษณ์สำหรับติดตั้งในโครงการท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี บ้านเมืองน้อย จังหวัดบุรีรัมย์ มีวัตถุประสงค์ในการทำวิจัยครั้งนี้เพื่อสร้างสรรค์ผลงานประติมากรรม สำหรับจัดแสดงในศูนย์การเรียนรู้หมู่บ้านเมืองน้อย นำไปสู่การส่งเสริมโครงการท่องเที่ยวหมู่บ้าน OTOP นวัตวิถี ในการทำวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ(Qualitative Research) ค้นหาข้อเท็จจริงจากสภาพแวดล้อมที่อย่างลึกซึ้ง ด้วยการใช้เครื่องมือการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ การลงพื้นที่ การสังเกต และการสัมผัส ประยุกต์เปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์ที่พบเห็น โดยมีชาวบ้านของบ้านเมืองน้อยเป็นกลุ่มเป้าหมายตัวอย่างที่ทำงานร่วมกันกับผู้วิจัยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกัน เพื่อให้ได้แนวทางการออกแบบสร้างสรรค์ประติมากรรม ในด้านรูปทรง และด้านเทคนิควัสดุ ที่จะเข้าถึงสื่อสารกับชุมชนได้

โดยเนื้อหาของผลงานสะท้อนมาจากวิถีชีวิตของคนบ้านเมืองน้อยเล่าถึงสังคมเกษตรกรรม ที่ยังคงยึดมั่นแนวทางการทำนาในแบบรากเหง้าของตัวเอง ไม่วิ่งตามวิวัฒนาการสมัยใหม่เพื่อที่จะให้ได้เงินโดยการยอมตัดหนี้สินตามรูปแบบการทำเกษตรกรรมในแบบยุคปัจจุบัน ซึ่งวิถีชีวิตของคนบ้านเมืองน้อยนั้น แสดงให้เห็นถึงความพอเพียง พึ่งพาตนเองเป็นหลัก ดำรงชีวิตอย่างมีความสุข รูปแบบของผลงานจึงนำเครื่องจักรสมัยใหม่ในการทำเกษตรกรรมหยิบมาเป็นตัวสื่อสาร ด้วยทักษะภูมิปัญญาจักสานของท้องถิ่น เพื่อให้เป็นประติมากรรมเชิงสัญลักษณ์ ลักษณะเฉพาะของบ้านเมืองน้อย

ผลจากการวิจัยพบว่า ผู้วิจัยได้ค้นพบเทคนิคจักสานรูปแบบใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นมาจากการแก้ไขปัญหา ซึ่งได้ผลลัพธ์ที่ดี และการที่ได้ทำงานร่วมกับชุมชนครั้งนี้ จากการสำรวจตัวผลงานสามารถเป็นที่ยอมรับของคนในชุมชน และสร้างความภาคภูมิใจให้แก่คนในชุมชนได้เป็นอย่างดี

59156321 : Major DESIGN ARTS

Keyword : Symbolic Sculpture, Area, Weave, Tourism Village, Muang Noi Village, Buriram

MR. RATTACHAT PHONSAEN : CREATING ICONIC LANDMARK SCULPTURES FOR INSTALLATION IN THE OTOP TOURISM PROJECT, BURIRAM PROVINCE. THESIS ADVISOR : ASSOCIATE PROFESSOR PREECHA PUN-KLUM

This study aimed to create symbolic sculpture for OTOP Nawat Vithee Tourism Project in Ban Muang Noi, Buriram province. The purpose of this research was to create a sculpture for exhibitions in Muang Noi Village Learning Center towards OTOP Nawat Vithee Tourism Project. This study was a qualitative research. The methodology was conducted by in-depth exploration of facts. The research instruments were interview, field trip, observation, touch, and application to discovering situations. The target group was farmers in Ban Mueang Noi who jointly worked with the researcher to exchange opinions to obtain the way to design a sculpture in terms of the shape and material technique to communicate with the community.

The content of the work reflected the way of life of local people in Ban Muang Noi through storytelling of the agricultural society that still holds traditional farming and does not change itself to keep up with the modern evolution by finding money even owing debts through present farming. Local way of life in Ban Muang Noi reflected the self-sufficiency, self-reliance, and happy living. The work was created by applying modern agricultural machine to communicate with local wisdom of basketry as a traditional symbolic sculpture of Ban Mueang Noi.

The results indicated that new basketry techniques were discovered. The findings were from solving the problems, leading to good outcomes and participation with the community. From the survey, the work was acceptable in the community, generating local people's pride.

กิตติกรรมประกาศ

การดำเนินงานทำโครงการวิจัยสำเร็จไปด้วยดี เนื่องจากผู้จัดทำได้รับความอนุเคราะห์อย่างสูงจากอาจารย์ที่เกี่ยวข้องกับข้าพเจ้าทุกท่าน ที่ให้ข้อเสนอแนะ และความช่วยเหลือในด้านต่างๆ จนโครงการวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี ขอขอบพระคุณอาจารย์ปรีชา ปั่นกล้า อาจารย์ที่ปรึกษาโครงการ ที่ให้ข้อเสนอแนะ ช่วยเหลือในด้านการทำวิจัย ตั้งแต่กระบวนการคิด การออกแบบ ปฏิบัติงาน ขอขอบพระคุณบิดา มารดาซึ่งเป็นผู้อยู่เบื้องหลังของความสำเร็จโครงการวิจัยครั้งนี้ ที่เป็นกำลังสำคัญทั้งด้านเงินทุน ด้านกำลังใจ และการให้คำแนะนำ ขอขอบพระคุณท่านชนัญญา คงยืน อีกหนึ่งบุคคลที่สำคัญอย่างยิ่ง ค่อยช่วยเหลือการทำงานทุกด้าน จนทำให้โครงการวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี และขอขอบพระคุณความอนุเคราะห์ และความช่วยเหลือต่างๆ อีกมากมายจากบุคคลที่เกี่ยวข้องกับโครงการวิจัยที่ไม่ได้กล่าวถึง สุดท้ายนี้ผู้จัดทำรู้สึกขอบพระคุณในความกรุณาอันดีเยี่ยมของทุกๆ ท่านเป็นอย่างมาก จึงกราบขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

รัฐชาติ พลแสน

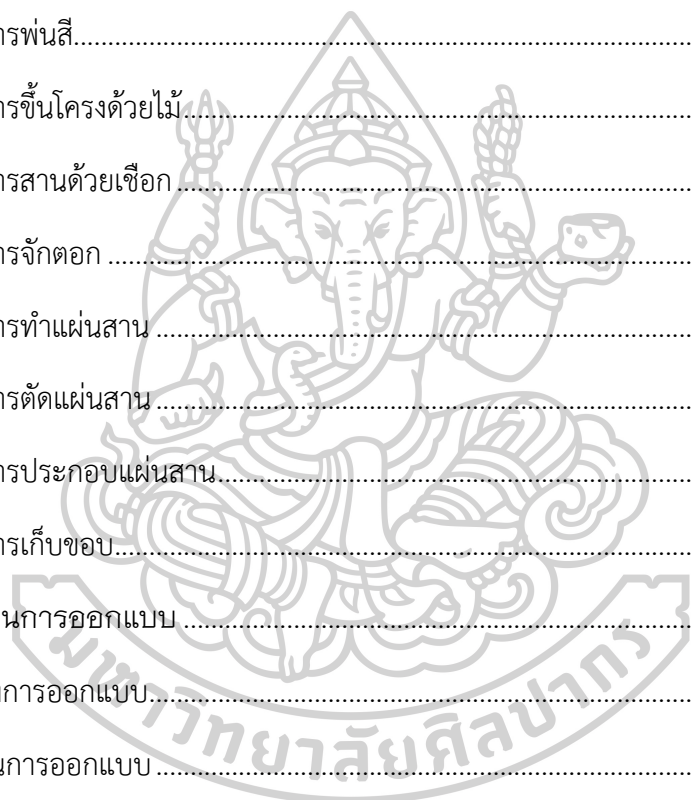

สารบัญ

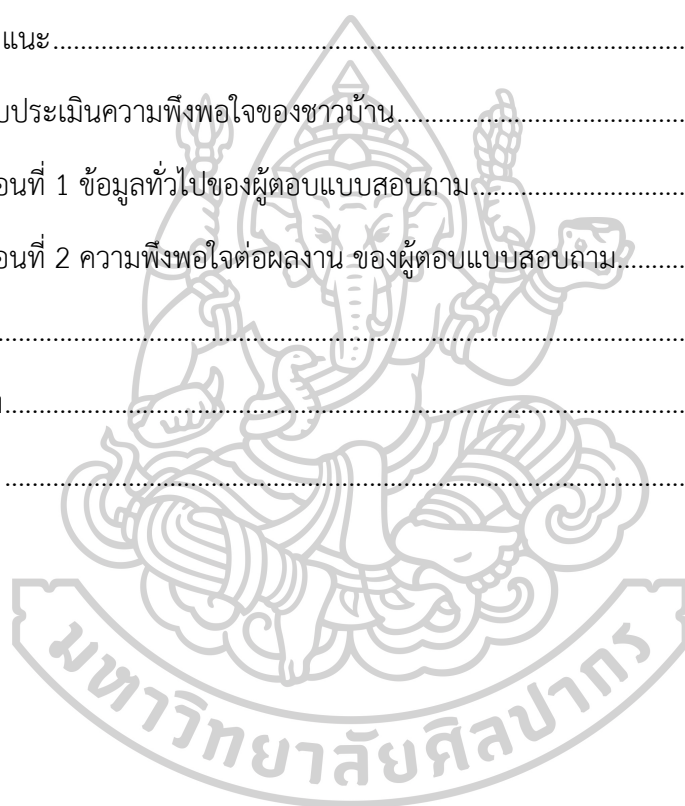
	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญรูปภาพ.....	ฉ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญ.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
สมมุติฐานของการศึกษา.....	5
ขอบเขตการศึกษา.....	5
ขั้นตอนการวิจัย.....	6
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	7
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	8
1. ข้อมูลด้านการลงพื้นที่เก็บข้อมูล.....	9
1.1 หมู่บ้านเมืองน้อย.....	9
1.2 ประเพณี วัฒนธรรม และความเชื่อของบ้านเมืองน้อย.....	12
1.3 การประกอบอาชีพของคนในชุมชน.....	15
1.4 รูปแบบการเกษตรของคนในชุมชน.....	16
2. ข้อมูลด้านวัสดุ และเทคนิคการสร้างสรรค์ผลงาน.....	18
2.1 วัสดุ และอุปกรณ์ที่ใช้ในท้องถิ่น.....	18

2.2 เทคนิคการจักสานภายในท้องถิ่น	21
3. ข้อมูลด้านศิลปะการออกแบบ.....	24
3.1 ที่มาแนวความคิด.....	24
3.2 แรงแบนตาลใจในการออกแบบ	25
4. ข้อมูลพื้นที่ติดตั้งผลงาน	27
4.1 ข้อมูลทั่วไป	27
4.2 สภาพแวดล้อม.....	28
4.3 ความสอดคล้องระหว่างพื้นที่และผลงาน.....	28
5. ประติมากรรมติดตั้ง อื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง.....	29
5.1 ประติมากรรมกับพื้นที่.....	29
5.2 ประติมากรรมเชิงสัญลักษณ์.....	29
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัย.....	33
1. กำหนดประเด็นปัญหาของงานวิจัย.....	34
2. เลือกรูปแบบของงานวิจัย.....	35
3. กำหนดกลุ่มประชากรตัวอย่าง	35
3.1 ประชากร (Population).....	35
3.2 กลุ่มตัวอย่าง (Sample).....	36
4. สร้างเครื่องมือเก็บข้อมูลผลงาน	36
4.1 การรวบรวมข้อมูลด้านเอกสาร.....	36
4.2 การรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์.....	37
4.3 การรวบรวมข้อมูลจากการสังเกต	39
5. วิเคราะห์ข้อมูลจากการรวบรวม.....	40
6. สร้างสรรค์ผลงานการออกแบบ.....	41
6.1 ทหา Key word (คำสำคัญ).....	42

6.2 การตีความจาก Key word ที่ได้	42
6.3 ร่างแบบ	43
6.4 ทดลองเทคนิค และวัสดุ	44
6.5 ผลงานสร้างสรรค์.....	45
7. ขั้นตอน และกระบวนการ	45
7.1 การขึ้นโครงสร้าง	45
7.2 การพ่นสี.....	46
7.3 การขึ้นโครงด้วยไม้.....	46
7.4 การสานด้วยเชือก.....	47
7.5 การจักตอก	47
7.6 การทำแผ่นสาน.....	48
7.7 การตัดแผ่นสาน.....	48
7.8 การประกอบแผ่นสาน.....	49
7.9 การเก็บขอบ.....	49
บทที่ 4 ผลงานการออกแบบ	50
1. แนวทางการออกแบบ.....	51
2. กระบวนการออกแบบ	52
3. แนวความคิดในการออกแบบ	53
3.1 คำสำคัญ และการตีความหมาย.....	53
3.2 สรุปแนวคิดในการออกแบบ	54
3.3 สรุปรูปแบบผลงาน	55
4. พื้นที่ในการสร้างสรรค์ผลงาน.....	56
4.1 การวิเคราะห์พื้นที่.....	56
4.2 การทำกิจกรรมของหมู่บ้านเมืองน้อยในแต่ละพื้นที่	57

4.3	พื้นที่ติดตั้งผลงาน	58
4.4	แนวทางการติดตั้งผลงาน.....	60
บทที่ 5	สรุปอภิปรายและข้อเสนอแนะ	65
1.	อภิปรายผลงานสร้างสรรค์	65
2.	สรุปข้อค้นพบตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย	66
3.	ปัญหาและอุปสรรคในการสร้างสรรค์ผลงาน.....	67
4.	ข้อเสนอแนะ.....	67
5.	สรุปแบบประเมินความพึงพอใจของชาวบ้าน.....	68
5.1	ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	68
5.2	ตอนที่ 2 ความพึงพอใจต่อผลงาน ของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	70
ภาคผนวก	72
รายการอ้างอิง	78
ประวัติผู้เขียน	81

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 1 สรุปรูปที่มา และสถานการณ์สำคัญของการพัฒนาชุมชนบ้านเมืองน้อย.....11

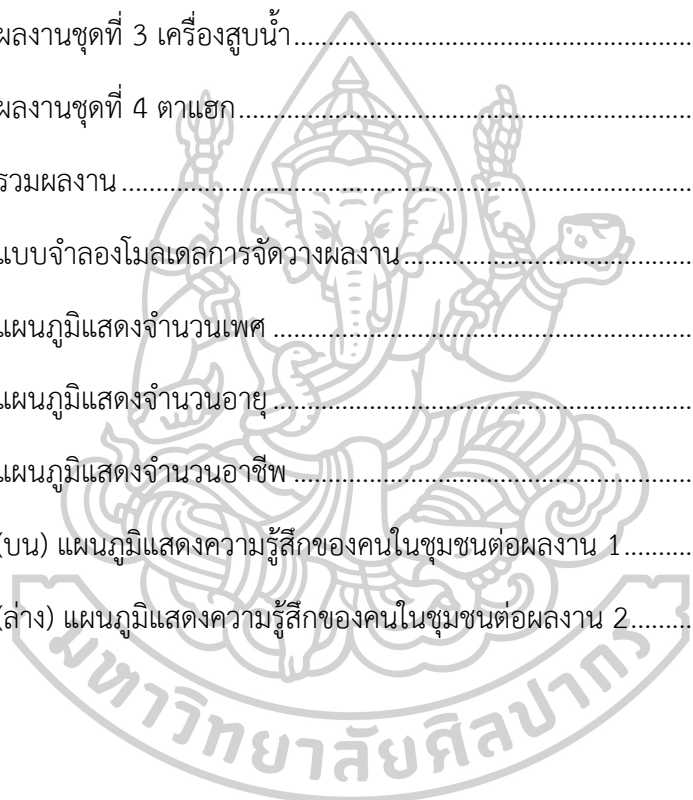
สารบัญรูปภาพ

	หน้า
รูปภาพที่ 1 (ซ้าย) ทางเข้าหมู่บ้านเมืองน้อย	1
รูปภาพที่ 2 (ขวา) การปลูกข้าว.....	1
รูปภาพที่ 3 ทุงนาในหมู่บ้านเมืองน้อย	2
รูปภาพที่ 4 การทำพิธีกรรมผีตาแฮก.....	3
รูปภาพที่ 5 กิจกรรมในโครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีของบ้านเมืองน้อย	3
รูปภาพที่ 6 ผลิตภัณฑ์ OTOP ของบ้านเมืองน้อย.....	4
รูปภาพที่ 7 การแต่งกายของชาวบ้านบ้านเมืองน้อย.....	13
รูปภาพที่ 8 (ซ้าย) แปลงผักของชาวบ้านบ้านเมืองน้อย	13
รูปภาพที่ 9 (ขวา) ไก่ที่ชาวบ้านเลี้ยง.....	13
รูปภาพที่ 10 (ซ้าย) การทอผ้าสีพื้นแดงของชาวบ้าน.....	14
รูปภาพที่ 11 (ขวา) ตัวอย่างกระติบข้าวเหนียวของบ้านเมืองน้อย.....	14
รูปภาพที่ 12 แผนภูมิอัตราการประกอบอาชีพของคนในชุมชนบ้านเมืองน้อย	15
รูปภาพที่ 13 พืชที่บ้านเมืองน้อยนิยมปลูก.....	17
รูปภาพที่ 14 อุปกรณ์ที่ใช้ทำนาในปัจจุบัน.....	17
รูปภาพที่ 15 ไร่สีสุก.....	18
รูปภาพที่ 16 ไร่รวก	18
รูปภาพที่ 17 หวายแบบลำ.....	19
รูปภาพที่ 18 ดอกไม้ไร่สีสุก.....	19
รูปภาพที่ 19 หวายแบบปอก.....	19
รูปภาพที่ 20 ไม้แคป้า	20
รูปภาพที่ 21 อุปกรณ์ที่ใช้ในการจักสาน	20

รูปภาพที่ 22	อุปกรณ์ที่ใช้ในการจักสาน	21
รูปภาพที่ 23	ลายสานฝา ชาวบ้านเรียกว่า ลายสองซัดดี	21
รูปภาพที่ 24	ลายถักหวาย	22
รูปภาพที่ 25	ขอบไม้แค.....	22
รูปภาพที่ 26	ลายสานฐาน.....	22
รูปภาพที่ 27	การสานลายกาวขัด.....	23
รูปภาพที่ 28	การสานลายซ้ายขวา.....	23
รูปภาพที่ 29	การเข้าขอบจุนหวายชาวบ้านเรียกลายตะเข็บ ลายตะขาบ.....	23
รูปภาพที่ 30	รายละเอียดตีนกระต๊อบ.....	24
รูปภาพที่ 31	ลายหุ่ยร้อยเชือกชาวบ้านเรียก ลายตะเข็บตะขาบ.....	24
รูปภาพที่ 32	รถแทรกเตอร์.....	26
รูปภาพที่ 33	ภาพดาวเทียมหมู่บ้าน บ้านเมืองน้อย	27
รูปภาพที่ 34	จุดติดตั้งผลงานในแผนที่การท่องเที่ยวหมู่บ้าน OTOP นวัตวิถี.....	28
รูปภาพที่ 35	“โลกุตรระ” ผลงานของอาจารย์ชลุต นิมเสมอ	30
รูปภาพที่ 36	ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบ้านเมืองน้อย.....	31
รูปภาพที่ 37	ชุมประตูป้านเมืองน้อย.....	31
รูปภาพที่ 38	แปลงผักบ้านเมืองน้อย	32
รูปภาพที่ 39	กรอบแนวคิดของงานวิจัยการสร้างสรรค์ผลงานประติมากรรมเชิงสัญลักษณ์สำหรับ ติดตั้งในโครงการท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี บ้านเมืองน้อย จังหวัดบุรีรัมย์	34
รูปภาพที่ 40	การรวบรวมข้อมูลด้านเอกสาร	36
รูปภาพที่ 41	การรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์.....	37
รูปภาพที่ 42	ตัวอย่างบทสัมภาษณ์.....	38
รูปภาพที่ 43	รูปภาพการเก็บข้อมูลจากการสังเกต	39

รูปภาพที่ 44 แผนภาพวงกลม (circle diagram) การวิเคราะห์ข้อมูลจากการรวบรวมข้อมูลด้าน เอกสาร การสัมภาษณ์ และการสังเกต	40
รูปภาพที่ 45 ขั้นตอนการสร้างสรรค์ผลงาน.....	41
รูปภาพที่ 46 Key word (คำสำคัญ).....	42
รูปภาพที่ 47 ขั้นตอนการร่างแบบ.....	43
รูปภาพที่ 48 ตารางการทดลองเทคนิคที่นำมาใช้กับผลงาน.....	44
รูปภาพที่ 49 การขึ้นโครง.....	45
รูปภาพที่ 50 พันสีโครง	46
รูปภาพที่ 51 การขึ้นโครงไม้.....	46
รูปภาพที่ 52 การสานด้วยเชือก.....	47
รูปภาพที่ 53 เหล่าไม้ไผ่.....	47
รูปภาพที่ 54 แผ่นสาน.....	48
รูปภาพที่ 55 การตัดแผ่นสาน.....	48
รูปภาพที่ 56 การประกอบแผ่นสาน.....	49
รูปภาพที่ 57 การเก็บขอบ.....	49
รูปภาพที่ 58 กระบวนการออกแบบ.....	52
รูปภาพที่ 59 คำสำคัญ และการตีความ.....	53
รูปภาพที่ 60 สรุปแนวความคิด.....	54
รูปภาพที่ 61 สรุปรูปแบบผลงาน	55
รูปภาพที่ 62 พื้นที่สำคัญของชุมชนบ้านเมืองน้อย	56
รูปภาพที่ 63 การทำกิจกรรมของหมู่บ้านเมืองน้อยในแต่ละพื้นที่.....	57
รูปภาพที่ 64 พุดคุษหาแนวทางในการทำงาน	58
รูปภาพที่ 65 กิจกรรมภายในศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบ้านเมืองน้อย	58
รูปภาพที่ 66 โดมของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบ้านเมืองน้อย.....	59

รูปภาพที่ 67 วัดชัยศรี	59
รูปภาพที่ 68 ภาพมุมสูงแบบจำลองติดตั้ง 1	60
รูปภาพที่ 69 ภาพมุมสูงแบบจำลองติดตั้ง 2	60
รูปภาพที่ 70 ภาพมุมสูงแบบจำลองติดตั้ง 3	61
รูปภาพที่ 71 ผลงานชุดที่ 1 รถไถเดินตาม	62
รูปภาพที่ 72 ผลงานชุดที่ 2 รถแทรกเตอร์	62
รูปภาพที่ 73 ผลงานชุดที่ 3 เครื่องสูบน้ำ	63
รูปภาพที่ 74 ผลงานชุดที่ 4 ตาแฮก	63
รูปภาพที่ 75 รวมผลงาน	64
รูปภาพที่ 76 แบบจำลองโมเดลการจัดวางผลงาน	64
รูปภาพที่ 77 แผนภูมิแสดงจำนวนเพศ	68
รูปภาพที่ 78 แผนภูมิแสดงจำนวนอายุ	68
รูปภาพที่ 79 แผนภูมิแสดงจำนวนอาชีพ	69
รูปภาพที่ 80 (บน) แผนภูมิแสดงความรู้สึกของคนในชุมชนต่อผลงาน 1	70
รูปภาพที่ 81 (ล่าง) แผนภูมิแสดงความรู้สึกของคนในชุมชนต่อผลงาน 2	70

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญ.

บ้านเมื่อน้อย ตำบลศรีสว่าง อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์ เป็นหมู่บ้านขนาดเล็ก ตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ.2442 มีพื้นที่ ประมาณ 35 ไร่ ที่ทำการเกษตร 2,768 ไร่ มีครัวเรือนทั้งหมด 182 ครัวเรือน และมีจำนวนประชากร 453 คน มีพื้นที่ทำเลเป็นที่ราบ คนในชุมชนประกอบอาชีพเกษตรกรรม ซึ่งเป็นสิ่งที่อยู่คู่กับสังคมไทยทุกภูมิภาคมานาน จะปลูกข้าวเป็นพืชชนิดหลักที่ทำกันส่วนใหญ่ โดยชาวนาในประเทศไทยนับว่าเป็นคนกลุ่มใหญ่ที่สุด เพราะข้าวเป็นอาหารหลักของคนไทย อาชีพทำนาเป็นอาชีพดั้งเดิมของคนไทย สืบทอดมายังอนุชนรุ่นหลัง อดีตชาวนาจะใช้ชีวิตสอดคล้องกับธรรมชาติ และอาศัยธรรมชาติ เชื้อในอำนาจของดิน ฟ้า น้ำถือในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ช่วยปกป้องคุ้มครอง มายึดถือเป็นแบบแผนปฏิบัติ และ จะพึ่งพาตัวเองอย่างพอเพียง เห็นได้ชัดจาก รูปแบบของอุปกรณ์การทำนาก็ใช้วัสดุที่หาได้ง่ายในพื้นที่อย่าง ไม้ ไม้ไผ่ มาทำด้วยภูมิปัญญาของตัวเอง ลักษณะทางสังคมจะเป็นแบบเกื้อกูลช่วยเหลือกัน ในชนบท การทำงานของชาวนาจะเริ่มทำงานตั้งแต่เช้าจรดค่ำตลอดทั้งฤดูกาลทำนา หลังจากฤดูกาลเก็บเกี่ยวเสร็จ ชาวนาก็จะไปปลูกพืชเศรษฐกิจชนิดอื่นๆ หรือเลี้ยงสัตว์แทน

รูปภาพที่ 1 (ซ้าย) ทางเข้าหมู่บ้านเมื่อน้อย

รูปภาพที่ 2 (ขวา) การปลูกข้าว

ภาพโดย : รัฐชาติ พลแสน (ถ่ายเมื่อ 30 มกราคม 2561)

เนื่องจากบ้านเมืองน้อยมีอาชีพหลักเป็นเกษตรกรจึงมีพิธีกรรมและความเชื่อเกี่ยวกับการเกษตร การทำนาเป็นอย่างมาก เหตุเพราะบ้านเมืองน้อย หรือจังหวัดบุรีรัมย์ขึ้นชื่อในเรื่องของความแห้งแล้ง บ่อยครั้งที่ชาวบ้านปลูกข้าวไม่ประสบผลสำเร็จ ปลูกแล้วก็ตายเนื่องจากฝนไม่ตกไม่มีน้ำ ข้าวจึงตายทั้งหมด ชาวบ้านจึงไม่มีผลผลิต ขาดรายได้ และขาดทุนจากการลงทุนซื้อปุ๋ย ปลูกข้าว ชาวบ้านจึงจำเป็นต้องมีเครื่องยึดเหนี่ยวทางจิตใจ ฟังพาเทพ เทวดา ให้ปกปักรักษาทุ่งนา โดยการทำพิธีกรรมต่างๆ เพื่อให้การทำนาในแต่ละฤดูประสบผลสำเร็จ ทำให้ชาวเจริญองกงาม พิธีกรรมที่ชาวบ้านทำเป็นประจำทุกปี ปีละ 2 ครั้ง คือพิธีกรรม “ผีตาแฮก”

รูปภาพที่ 3 ทุ่งนาในหมู่บ้านเมืองน้อย

ภาพโดย : รัฐชาติ พลแสน (ถ่ายเมื่อ 30 มกราคม 2561)

ผีตาแฮก คือพิธีกรรมเกี่ยวกับการเกษตรที่สำคัญมากของชาวไทยอีสาน เชื่อกันว่าเป็นผีประจำท้องไร่ท้องนา เปรียบเสมือนญาติผู้ใหญ่ที่คอยปกปักรักษานาข้าวให้กล้า เจริญองกงาม อุดมสมบูรณ์ และทำให้นาข้าวได้ผลผลิตดี ชาวบ้านจะเซ่นไหว้ผีตาแฮกอยู่เป็นประจำในทุกๆปีเรียกว่าพิธีปักกกแฮก โดยจะเซ่นไหว้ปีละ 2 ครั้ง คือ ก่อนปักดำและหลังฤดูการเก็บเกี่ยว โดยจะทำเป็นเพิงเล็กๆ คล้ายกับศาลปักอยู่บนเสาต้นเดียวซึ่งทำจากไม้ไผ่และปักอยู่ในบริเวณมุมใดมุมหนึ่งของที่นา บางแห่งจะทำเป็นรั้วถี่ๆล้อมบริเวณใดบริเวณหนึ่งไว้ชาวบ้านจะทราบกันดีว่าเป็นที่อยู่ของผีตาแฮกและจะตั้งไว้แบบนั้นเมื่อถึงฤดูการทำพิธีกรรมผีตาแฮกอีกครั้ง ชาวบ้านจะซ่อมแซมศาลตาแฮกทุกๆครั้ง หากพังก็จะทำใหม่ และวางของเซ่นไหว้เป็น เหล้าขาว น้ำ ไก่ต้มสุกพร้อมเครื่องใน ดอกไม้ รูป เทียน กระดาษ ข้าวเหนียว เป็นต้น ซึ่งบ้านเมืองน้อยได้สืบทอดประเพณีนี้มาตั้งแต่บรรพบุรุษและทำเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน

รูปภาพที่ 4 การทำพิธีกรรมผีตาแฮก
ภาพโดย : นายหมอก (ถ่ายเมื่อ 8 มกราคม 2561)

ด้วยความที่ชาวบ้านบ้านเมืองน้อยมีการใช้ชีวิตแบบพอเพียง มีอัตลักษณ์ที่ชัดเจน มีผลิตภัณฑ์ OTOP และผลผลิตทางการเกษตรที่มีคุณภาพ และเป็นหมู่บ้านที่สืบทอดวัฒนธรรมประเพณีโบราณได้อย่างน่าสนใจ บ้านเมืองน้อยจึงถูกคัดเลือกจากจังหวัดบุรีรัมย์ได้เข้าร่วมโครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ซึ่งเป็นโครงการที่รัฐบาลให้งบสนับสนุนเพื่อพัฒนาหมู่บ้านให้เป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ชมการแสดงของชาวบ้าน รับประทานอาหารพื้นบ้าน ชมวิถีชีวิตชาวบ้านและการเป็นอยู่แบบเรียบง่ายของชาวบ้าน

รูปภาพที่ 5 กิจกรรมในโครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีของบ้านเมืองน้อย
ที่มา : ที่ว่าการอำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์ บำบัดทุกข์บำรุงสุข (ถ่ายเมื่อ 29 สิงหาคม 2561)

โครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี เป็นการสร้างความมั่นคงให้กับเศรษฐกิจฐานราก และเพื่อลดความเหลื่อมล้ำของสังคม เกิดชุมชนเข้มแข็ง ยั่งยืน โดยการนำนวัตกรรมมาผสมผสานกับวิถีชีวิต ในการผลิตสินค้าท้องถิ่นหรือผลิตภัณฑ์โอท็อป ภายใต้แนวคิด ร่วมสุข ร่วมวิถี ร่วมสมัย (Happiness Oriented)พร้อมกับผนวกการท่องเที่ยวของชุมชนเข้าไป (ข้าวสด, 2561)

รูปภาพที่ 6 ผลิตภัณฑ์ OTOP ของบ้านเมืองน้อย

ที่มา : ที่ว่าการอำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์ บำบัดทุกข์บำรุงสุข (ถ่ายเมื่อ 29 สิงหาคม 2561)

ด้วยความผูกพันต่อบ้านเมืองน้อย ข้าพเจ้าจึงเกิดแรงบันดาลใจที่จะนำเรื่องราว การทำ การเกษตร วิถีชีวิต ความเชื่อและวัฒนธรรมของชุมชนบ้านเมืองน้อย มานำเสนอผ่านแง่มุมของ ข้าพเจ้า ด้วยประสบการณ์ที่ได้รับรู้เรื่องราวมาเป็นเวลากว่า 20 ปี สะท้อนออกมาเป็นผลงาน สร้างสรรค์ประติมากรรม ด้วยเทคนิคการจักสาน และวัสดุไม้ไผ่ ของภูมิปัญญาชาวบ้านนำเสนอ เพื่อเป็นสัญลักษณ์ใช้จัดแสดงในพื้นที่ของหมู่บ้าน ผลงานจะมีส่วนร่วมกับโครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีของบ้านเมืองน้อย ติดตั้งในบริเวณพื้นที่สำคัญชุมชนเพื่อเป็นเอกลักษณ์ให้นักท่องเที่ยว ได้รับรู้ถึงวิถีชีวิตของชาวบ้านผ่านผลงานศิลปะ และถ่ายรูปกับผลงานสร้างสรรค์

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

จากการวิจัยเรื่องการสร้างสรรค์ผลงานประติมากรรมเชิงสัญลักษณ์สำหรับติดตั้งในโครงการท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี บ้านเมืองน้อย จังหวัดบุรีรัมย์ ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างสัญลักษณ์ให้กับชุมชนบ้านเมืองน้อยมีความเหมาะสม สอดคล้องกับพื้นที่และการจัดวางในโครงการท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี โดยศึกษาประเด็นในประเด็นดังต่อไปนี้

1. ศึกษาวิถีชีวิต วัฒนธรรม ความเชื่อ และภูมิปัญญาบ้านเมืองน้อย ตำบลศรีสว่าง อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์ เพื่อดึงลักษณะเฉพาะมาใช้เป็นแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ผลงานประติมากรรม
2. ศึกษาลักษณะพื้นที่บ้านเมืองน้อย เพื่อติดตั้งผลงานประติมากรรม

3. เพื่อสร้างสรรค์ผลงานประติมากรรม สำหรับติดตั้งในโครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีของ บ้านเม็องน้อย ตำบลศรีสว่าง อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์

สมมุติฐานของการศึกษา

การสร้างสรรค์ผลงานประติมากรรมเชิงสัญลักษณ์สำหรับติดตั้งในโครงการท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี บ้านเม็องน้อย จังหวัดบุรีรัมย์ จะมีความสวยงามสอดคล้องกับพื้นที่และดึงดูดนักท่องเที่ยวได้หรือไม่

ขอบเขตการศึกษา

การสร้างสรรค์ผลงานประติมากรรมเชิงสัญลักษณ์สำหรับติดตั้งในโครงการท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี บ้านเม็องน้อย จังหวัดบุรีรัมย์ เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ ข้าพเจ้าได้กำหนดขอบเขตการศึกษาไว้ดังนี้

1. ขอบเขตการศึกษาด้านเนื้อหาข้อมูล
 - 1.1 ข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพเกษตรกร ประเพณี วัฒนธรรม ความเชื่อของชุมชน บ้านเม็องน้อย
 - 1.2 ข้อมูลวัสดุหัตถกรรมท้องถิ่นที่ใช้ในการสร้างสรรค์ผลงาน
 - 1.3 ข้อมูลโครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี
 - 1.4 ข้อมูลด้านเทคนิคการสร้างสรรค์ผลงาน
 - 1.5 ข้อมูลด้านศิลปะการออกแบบ
2. ขอบเขตการศึกษาด้านพื้นที่ ท่งนา บ้านเม็องน้อย อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์
 - 2.1 บรรยากาศ สภาพแวดล้อมภายในพื้นที่
 - 2.2 ลักษณะพื้นที่ใช้สอย
 - 2.3 ขนาดของพื้นที่บริเวณจัดวางผลงาน
 - 2.4 ความสัมพันธ์ระหว่างสถานที่ คน และผลงาน
3. ขอบเขตการศึกษาด้านประชากร

ประชากรบ้านเม็องน้อย ต.ศรีสว่าง อ.นาโพธิ์ จ.บุรีรัมย์

ขั้นตอนการวิจัย

1. ศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูล

1.1 รวบรวมข้อมูลเอกสาร

1.1.1 ทบทวนข้อมูลแนวความคิด ทักษะคิดและประสบการณ์เกี่ยวกับแรง บันดาลใจ

1.1.2 รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพเกษตรกร ประเพณี วัฒนธรรม ความเชื่อของชาวบ้านชุมชนบ้านเมืองน้อย

1.1.3 รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับวัสดุหัตถกรรมท้องถิ่นที่ใช้ในการสร้างสรรค์ผลงาน

1.1.4 รวบรวมข้อมูลเอกสารเนื้อหาเกี่ยวกับโครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี

1.1.5 รวบรวมข้อมูลเอกสารเนื้อหาเกี่ยวกับผลงานประติมากรรมและ ตัวอย่างผลงานของศิลปิน

1.1.6 รวบรวมเนื้อหาข้อมูลเกี่ยวกับเทคนิคในการสร้างสรรค์ผลงาน

1.1.7 รวบรวมข้อมูลเนื้อหาพื้นที่ติดตั้ง บ้านเมืองน้อย ต.ศรีสว่าง อ.นาโพธิ์ จ.บุรีรัมย์

1.2 รวบรวมข้อมูลจากการใช้เครื่องมือ

1.2.1 สัมภาษณ์คนในชุมชนบ้านเมืองน้อย ต.ศรีสว่าง อ.นาโพธิ์ จ.บุรีรัมย์

1.2.2 จดบันทึกความรู้สึกเมื่อเกิดประสบการณ์การให้ในรูปแบบต่างๆ

1.3 รวบรวมข้อมูลจากการลงพื้นที่สังเกต

1.3.1 การลงพื้นที่สังเกตวิถีชีวิต คนในชุมชนบ้านเมืองน้อย ต.ศรีสว่าง อ.นาโพธิ์

จ.บุรีรัมย์

2. วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้และสังเคราะห์ข้อมูลสู่แนวความคิดในการสร้างสรรค์

3. สร้างผลงานการสร้างสรรค์

3.1 การร่างแบบตามแนวความคิด

3.2 กำหนดเทคนิคในการสร้างสรรค์ผลงาน

3.3 ร่างแบบ 2 มิติ ดูความงามด้านทัศนศิลป์ของรูปแบบ ความสอดคล้องใน แนวความคิด

3.4 สร้างแบบจำลอง 3มิติ ศึกษาวัสดุและเทคนิคการสร้างผลงานไปพร้อมกับการ วิเคราะห์ขนาดและความเป็นไปได้ในการขึ้นรูปผลงานพร้อมทั้งดูความงามด้านทัศนศิลป์

3.5 นำเสนอผลงาน 3มิติต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อรับคำแนะนำในการแก้ไขรูปแบบสู่ การขยายผลงาน

3.6 ดำเนินการขยายผลงานตามรูปแบบของแบบจำลอง3มิติที่ผ่านการวิเคราะห์ และได้รับการอนุมัติจากอาจารย์ที่ปรึกษา

4. จำลองการติดตั้งผลงานในสถานที่โดยการตัดต่อคอมพิวเตอร์กราฟฟิก
5. ประเมินผลงานการสร้างสรรค
6. วิเคราะห์และอภิปรายผลการศึกษา
7. สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

นิยามศัพท์เฉพาะ

ประติมากรรมเชิงสัญลักษณ์ เป็นการสื่อความหมายที่สะท้อนถึงลักษณะแบบเฉพาะตัว ต้องการที่จะบ่งบอกตัวตนให้เห็นได้อย่างชัดเจน ทั้งด้านรูปแบบ หรือความหมายที่ปรากฏออกมา โดยผลงานจะทำหน้าที่ได้ดีก็ต่อเมื่อมีความสอดคล้องไปกับสถานการณ์ และพื้นที่กำลังปฏิบัติงาน ศิลปะเชิงสัญลักษณ์พบเห็นได้อย่างหลากหลาย เช่น งานจิตรกรรม งานประติมากรรม งานบทกวี หรือประเภทงานจิตรศิลป์ ต่างๆ

ประติมากรรมติดตั้งกับพื้นที่ เป็นการสร้างสรรค์ผลงานที่คำนึงถึงต่อสิ่งแวดล้อมเป็นหลัก ซึ่งจะต้องมีความสอดคล้องระหว่างพื้นที่กับตัวผลงานอย่างเหมาะสม ทั้งด้านรูปแบบ และความหมาย การสร้างสรรค์ผลงานประเภทนี้ส่วนมากจะเน้นทำงานให้มีขนาดใหญ่ เพื่อให้ดูสง่าดึงดูดความสนใจจากผู้คน ตัวของผลงานจะเปลี่ยนแปลงไปตามฤดูกาลอยู่ตลอด เพราะจะทำให้พื้นที่ถูกทำงานจากผลงานได้ดี และผลงานจะต้องสามารถบำรุงรักษาได้ตลอดของระยะเวลาในการแสดง

ผิตาแฮก ชาวบ้านเชื่อว่าเป็นผีเฝ้าไร่นา เมื่อชาวบ้านเข้าหักร้างถางพง เพื่อแปรสภาพที่ดินไปเป็นที่นา พวกเขาจะทำพิธีเชิญผิตาแฮกตนหนึ่งมาเป็นผู้เฝ้ารักษาที่นาและข้าวกล้า แต่ละปีเจ้าของนาจะต้องทำพิธีเช่นสังเวยก่อนลงไถนา และเมื่อเก็บเกี่ยวเสร็จแล้ว จะต้องแบ่งข้าวสี่เกวียน (*เกวียนจำลองเล็ก ๆ*) ให้แก่ผิตาแฮกด้วยทุกปี (ทิตหมู มักร่วน, 2561)

OTOP นวัตกรรม คือ การสร้างชุมชนแห่งการท่องเที่ยว ให้เกิดกระแสการท่องเที่ยวในชุมชน รายได้หมุนเวียนกระจายสู่ชุมชน โดยเน้นการพัฒนาผลิตภัณฑ์ OTOP ให้สามารถยกระดับสู่การจำหน่าย ในชุมชน ได้และเกิดการหมุนเวียนในชุมชน ให้สามารถดึงนักท่องเที่ยวเข้ามาในชุมชน หลักการสำคัญของการพัฒนาในด้านนี้ ได้แก่ การดึงเสนอเสนอชุมชน ค้นหาอัตลักษณ์ชุมชน เพื่อนำเสนอสู่นักท่องเที่ยว และค้นหาภูมิปัญญาท้องถิ่น ผสมผสานให้เกิดคุณค่า นำไปสู่การมีมูลค่าในเชิงเศรษฐกิจ (สรรรณญา กระสังข์, 2561)

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

สร้างสัญลักษณ์ให้กับชุมชนบ้านเมืองน้อยมีความเหมาะสม สอดคล้องกับพื้นที่และการจัดวางในโครงการท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี มีการศึกษาข้อมูลองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องในด้านต่างๆ เพื่อนำมาสร้างสรรค์ผลงานประติมากรรมและสนับสนุนแนวทางการออกแบบ โดยแบ่งเป็นประเด็นดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลด้านการลงพื้นที่เก็บข้อมูล
 - 1.1 หมู่บ้านเมืองน้อย
 - 1.2 อาชีพ
 - 1.3 ประเพณี วัฒนธรรม และความเชื่อ
 - 1.4 รูปแบบการทำเกษตรของคนในชุมชน
2. ข้อมูลด้านเทคนิคการสร้างสรรค์ผลงาน
 - 2.1 เทคนิคการจักสาน
 - 2.2 เทคนิคการจักสานในท้องถิ่น
3. ข้อมูลด้านศิลปะการออกแบบ
 - 3.1 ที่มาแนวความคิด
 - 3.2 แรงบันดาลใจในการออกแบบ
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 4.1 ข้อมูลทั่วไป
 - 4.2 สภาพแวดล้อม
 - 4.3 ความสอดคล้องระหว่างพื้นที่กับผลงาน
5. ประติมากรรมติดตั้ง อื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง
 - 5.1 ประติมากรรมกับพื้นที่
 - 5.2 ประติมากรรมเชิงสัญลักษณ์
6. โครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี

1. ข้อมูลด้านการลงพื้นที่เก็บข้อมูล

1.1 หมู่บ้านเมืองน้อย

บ้านเมืองน้อย ตั้งขึ้นเมื่อประมาณ พ .ศ.2442 โดยมีกลุ่มคนอพยพมาจากบ้านหนองแปน อำเภอยะผิง พิษณุโลก จังหวัดมหาสารคาม นำโดย นายเลื่อน นายสอน นายไพโร มาตั้งบ้านติดกับหนองน้ำชื่อ หนองเมืองน้อย จนเกิดเป็นหมู่บ้านเมืองน้อยขึ้นมา ปัจจุบันบ้านเมืองน้อย มีพื้นที่ประมาณ 35 ไร่ ที่ทำการเกษตร 2,768 ไร่ มีทั้งหมดจำนวน 182 ครัวเรือน มีประชากรทั้งหมด 453 คน ตั้งห่างจากอำเภอนาโพธิ์ ประมาณ 5 กิโลเมตร (มณี สำเภารัตน, 2561b)

1.1.1 ชุมชนเพื่อนบ้าน

- ก. ทิศเหนือติดกับ บ้านดอนกลาง ต.บ้านคู อ.นาโพธิ์จ.บุรีรัมย์
- ข. ทิศใต้ติดกับ บ้านจอก ต.นาโพธิ์ อ.นาโพธิ์จ.บุรีรัมย์
- ค. ทิศตะวันออกติดกับ บ้านสว่าง ต.ศรีสว่าง อ.นาโพธิ์จ.บุรีรัมย์
- ง. ทิศตะวันตกติดกับ บ้านโนนสะอาด ต.บ้านคู อ.นาโพธิ์จ.บุรีรัมย์

1.1.2 ลักษณะภูมิประเทศ

ที่ตั้งหมู่บ้านเป็นที่ราบ 100 %

1.1.3 แหล่งน้ำสำคัญ

มีหนองน้ำขนาดเล็กที่ใช้ในการอุปโภค และทำการเกษตร คือ หนองหินตั้ง หนองเมืองน้อย และหนองแห้ว

1.1.4 พื้นที่ป่าสงวน

พื้นที่ป่าโคกหนองโพธิ์ จำนวน 138 ไร่

1.1.5 อาชีพของประชากรในชุมชน

- ก. การเกษตร(คนส่วนใหญ่ทำนา)
- ข. ข้าราชการ
- ค. ประกอบธุรกิจส่วนตัว
- ง. รับจ้าง

1.1.6 วิสัยทัศน์ของหมู่บ้าน

สร้างงาน สร้างคน สู่ชุมชนที่เข้มแข็ง ครอบคลุมอบอุ่น

1.1.7 คำขวัญประจำหมู่บ้าน

หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ลือเลื่องผ้าขึ้นดินแดง แหล่งจักสานก่องข้าวใหญ่ สืบสานวัฒนธรรมไทย มีน้ำใจ รู้รักสามัคคี

1.1.8 ผู้นำหมู่บ้าน

นางมณี สำเภงเงิน กำนันตำบลศรีสว่าง อ.นาโพธิ์จ.บุรีรัมย์

1.1.9 กลุ่มเศรษฐกิจของชุมชน

ก. กลุ่มทอผ้าไหมมัดหมี่

ข. กลุ่มปลูกผักปลอดสารพิษ

ค. กลุ่มจักสานไม้ไผ่

ง. กลุ่มปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพ

จ. กลุ่มผลิตข้าวอินทรีย์

ฉ. กลุ่มเลี้ยงสัตว์

ช. กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต(กองทุนหมู่บ้าน และกองทุนพึ่งพาตนเอง)

ญ. กองทุนแม่ของแผ่นดิน(ช่วยเหลือผู้ติดสารเสพติด)

1.1.10 กิจกรรมที่ดำเนินการในชุมชน

ก. ทำบุญตามฮีต 12(บุญประจำเดือน)

ข. จัดกิจกรรมวันสำคัญเกี่ยวกับพระมหากษัตริย์ (วันพ่อ และวันแม่)

ค. ทำบุญตามเทศกาล(วันสงกรานต์และวันลอยกระทง)

ง. กิจกรรมพัฒนาหมู่บ้าน(ทุกวันที่ 15 ของเดือน)

จ. ทำบุญตักบาตรและเข้าวัดปฏิบัติธรรม

1.1.11 การปกครองและการบริหารหมู่บ้าน

ก. ผู้นำหมู่บ้านและผู้ช่วย

ข. คณะกรรมการหมู่บ้าน(ก.ม.)

ค. คຸ້มบ้าน จำนวน 10 คຸ້ม มีผู้ใหญ่คຸ້ม ผู้ช่วยคຸ້ม และสมาชิกคຸ້ม

ง. กลุ่มอาสาตำรวจบ้าน

จ. อ.พ.ปร.

ช. กลุ่มประสานพลังแผ่นดิน

ญ. กลุ่ม อ.ส.ม.

1.1.12 รางวัลที่ได้รับ

ก. รางวัลหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงดีเด่นระดับอำเภอ

ข. รางวัลหมู่บ้านชุมชนเข้มแข็ง ป้องกันและแก้ไขอาชญากรรมดีเด่น

ค. รางวัลชนะเลิศประกวดหมู่บ้านในฝัน

ง. ได้รับเลือกเป็นหมู่บ้านกองทุนชุมชนพึ่งพาตนเองต้นแบบของอำเภอนาโพธิ์

ตารางที่ 1 สรุปที่มา และสถานการณ์สำคัญของการพัฒนาชุมชนบ้านเมืองน้อย

ระยะเวลา (ปี พ.ศ.)	ที่มา/สถานการณ์สำคัญของการพัฒนาของชุมชน
2442	มีกลุ่มคนอพยพมาจากบ้านหนองแปน อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม มาโดย นายเลื่อน นายสอน นายไพโร มาตั้งบ้านติดกับหนองน้ำ ชื่อหนองเมืองน้อย จนเกิดเป็นหมู่บ้านเมืองน้อยขึ้นมา
2518	ปราชญ์ชาวบ้านด้านการจักสานที่มีความรู้ความชำนาญ เพื่อเป็นการอนุรักษ์อาชีพ มีการรวมกลุ่มผู้มีความรู้ และถ่ายทอดให้แก่ชุมชน เพื่อเป็นรายได้เสริมให้แก่ครอบครัว
2549	อำเภอนาโพธิ์ และจังหวัดบุรีรัมย์ได้สนับสนุนงบประมาณ 100,000 บาท เมื่อชาวบ้านมีเวลาว่างจากการประกอบอาชีพหลักคือทำนา จึงรณรงค์ให้รวมกลุ่มกัน เพื่อผลิตปุ๋ยอินทรีย์ใช้เอง เพื่อลดต้นทุนการทำนา
2556	สำนักงานพัฒนาจังหวัดบุรีรัมย์ให้การสนับสนุนงบประมาณและให้ฝึกอบรมเกี่ยวกับการทำขนมไทยเพื่อลดรายจ่ายเพิ่มรายได้ เนื่องจากชาวบ้านมีเวลาว่างหลังการเก็บเกี่ยวจากการทำนา
2561	หมู่บ้านเมืองน้อยถูกคัดเลือกจากโครงการ ชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี เพื่อส่งเสริมให้คนในชุมชนมีรายได้เสริม

1.2 ประเพณี วัฒนธรรม และความเชื่อของบ้านเมืองน้อย

1.2.1 ประเพณี

ประเพณี เป็นกิจกรรมที่มีการปฏิบัติสืบเนื่องกันมา เป็นเอกลักษณ์และมีความสำคัญต่อสังคม เช่น การแต่งกาย ภาษา วัฒนธรรม ศาสนา ศิลปกรรม กฎหมาย คุณธรรม ความเชื่อ ฯลฯ อันเป็นบ่อเกิดของวัฒนธรรมของสังคมเชื้อชาติต่างๆ กลายเป็นประเพณีประจำชาติและถ่ายทอดกันมาโดยลำดับ หากประเพณีนั้นดีอยู่แล้วก็รักษาไว้เป็นวัฒนธรรมประจำชาติ หากไม่ดีก็แก้ไขเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเทศะ (วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี, 2561b)

บ้านเมืองน้อยมีประเพณีที่ดั้งเดิมทำสืบต่อกันมาเป็นวัฒนธรรมจนถึงปัจจุบัน โดยประเพณีที่ทำในทุกๆปีดังนี้คือ การทำบุญข้าวสากเป็นหนึ่งในประเพณีฮีต 12 การจัดกิจกรรมวันสำคัญเกี่ยวกับพระมหากษัตริย์ (วันพ่อ และวันแม่) การทำบุญตามเทศกาล(วันสงกรานต์และวันลอยกระทง) การกิจกรรมพัฒนาหมู่บ้าน(ทุกวันที่ 15 ของเดือน) และการทำบุญตักบาตรและเข้าวัดปฏิบัติธรรม ประเพณีเหล่านี้มักจะทำต่อเนื่องกันทุกๆปี

1.2.2 วัฒนธรรม

วัฒนธรรม โดยทั่วไปหมายถึง รูปแบบของกิจกรรมมนุษย์และโครงสร้างเชิงสัญลักษณ์ที่ทำให้กิจกรรมนั้นเด่นชัดและมีความสำคัญ วิธีการดำเนินชีวิต ซึ่งเป็นพฤติกรรมและสิ่งที่คนในหมู่ผลิตสร้างขึ้น ด้วยการเรียนรู้จากกันและกัน และร่วมใช้อยู่ในหมู่พวกของตน ซึ่งสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามยุคสมัย และ ความเหมาะสม แต่ถ้าเป็นในวิชาหน้าที่พลเมืองจะแปลว่าสิ่งที่มนุษย์ เปลี่ยนแปลงเพื่อความเจริญของงาม และสืบต่อกันมา (วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี, 2561c)

วัฒนธรรมของบ้านเมืองน้อยประกอบไปด้วยวัฒนธรรมการแต่งกาย วัฒนธรรมการใช้ชีวิต วัฒนธรรมการทอผ้าไหม และวัฒนธรรมการจักสาน

วัฒนธรรมการแต่งกายของบ้านเมืองน้อยเป็นวัฒนธรรมที่เรียบง่ายผู้หญิงจะนิยมสวมใส่เสื้อแขนกระบอกกับผ้าซิ่นตีนแดง เนื่องจากผ้าซิ่นตีนแดงเป็นผ้าไหมที่เป็นเอกลักษณ์ และขึ้นชื่อของจังหวัดบุรีรัมย์ รวมทั้งบ้านเมืองน้อยยังเป็นแหล่งผลิตผ้าซิ่นตีนแดงที่สำคัญของจังหวัด ส่วนผู้ชายจะนิยมสวมใส่ผ้าโสร่ง ในอดีตการสวมใส่ผ้าโสร่งจะแบ่งสีในการสวมใส่ตามช่วงอายุ ผู้ชายที่เป็นเด็กหนุ่มจะสวมใส่ผ้าโสร่งสีบานเย็น ผู้ชายที่มีอายุมากจะสวมใส่สีที่เข้มขึ้นเช่นสีเขียว สีม่วง เป็นต้น แต่ปัจจุบันทุกช่วงอายุมักจะนิยมใส่สีบานเย็นเนื่องจากมีสีที่สดใสและสวยงามมากกว่าสีอื่นๆ

รูปภาพที่ 7 การแต่งกายของชาวบ้านบ้านเมืองน้อย

ที่มา : ที่ว่าการอำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์ บำบัดทุกข์บำรุงสุข (ถ่ายเมื่อ 29 สิงหาคม 2561)

วัฒนธรรมการใช้ชีวิตของบ้านเมืองน้อยมีวิถีการใช้ชีวิตแบบเรียบง่าย ยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง พึ่งพาตนเองและพึ่งพาอาศัยกันภายในชุมชน ชาวบ้านเลี้ยงสัตว์และปลูกผักรับประทานเอง ไม่ใช่ว่าจะใจหลักในการดำเนินชีวิตแบบปกติของชาวบ้านบ้านเมืองน้อย การดำเนินชีวิตแบบนี้เป็นมาตั้งแต่บรรพบุรุษจนถึงปัจจุบัน ถึงโลกจะเปลี่ยนแปลงไปแต่บ้านเมืองน้อยก็ยังคงวัฒนธรรมการใช้ชีวิตเช่นนี้อยู่ตลอด

รูปภาพที่ 8 (ซ้าย) แปลงผักของชาวบ้านบ้านเมืองน้อย

รูปภาพที่ 9 (ขวา) ไก่ที่ชาวบ้านเลี้ยง

ภาพโดย : รัฐชาติ พลแสน (ถ่ายเมื่อ 30 มกราคม 2561)

วัฒนธรรมการทอผ้าไหม และวัฒนธรรมการจักสาน นอกจากการประกอบอาชีพหลักคือ เกษตรกรรมอาชีพรองของชาวบ้านคือ ผู้หญิงทอผ้าไหม ส่วนผู้ชายทำจักสาน การทอผ้าไหมและการจักสานเป็นวัฒนธรรมที่เกิดมานานมากกว่าร้อยปี เนื่องจากมีหลักฐานยืนยันคือผ้าไหมที่ถูกส่งต่อๆ มาถึงลูกหลานเป็นและถูกเก็บไว้อย่างดี บ้านเมืองน้อยนิยมทอผ้าขึ้นตีนแดง เพราะเป็นเอกลักษณ์ของ จังหวัดบุรีรัมย์และบ้านเมืองน้อยยังเป็นแหล่งผลิตผ้าขึ้นตีนแดงที่สำคัญของจังหวัดบุรีรัมย์อีกด้วย ส่วนการจักสานนั้นบ้านเมืองน้อยมีการจักสานกระบี่ตีที่เป็นเอกลักษณ์ที่สุด แตกต่างจากหมู่บ้านอื่น อย่างชัดเจน ซึ่งกระบี่ตีที่เป็นเอกลักษณ์ของบ้านเมืองน้อย เป็นกระบี่ตีที่ชาวบ้านนิยมใช้ใส่ข้าวเหนียว ไปถวายพระที่วัด ไม่นิยมนำมาใช้ในชีวิตรประจำวัน เนื่องจากเป็นกระบี่ตีที่มีความพิเศษกว่ากระบี่ตีธรรมดา ฐานของกระบี่ตีทำด้วยไม้อย่างดี ส่วนตัวกระบี่ตีสานด้วยตอกไม้ไผ่สองชั้น ทำให้เก็บความร้อนและระบายความชื้นได้อย่างดี

รูปภาพที่ 10 (ซ้าย) การทอผ้าขึ้นตีนแดงของชาวบ้าน

รูปภาพที่ 11 (ขวา) ตัวอย่างกระบี่ตีข้าวเหนียวของบ้านเมืองน้อย

ภาพโดย : รัฐชาติ พลแสน (ถ่ายเมื่อ 30 มกราคม 2561)

1.2.3 ความเชื่อ

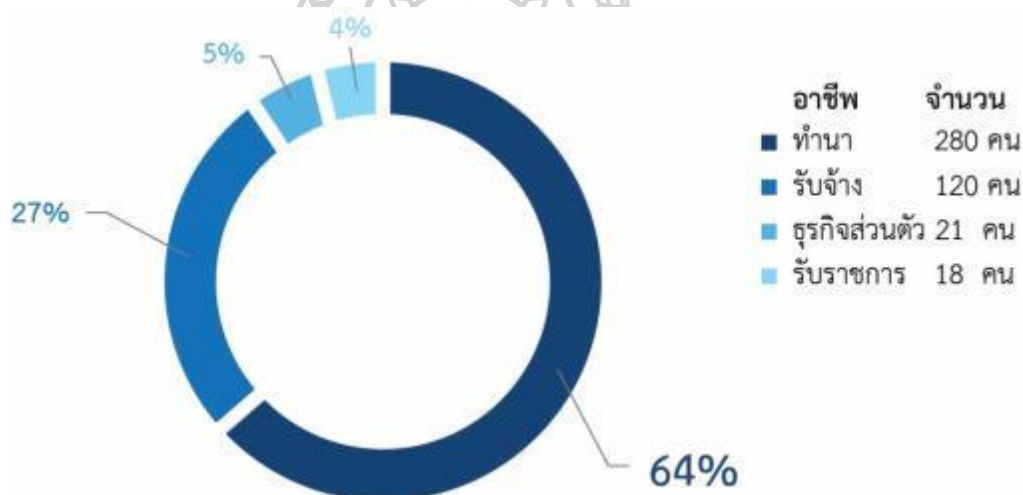
ความเชื่อ หมายถึง การยอมรับว่าสิ่งใดสิ่งหนึ่งเป็นความจริง หรือมีการดำรงอยู่จริง โดยอาศัยประสบการณ์ตรง การไตร่ตรอง หรือการอนุมาน (วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี, 2561a)

ความเชื่อของชาวบ้านบ้านเมืองน้อยมักจะมีเชื่อเชื่อมโยงและเกี่ยวข้องกับการทำเกษตรกรรม ชาวบ้านในหมู่บ้านเมืองน้อยมีการยึดถือปฏิบัติมาตั้งแต่บรรพบุรุษในอดีตจนถึงปัจจุบัน

เนื่องจากลักษณะชุมชนเป็นสังคมเกษตรกรรมอยู่อาศัยแบบพึ่งพากับธรรมชาติ จึงมักจะนำความเชื่อ ความศรัทธามาสรางขวัญกำลังใจ เป็นที่พึ่งทางใจ เพื่อความเป็นสิริมงคลมงคลในการดำเนินชีวิตของคนในชุมชน โดยมีพิธีกรรมแหกนา หรือเรียกอีกอย่างว่าผีตาแฮก เป็นพิธีกรรมที่มีความสำคัญกับชาวบ้านเป็นอย่างมาก เนื่องจากอาชีพหลักของเกษตรกรคือการทำนา

ชาวบ้านเชื่อว่าผีตาแฮกคือผีประจำไร่นาที่คอยปกป้องรักษาท้องนาให้ข้าวมเกิดผลผลิตดี ข้าวเจริญงอกงาม อุดมสมบูรณ์ การทำนาจะได้ผลดี ชาวบ้านจึงทำพิธีกรรมนี้ทุกๆปี ปีละ 2 ครั้ง เนื่องจากบ้านเมืองน้อยเป็นหมู่บ้านที่แห้งแล้ง ในบางปีการปลูกข้าวจึงไม่ประสบผลสำเร็จ เหตุเพราะฝนไม่ตก น้ำน้อย ชาวบ้านจึงขาดรายได้และขาดทุน การทำพิธีกรรมผีตาแฮกจึงเป็นทางเลือกและเป็น ที่พึ่งทางใจของชาวบ้าน (ดาบ แป๊ะไฮสง, 2561)

1.3 การประกอบอาชีพของคนในชุมชน

รูปภาพที่ 12 แผนภูมิอัตราประกอบอาชีพของคนในชุมชนบ้านเมืองน้อย
ที่มา : รวบรวมจากแบบสอบถาม จปฐ. (สืบค้นวันที่ 3/9/2561)

ค่าเฉลี่ยในการประกอบอาชีพส่วนใหญ่ของคนในชุมชน คือ ทำนามีจำนวนถึง 280 คน คิดเป็น 64% ของอาชีพทั้งหมด และมีจำนวนคนประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป มีจำนวนถึง 120 คนคิดเป็น 27% ของอาชีพทั้งหมด ซึ่งแสดงให้เห็นว่าคนในชุมชนจำนวนมาก มีคุณภาพการดำรงชีวิตที่ลำบาก และทำงานหนัก มีปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาหนี้สิน และมีรายได้น้อย เป็นปัญหาหลักที่เกิดขึ้นกับครัวเรือนในชุมชนเป็นจำนวนมาก มีบางครัวเรือนไม่มีที่การเกษตรทำกิน และการทำนา ซึ่งเป็นอาชีพหลักของคนในชุมชน บางปีก็ได้รับผลผลิตน้อย เนื่องจากได้รับผลกระทบจากฝนตกไม่ตรงตามฤดูกาล ทำให้ขาดแคลนน้ำ ทำให้อัตราการเกิดปัญหาหนี้สินของคนภายในชุมชนเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ทางอำเภอจึง

มีนโยบายให้มีการรวมกลุ่มทอผ้าไหม กลุ่มจักสาน กลุ่มทำขนมไทย เพื่อสร้างรายได้เสริมขึ้นมา และได้รับงบประมาณสนับสนุนช่วยเหลือจากภาคอำเภอ และภาคจังหวัดเพื่อมาแก้ไขปัญหานี้ขึ้นที่เกิดขึ้น แต่ปัญหาที่กำลังเกิดขึ้นในปัจจุบันคือ คนทอผ้าไหม รูปแบบผลิตภัณฑ์ก็ยังไม่มีการพัฒนา และคนทำจักสานกำลังจะหายไป เนื่องจากรายได้ไม่คุ้มค่ากับการผลิต

ปัญหาทางการศึกษา คนในชุมชนเป็นจำนวนมากที่จบการศึกษาเพียง ป.4 ทำให้ขาดโอกาสในการทำงานที่เปิดกว้าง และขาดความรู้ที่จะไปใช้ในการทำการตลาด ที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรซึ่งเป็นปัญหาทำให้เกษตรกรรณายนทุนเอาไรต์เอาเปรียบ

ปัญหาด้านสุขภาพและการเจ็บป่วยในอนาคต ปัญหาผู้สูงอายุกำลังจะเพิ่มมากขึ้น ช่วงวัยกลุ่มคน อายุ 20-40 ปี กำลังจะลดน้อยลง เนื่องจากเป็นกลุ่มวัยที่กำลังเรียนมหาวิทยาลัย และออกไปทำงานต่างถิ่นในปัจจุบัน ทำให้เริ่มเกิดปัญหาผู้สูงอายุขาดการดูแล อัตราโรคเรื้อรังที่เกิดกับผู้สูงอายุ ก็ยังเป็นปัญหาสุขภาพที่พบมากที่สุดภายในชุมชน

1.4 รูปแบบการเกษตรของคนในชุมชน

บ้านเมืองน้อยมีอาชีพหลักคือเกษตรกร การเกษตรของบ้านเมืองน้อยนั้นมั้งทำเพื่อจำหน่ายและทำเพื่อรับประทานในครัวเรือน การเกษตรของบ้านเมืองน้อยเน้นการปลูกพืชตามฤดูกาลและการเลี้ยงสัตว์เช่น วัวและไก่ วัวมักจะเลี้ยงเพื่อจำหน่าย แต่ไก่เลี้ยงเพื่อรับประทานในครัวเรือน

การปลูกผักตามฤดูกาลของบ้านเมืองน้อย จะแบ่งเป็น 4 ฤดูกาล เดือนธันวาคมถึงเดือนกุมภาพันธ์ จะปลูกกะหล่ำดอก กะหล่ำปี บลอคโคลี่ ผักกาดหอม ผักชี ขึ้นฉ่าย เดือนมีนาคมถึงเดือนเมษายน จะปลูกข้าวโพด เดือนเมษายนถึงเดือนพฤษภาคมจะปลูกแตงโม เดือนมิถุนายนถึงเดือนพฤศจิกายนเป็นฤดูของการทำนา และพืชที่ปลูกรับประทานทุกฤดูจะปลูกหอมแดง กระเทียม ผักชี กระเพรา โหระพา คื่นช่าย กวางตุ้ง ชาวบ้านจะปลูกพืชรูปแบบนี้ทุกปีแต่อาจจะมีบางปีที่มีพืชอื่นๆที่นิยมปลูกนอกเหนือจากที่ปลูกอยู่เป็นประจำ (บุญเลิศ พลแสน, 2561)

ธ.ค.-ก.พ.	มี.ค.-เม.ย.	เม.ย.-พ.ค.	มิ.ย.-พ.ย.	ปลูกทุกฤดู
กะหล่ำตอก กะหล่ำปี บล็อคโคลี่ ผักกาดหอม ผักชี ขึ้นฉ่าย	ข้าวโพด	แตงโม	ทานา	หอมแดง กระเทียม ผักชี กระเพรา โหระพา คะน้า กวางตุ้ง

รูปภาพที่ 13 พืชที่บ้านเมืองน้อยนิยมปลูก

ที่มา : บ้านเมืองน้อย อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์ (สืบค้นวันที่ 3/9/2561)

การเกษตรของบ้านเมืองน้อย โดยหลักๆแล้วจะทำนา ถึงแม้บ้านเมืองน้อยจะทำนาได้ปีละ 1 ครั้งเท่านั้น แต่การทำนาก็เป็นอาชีพหลัก แล้วเป็นอาชีพที่สร้างรายได้ได้ดีที่สุด ทำให้ชาวบ้านได้อยู่ดีกินดี

การทำนาของบ้านเมืองน้อย ทำกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษเพราะได้รับมรดกที่นามาจากรุ่นพ่อแม่ รุ่นลูกจึงต้องทำต่อ และ “ข้าว” เป็นอาหารหลักของคนไทย การทำนาจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่ทุกคนควรรู้เรื่อง ต้องทำในทุกๆปี ปัจจุบันการทำนาเปลี่ยนแปลงไป เมื่อเทคโนโลยีถูกนำมาใช้ในชีวิตประจำวันมากขึ้นก็ทำให้มนุษย์สบายขึ้น อุปกรณ์การทำนาแบบดั้งเดิม ถูกดัดแปลงโดยการนำมาใส่เครื่องจักร ทำให้ทำงานได้ไวและง่ายขึ้น การทำนาในรูปแบบเดิมๆเลยเริ่มค่อยๆหายไป โดยอุปกรณ์ทำนาในปัจจุบัน มีดังนี้

รูปภาพที่ 14 อุปกรณ์ที่ใช้ทำนาในปัจจุบัน

ที่มา : talaythong (สืบค้นวันที่ 3/9/2561)

2. ข้อมูลด้านวัสดุ และเทคนิคการสร้างสรรค์ผลงาน

2.1 วัสดุ และอุปกรณ์ที่ใช้ในท้องถิ่น

2.1.1 วัสดุหลักของชุมชน

วัสดุการทำเครื่องจักสานจะเป็นวัสดุที่หาได้ง่ายตามแต่ละพื้นที่นั้นๆ ซึ่งคุณสมบัติแต่ละชนิดก็จะแตกต่างกันออกไป โดยมีวัสดุที่ใช้ในการทำเครื่องจักสานหลักๆ ได้แก่ ไม้ไผ่ ในวงศ์ Poaceae (ชื่อวิทยาศาสตร์) เป็นไม้ลักษณะที่มีลำต้นสูงเป็นปล้องๆ ไม้ไผ่จะมีอยู่หลายชนิดโดยแต่ละชนิดคุณสมบัติก็จะแตกต่างกันออกไป มีชนิดหลักๆ ที่นำมาใช้ประโยชน์ ได้แก่ (ศูนย์ฝึกอบรมวนศาสตร์ชุมชนแห่งภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก (ศูนย์วนศาสตร์ชุมชนเพื่อคนกับป่า), 2557)

ไม้สีสุก พบได้ตามทุกภูมิภาคของประเทศไทย โดยจำนวนส่วนใหญ่พบมากในภาคกลางและภาคใต้ ลักษณะไม้สีสุกจะมีลำต้นที่สูง ขนาดลำต้นใหญ่ ในอดีตชาวบ้านนำไปปลูกเป็นรั้วบ้านเพื่อป้องกันลม คุณสมบัติไม้ชนิดนี้จะเหมาะในการทำเครื่องจักสานทุกชนิด

รูปภาพที่ 15 ไม้สีสุก

ที่มา : สำนักงานทางหลวงที่ 6 (เพชรบูรณ์) (สืบค้นวันที่ 28/10/61)

ไผ่รวก เป็นไม้ที่พบมากในภาคกลาง ภาคเหนือและภาคตะวันตก ลักษณะลำต้นไม้ชนิดนี้จะสวยงามขนาดเล็กนิยมปลูกเพื่อตกแต่งทำรั้วบ้านหรือนำไปใช้ในงานก่อสร้าง

รูปภาพที่ 16 ไผ่รวก

ที่มา : สำนักงานทางหลวงที่ 6 (เพชรบูรณ์) (สืบค้นวันที่ 28/10/61)

หวาย มีลักษณะเป็นกอผิวเกลี้ยงมีคุณสมบัติที่เหนียวใช้ทำเครื่องจักสานได้หลายประเภท

รูปภาพที่ 17 หวายแบบลำ

ภาพโดย : รัฐชาติ พลแสน (ถ่ายเมื่อ 30 มกราคม 2561)

ตอกไม้ไผ่ เป็นวัสดุหลักที่ใช้ในการจักสาน โดยมีวิธีการแปรรูปจักตอกเป็นลักษณะเส้นๆจาก
ลำไม้ไผ่

รูปภาพที่ 18 ตอกไม้ไผ่สีสุก

ภาพโดย : รัฐชาติ พลแสน (ถ่ายเมื่อ 30 มกราคม 2561)

หวายเป็นวัสดุที่ใช้สำหรับในการถัก เก็บรายละเอียดกระติบข้าวเหนียว โดยมีวิธีการแปรรูป
จักหวายออกเป็นเส้นบางๆในอดีตมีจำหน่ายที่ร้านขายวัสดุทั่วไปปัจจุบันท้องถิ่นไม่มีจำหน่าย จะต้อง
ไปซื้อที่จังหวัดสุรินทร์)

รูปภาพที่ 19 หวายแบบปอก

ภาพโดย : รัฐชาติ พลแสน (ถ่ายเมื่อ 30 มกราคม 2561)

ไม้แคปนำมาใช้ในส่วนประกอบของโครงสร้างฝา และขากระต๊อบข้าวเหนียว

รูปภาพที่ 20 ไม้แคป

ภาพโดย : รัฐชาติ พลแสน (ถ่ายเมื่อ 30 มกราคม 2561)

2.1.1 อุปกรณ์

อุปกรณ์	รูปภาพ	เนื้อหา
มิดโต้		มิดโต้ใช้สำหรับฝ่าไม้ไผ่ให้มีขนาดเล็กลง
มิดตอก		มิดตอกใช้สำหรับเหลาไม้ไผ่ให้ได้เป็นเส้นตอกไม้ไผ่
ภาชนะบรรจุน้ำ		ภาชนะบรรจุน้ำแช่ตอกและทวย
เหล็กปลายแหลม		เหล็กแหลมสำหรับใช้เจาะรู
หินลับมีด		หินลับมีด ใช้สำหรับลับคมมีด

รูปภาพที่ 21 อุปกรณ์ที่ใช้ในการจักสาน

ที่มา : บ้านเมื่อน้อย อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์ (สืบค้นวันที่ 3/9/2561)

อุปกรณ์	รูปภาพ	เนื้อหา
แผ่นเหล็กเหลาหวาย		แผ่นเหล็กเหลาและขัดเหลาหวายถูกคิดด้วยภูมิปัญญาเพื่อใช้ในการเหลาหวายให้ได้เส้นที่เท่ากัน
กบมือขัดไม้		กบมือขัดไม้ ใช้สำหรับขัดไม้เก็บรายละเอียดของชิ้นงาน

รูปภาพที่ 22 อุปกรณ์ที่ใช้ในการจักสาน

ที่มา : บ้านเมืองน้อย อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์ (สืบค้นวันที่ 3/9/2561)

2.2 เทคนิคการจักสานภายในท้องถิ่น

เครื่องจักสาน เครื่องสานเป็นสิ่งที่อยู่คู่กับมนุษย์มาตั้งแต่อดีตหลายพันปี ถูกคิดค้นด้วยภูมิปัญญาขึ้นมาเพื่อใช้ในการดำรงชีวิต และใช้ในการประกอบพิธีกรรมตามความเชื่อ รูปแบบของเครื่องจักสานจะมีลักษณะแตกต่างกันไปในแต่ละพื้นที่วัตถุที่ใช้จะเป็นไม้ไผ่เป็นหลักเพราะหาได้ง่ายในตามแต่ละพื้นที่ นอกจากนี้จะใช้ไม้ไผ่ในการจักสานเป็นวัตถุดิบหลักแล้ว ยังการใช้วัตถุดิบทางธรรมชาติอีกหลายชนิด เช่น เถาวัลย์ ผักตบชวา ใบตาล ใบลาน เป็นต้น (เฉลิมพล แสน, 2561)

บ้านเมืองน้อยทำการจักสานจากไม้ไผ่เท่านั้น เนื่องจากไม้ไผ่เป็นพืชที่หาได้ง่าย และมีอยู่มากในชุมชน โดยจะนิยมทำกระติ๊บข้าวเหนียว โดยมีเทคนิคการทำดังนี้

2.2.1 ฝาสานด้วยตอกแบนลายตาแหวนห่อ ถ้าเป็นกระติ๊บข้าวขนาดใหญ่ฝาสาน 2 ชั้น ชั้นนอกสานลายตาแหวนห่อ ชั้นในจะสานลายที่ชาวบ้านเรียกว่าลายสองขั้วดี

รูปภาพที่ 23 ลายสานฝา ชาวบ้านเรียกว่า ลายสองขั้วดี

ภาพโดย : รัฐชาติ พลแสน (ถ่ายเมื่อ 30 มกราคม 2561)

2.2.2 ตรงกลางฝาจะทำเป็นจุกโหมสานถักรัดด้วยหวายไว้เป็นที่จับเวลาเปิด และขอบฝาทำไม้แคป่าเป็นไม้เนื้ออ่อน ละเอียดตัดโค้งไม้หักงายมีในท้องถื่น

รูปภาพที่ 24 ลายถักหวาย

ภาพโดย : รัฐชาติ พลแสน (ถ่ายเมื่อ 30 มกราคม 2561)

รูปภาพที่ 25 ขอบไม้แค

ภาพโดย : รัฐชาติ พลแสน (ถ่ายเมื่อ 30 มกราคม 2561)

2.2.3 รูปแบบการขึ้นลายฐานเพื่อการขึ้นรูปทรงของกระตบข้าวเหนียว

รูปภาพที่ 26 ลายสานฐาน

ภาพโดย : รัฐชาติ พลแสน (ถ่ายเมื่อ 30 มกราคม 2561)

2.2.4 ตัวกระติบข้าวจะสานด้วยตอกไม้ไผ่ 2 ชั้น ชั้นในสานลายกวางชั้นนอกสานลายข่ายขวาสาเหตุที่ทำ2ชั้นเพราะจะทำให้ทนทานใช้งานได้นานและเก็บความร้อนได้ดี

รูปแบบการขึ้นลายกราวชั้นในของตัวกระติบข้าวเหนียว

รูปภาพที่ 27 การสานลายกวางขัด

ภาพโดย : รัฐชาติ พลแสน (ถ่ายเมื่อ 30 มกราคม 2561)

รูปแบบการขึ้นลายข่าย-ขวาสั้นนอกของตัวกระติบข้าวเหนียว

รูปภาพที่ 28 การสานลายข่ายขวาสั้นนอก

ภาพโดย : รัฐชาติ พลแสน (ถ่ายเมื่อ 30 มกราคม 2561)

2.2.5 รูปแบบการเข้าขอบจุนหวายใส่ปากกระติบข้าวเหนียวลายตะเข็บในชุมชนจะนิยมทำสืบทอดกันมาจากอดีต คุณสมบัติที่คงทนยืดหยุ่นในการรองรับเปิดปิดฝาให้สนิท

รูปภาพที่ 29 การเข้าขอบจุนหวายชาวบ้านเรียกลายตะเข็บ ลายตะขาบ

ภาพโดย : รัฐชาติ พลแสน (ถ่ายเมื่อ 30 มกราคม 2561)

2.2.6 ตีนกระต๊อบทำด้วยไม้แผ่น2 แผ่นไขว่กันด้วยไม้แคป้าเช่นเดียวกับขอบฝา

รูปภาพที่ 30 รายละเอียดตีนกระต๊อบ

ภาพโดย : รัฐชาติ พลแสน (ถ่ายเมื่อ 30 มกราคม 2561)

2.2.7 หูร้อยเชือกสายถื่อ ทำไว้ด้านข้างตัวก่องข้าว 2 หูและที่ขอบฝา2 หู ร้อยเชือกสำหรับ ถื่อหุสานด้วยหวายลายตะเข็บ

รูปภาพที่ 31 สายหูร้อยเชือกชาวบ้านเรียก ลายตะเข็บตะขบ

ภาพโดย : รัฐชาติ พลแสน (ถ่ายเมื่อ 30 มกราคม 2561)

3. ข้อมูลด้านศิลปะการออกแบบ

3.1 ที่มาแนวความคิด

ในงานวิจัยเล่มนี้มีที่มาและแนวความคิดของการสร้างสรรค์ผลงานคือ วิถีชีวิตของบ้านเมืองน้อย อาทิเช่น อุปกรณ์เครื่องมือต่างๆที่ใช้ในการดำรงชีวิต ประเพณี วัฒนธรรมความเชื่อ และความ เป็นอยู่ของชาวบ้าน

ผู้วิจัยเป็นคนบ้านเมืองน้อยตั้งแต่กำหนดใช้ชีวิตแบบคนปกติทั่วไปในหมู่บ้าน จึงเข้าใจ และซาบซึ้งถึงวิถีชีวิตคนที่นี่เป็นอย่างดี บ้านเมืองน้อยมีวัฒนธรรมที่น่าสนใจ เช่นการจักสานไม้ไผ่ การทอผ้าไหมมัดหมี่ และการทำเกษตรกรรม ผู้วิจัยจึงเกิดความสนใจและมีความต้องการอยากจะทำถ่ายทอดวิถีชีวิตของเกษตรกรบ้านเมืองน้อยผ่านการสร้างสรรค์ประติมากรรมเชิงสัญลักษณ์ในเรื่องของ ข้าว วัฒนธรรมเรื่องข้าว ประเพณีเกี่ยวกับข้าว อุปกรณ์ที่ใช้ในการทำนา และความเชื่อเรื่องข้าว โดยใช้วัสดุ

ที่หาได้ในหมู่บ้านและเทคนิคดั้งเดิมของหมู่บ้านคือเทคนิคการจักสาน ที่มาจากการจักสานกระติบข้าว เหนียว และนำผลงานสร้างสรรค์ที่สมบูรณ์แล้วไปจัดวางให้เป็นจุดถ่ายรูปของหมู่บ้าน เพื่อเป็นส่วนหนึ่งในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว OTOP นวัตกรรม ให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัส และชื่นชมผลงานประติมากรรมได้

3.2 แรงบันดาลใจในการออกแบบ

การวิจัยในครั้งนี้มีแรงบันดาลใจในการออกแบบมาจากวิถีชีวิตของเกษตรกรบ้านเมืองน้อย โดยจำแนกได้ดังนี้คือ

3.2.1 แรงบันดาลใจจากข้าว ข้าวคืออาหารหลักของคนไทยทุกคน และข้าวคือผลผลิตหลักที่สร้างชีวิต สร้างรายได้ให้เกษตรกรบ้านเมืองน้อย เพราะอาชีพหลักของประชากรบ้านเมืองน้อยคือการทำนา ถึงแม้บ้านเมืองน้อยจะอยู่ในพื้นที่ที่สามารถทำนาได้เพียงปีละครั้ง แต่ข้าวก็เป็นผลผลิตที่สร้างรายได้ให้ชาวบ้าน "ข้าว" เป็นธัญญาหารหลักของชาวโลก จัดเป็นพืชสายพันธุ์เดียวกับ กล้วยซึ่งนับได้ว่า เป็นกล้วยที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในโลกและมีความหลากหลายทางชีวภาพ สามารถปลูกขึ้นได้ง่ายมีความทนทานต่อทุก สภาพภูมิ ประเทศในโลกไม่ว่าจะเป็นถิ่นแห้งแล้งแบบทะเลทราย พื้นที่ราบลุ่มน้ำท่วมถึง หรือแม้กระทั่ง บนเทือก เขาที่หนาวเย็น ข้าวก็ยังสามารถงอกงามขึ้นมาได้อย่างทรหดอดทน ข้าวชนิดแรกที่มีมนุษย์รู้จักนำมากินคือ ข้าวป่า (สำนักงานพัฒนาการวิจัยการเกษตร (องค์การมหาชน), มปป.)

3.2.2 แรงบันดาลใจจากอุปกรณ์การทำนา คือ รถไถนา 2 รูปแบบ รถไถเดินตามและรถแทรกเตอร์ซึ่งในสภาพปัจจุบันการใช้รถแทรกเตอร์และเครื่องทุ่นแรงทางการเกษตรนับได้ว่ามีความจำเป็นอย่างมากทั้งนี้เนื่องจากการเพิ่มของจำนวนประชากรที่ทำให้ความต้องการอาหารและผลผลิตทางการเกษตรเพิ่มขึ้นตามไปด้วย ถ้าเกษตรกรยังคงใช้วิธีการผลิตแบบเดิม ที่อาศัยแรงงานจากคนและสัตว์ก็จะทำให้ทำงานไม่เสร็จทันตามเวลาที่กำหนด และได้ปริมาณผลผลิตไม่เพียงพอต่อความต้องการของประชากรผู้บริโภคเนื่องจาก การเตรียมดินเพื่อปลูกด้วยแรงงานสัตว์นั้นล่าช้า เสร็จไม่ทันตามเวลาที่ต้องการหรือไม่ทันต่อฤดูกาลเพาะปลูก ดังนั้น การนำเอารถแทรกเตอร์และเครื่องทุ่นแรงทางการเกษตรมาใช้ในการเตรียมดิน และเพาะปลูกแทน แรงงานคนและสัตว์ จะทำให้ประสิทธิภาพในการทำงานสูงขึ้น เพราะ สามารถทำงานได้รวดเร็ว ได้ปริมาณงานมากกว่า ส่งผลทำให้ต้นทุนการผลิตลดลง ได้ผลตอบแทนคุ้มค่า รถแทรกเตอร์ และเครื่องทุ่นแรงทางการเกษตรจึงนับได้ว่ามีความสำคัญต่อการประกอบอาชีพเกษตรกรมากยิ่งขึ้น (นวินพงศ์, 2552)

รูปภาพที่ 32 รถแทรกเตอร์

ที่มา : อีสานร้อยแปด ดอทคอม (สืบค้นวันที่ 28/10/61)

3.2.3 ประเพณีและความเชื่อ ประเพณีความเชื่อของบ้านเมื่องน้อยก็มักเกี่ยวข้องกับ การเกษตร เนื่องจากบ้านเมื่องน้อยทำเกษตร คือ ทำนาเป็นหลักจึงต้องทำพิธีกรรมเกี่ยวกับความ ความอุดมสมบูรณ์ ซึ่งพิธีกรรมนี้เรียกว่า การทำแฮกนา หรือเรียนอีกอย่างว่า ผีตาแฮก

ชาวบ้านเชื่อว่าเป็นผีประจำท้องไร่ท้องนา ถือกันว่าเป็นผีที่ปกป้องรักษาพืชสวนไร่นา และทำ ให้ข้าวกล้า เจริญงอกงาม อุดมสมบูรณ์ การทำนาจะได้ผลดี จึงมีการเซ่นไหว้ผีตาแฮกทุกปี ปีละ ๒ ครั้ง คือ ก่อนลงมือปักดำ และหลังการเก็บเกี่ยว ฉะนั้นในที่นาของแต่ละคนจะมีที่ที่ผีตาแฮกอยู่ ซึ่ง บางคนอาจปลูกกระท่อมหลังเล็ก ๆ บางคนจะปักเสาเป็นสัญลักษณ์ว่าที่ตรงนี้คือ ที่อยู่ของผีตาแฮก หรือบางแห่งจะทำรั้วถี่ ๆ ล้อมบริเวณใดบริเวณหนึ่งไว้ ซึ่งชาวบ้านจะทราบที่ตั้งที่อยู่ของผีตาแฮกนี้

ตำนานตาแฮก กล่าวไว้ว่า ครั้งหนึ่งนานมาแล้วมีบุตรชายกุ่มพื้ผู้หนึ่ง เมื่อบิดาสิ้นชีพได้ทิ้ง ทรัพย์สินจำนวนมากไว้กับบุตรชาย มารดาได้เลือกหญิงผู้มีตระกูลเสมอกันมาเป็นภรรยา อยู่กินกันฉัน สามีภรรยาเป็นเวลานานแต่ไม่มีบุตรสืบสกุล มารดาจึงหาหญิงอื่นมาให้เป็นภรรยาอีกคน ไม่นาน ภรณยาน้อยตั้งครรภ์จะมีบุตร ภรรยาหลวงก็สมัครใจรักใคร่กับภรณยาน้อยด้วยดี เห็นสามีหลงรักใคร่ ภรณยาน้อยมากจึงผูกใจอาฆาต แต่ก็ยังทำตนเป็นมิตรจนภรณยาน้อยตายใจ

ครั้นเมื่อภรณยาน้อยตั้งครรภ์ ภรรยาหลวงก็หลอกให้นางกินยาจนแท้งลูก เมื่อตั้งครรภ์อีกครั้งหนึ่ง ภรรยาหลวงก็นำยาแท้งให้นางกินจนแท้งลูกเช่นเดิม ครั้นเมื่อนางตั้งครรภ์บุตรครั้งที่สาม นางจึงไป อาศัยอยู่ที่บ้านบิดามารดาของนาง ภรรยาหลวงทราบก็ส่งคนนำยามาให้กินจนภรณยาน้อยตายทั้งกลม นางภรณยาน้อยจึงผูกใจอาฆาตภรรยาหลวงทุกชาติเมื่อสามีทราบว่าภรรยาหลวงลอบให้ยาพิษภรณยาน้อยกินจนถึงแก่ชีวิตทั้งบุตรและนางจึงมีความแค้นภรรยาหลวงมาก ด้วยความโกรธจึงฆ่านางเสีย นางภรรยาหลวงก่อนตาย จึงตั้งจิตอาฆาตผูกพยาบาทกับภรณยาน้อยไปทุกชาติ

ชาติต่อมา ภรณยาน้อยเกิดเป็นแมว ส่วนภรรยาหลวงเกิดเป็นแม่ไก่ ครั้นเมื่อแม่ไก่ไข่มานาง แมวก็กินไข่ทุกครั้ง ครั้งสุดท้ายนางแมวจึงกินแม่ไก่ด้วยทั้งสองจึงผูกอาฆาตกันต่อไปไม่สิ้นสุด

เมื่อถึงชาติที่เกิดเป็นมนุษย์ภรรยาหลงเกิดเป็นนางยักษ์ พระพุทธองค์เทศโปรดให้ละเวรให้นางยักษ์ไปอยู่ที่ปลายนา นางยักษ์มีความรู้เรื่องเกณฑ์ฟ้าฝนจึงช่วยให้การทำนาได้ผลผลิตดี จึงเกิดพิธีเลี้ยงนาผืนแรกของนางเรียกว่าเลี้ยงตาแฮก (บุญเกิด พิมพ์วรรณธากุล, 2544)

4. ข้อมูลพื้นที่ติดตั้งผลงาน

4.1 ข้อมูลทั่วไป

บ้านเมืองน้อย ตั้งขึ้นเมื่อประมาณ พ .ศ. 2442 โดยมีกลุ่มคนอพยพมาจากบ้านหนองแปน อำเภอยักษ์ภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม นำโดย นายเลื่อน นายสอน นายไพร มาตั้งบ้านติดกับหนองน้ำชื่อ หนองเมืองน้อย จนเกิดเป็นหมู่บ้านเมืองน้อยขึ้นมา ปัจจุบันบ้านเมืองน้อย มีพื้นที่ประมาณ 35 ไร่ ที่ทำการเกษตร 2,768 ไร่ มีทั้งหมดจำนวน 182 ครัวเรือน มีประชากรทั้งหมด 453 คน ตั้งห่างจากอำเภอนาโพธิ์ ประมาณ 5 กิโลเมตร พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่นา ทิศเหนือติดกับ บ้านดอนกลาง ต.บ้านคู อ.นาโพธิ์ จ.บุรีรัมย์ ทิศใต้ติดกับ บ้านจอก ต.นาโพธิ์ อ.นาโพธิ์ จ.บุรีรัมย์ ทิศตะวันออกติดกับ บ้านสว่าง ต.ศรีสว่าง อ.นาโพธิ์ จ.บุรีรัมย์ ทิศตะวันตกติดกับ บ้านโนนสะอาด ต.บ้านคู อ.นาโพธิ์ จ.บุรีรัมย์ ลักษณะภูมิประเทศ ที่ตั้งหมู่บ้านเป็นที่ราบ 100 % มีแหล่งน้ำสำคัญคือ มีหนองน้ำขนาดเล็กที่ใช้ในการอุปโภค และทำการเกษตร คือ หนองหินตั้ง หนองเมืองน้อย และหนองแห้ว มีพื้นที่ป่าสงวน คือ พื้นที่ป่าโคกหนองโพธิ์ จำนวน 138 ไร่

รูปภาพที่ 33 ภาพดาวเทียมหมู่บ้าน บ้านเมืองน้อย

ที่มา : Google map (สืบค้นวันที่ 28/10/61)

4.2 สภาพแวดล้อม

พื้นที่ติดตั้งผลงานตั้งอยู่ระหว่างทางเข้าหมู่บ้านด้านชาวเมือง สามารถเดินเท้าจากหมู่บ้านได้ ระยะทางประมาณ 300 เมตรโดยประมาณ สภาพแวดล้อมพื้นที่สำหรับติดตั้งผลงานทุกๆด้านเป็นพื้นที่ทุ่งนา และอยู่ใกล้กับหนองเมืองน้อย

รูปภาพที่ 34 จุดติดตั้งผลงานในแผนที่การท่องเที่ยวหมู่บ้าน OTOP นวัตวิถี
ที่มา : บ้านเมืองน้อย อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์ (สืบค้นวันที่ 3/9/2561)

4.3 ความสอดคล้องระหว่างพื้นที่และผลงาน

การสร้างสรรคผลงานประติมากรรมเชิงสัญลักษณ์สำหรับติดตั้งในโครงการท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี มีความเชื่อมโยงสอดคล้องกับพื้นที่ติดตั้งผลงานทั้งในแง่ของแนวความคิดวัตถุประสงค์และสภาพแวดล้อมโดยรอบที่มีความเป็นธรรมชาติ เป็นนาข้าว โดยบริบทรอบๆล้วนเกี่ยวข้องกับ การเกษตร การทำนา การปลูกพืช ผสมผสานกลิ่นอายวิถีชีวิตของชาวบ้านบ้านเมืองน้อย โดยผลงานประติมากรรมแสดงออกถึงแนวความคิดเรื่องข้าว อุปกรณ์ที่ทำให้ซึ่งได้มาของเมล็ดข้าว วัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อที่มีความเชื่อมโยงกับข้าวและการทำนาซึ่งตรงกับจุดประสงค์หลักของ

5. ประติมากรรมติดตั้ง อื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

5.1 ประติมากรรมกับพื้นที่

ประติมากรรมติดตั้งกับพื้นที่ เป็นการสร้างสรรค์ผลงานที่คำนึงถึงต่อสิ่งแวดล้อมเป็นหลัก ซึ่งจะต้องมีความสอดคล้องระหว่างพื้นที่กับตัวผลงานอย่างเหมาะสม ทั้งด้านรูปแบบ และความหมาย การสร้างสรรค์ผลงานประเภทนี้ส่วนมากจะเน้นทำงานให้มีขนาดใหญ่ เพื่อให้ดูสง่างามดึงดูดความสนใจจากผู้คน ตัวของผลงานจะเปลี่ยนแปลงไปตามฤดูกาลอยู่ตลอด เพราะจะทำให้พื้นที่ถูกทำงานจากผลงานได้ดี และผลงานจะต้องสามารถบำรุงรักษาได้ตลอดของระยะเวลาในการแสดง

5.2 ประติมากรรมเชิงสัญลักษณ์

ประติมากรรมเชิงสัญลักษณ์ เป็นการสื่อความหมายที่สะท้อนถึงลักษณะแบบเฉพาะตัว ต้องการที่จะบ่งบอกตัวตนให้เห็นได้อย่างชัดเจน ทั้งด้านรูปแบบ หรือความหมายที่ปรากฏออกมา โดยผลงานจะทำหน้าที่ได้ดีก็ต่อเมื่อมีความสอดคล้องไปกับสถานการณ์ และพื้นที่กำลังปฏิบัติงาน ศิลปะเชิงสัญลักษณ์พบเห็นได้อย่างหลากหลาย เช่น งานจิตรกรรม งานประติมากรรม งานบทกวี หรือประเภทงานวิจิตรศิลป์ ต่างๆ

ยกตัวอย่างผลงานที่แสดงถึงประติมากรรมกับพื้นที่ และประติมากรรมเชิงสัญลักษณ์ของ อาจารย์ชลุค นิมเสมอ “โลกุตระ” เป็นผลงานประติมากรรมไฟเบอร์กลาส สร้างขึ้นใน พ.ศ. 2534 ตั้งอยู่ ณ ศูนย์ประชุมแห่งชาติสิริกิติ์ ประติมากรรมชุดนี้ได้รับแรงบันดาลใจมาจากเปลวไฟรัศมีของ พระพุทธรูป ซึ่งหมายถึงสัญลักษณ์แห่งความรุ่งโรจน์แบบผู้มีปัญญาด้วยความดีงาม นำมาถ่ายทอดตัดทอนด้วยรูปแบบของตัวศิลปิน จนเกิดรูปทรงที่สามารถสื่อสารได้หลากหลายแง่มุม ทั้งการให้ความหมายจากรูปทรงก่อนตัดทอน หรือ มีลักษณะเป็นรูปดอกบัวที่เป็นเชิงสัญลักษณ์แสดงออกถึงความดีความงาม อีกทั้งยังมีลักษณะเป็นรูปประนมมือ ที่แสดงในเชิงสัญลักษณ์ ถึงการเชื่อเชิญนอบน้อมคารวะแก่ผู้มาใช้พื้นที่ ผลงานชุดนี้มีการทำงานต่อพื้นที่ และผู้เข้ามาใช้พื้นที่ได้เป็นอย่างดี สอดคล้องเข้ากับตัวสถาปัตยกรรม และมีขนาดใหญ่ตั้งสง่าทรงพลังอย่างโดดเด่น (ศิลปินบนเวิร์ลด์ไวด์เว็บ, 2543)

รูปภาพที่ 35 “โลกุตระ” ผลงานของอาจารย์ชูลูด นิมเสมอ
ที่มา : Artists thai chalood (สืบค้นวันที่ 3/9/2561)

6. โครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี

OTOP นวัตวิถี คือ การสร้างชุมชนแห่งการท่องเที่ยว ให้เกิดกระแสการท่องเที่ยวในชุมชน รายได้หมุนเวียนกระจายสู่ชุมชน โดยเน้นการพัฒนาผลิตภัณฑ์ OTOP ให้สามารถยกระดับสู่การจำหน่าย ในชุมชน ได้และเกิดการหมุนเวียนในชุมชน ให้สามารถดึงนักท่องเที่ยวเข้ามาในชุมชน หลักการสำคัญของการพัฒนาในด้านนี้ ได้แก่ การดึงเสนอเสน่ห์ชุมชน ค้นหาอัตลักษณ์ชุมชน เพื่อนำเสนอสู่นักท่องเที่ยว และค้นหาภูมิปัญญาท้องถิ่น ผสมผสานให้เกิดคุณค่า นำไปสู่การมีมูลค่าในเชิงเศรษฐกิจ (สรรรถัญญา กระสังข์, 2561)

โดยหมู่บ้านเมืองน้อย ต.ศรีสว่าง อ.นาโพธิ์ จ.บุรีรัมย์ ถูกคัดเลือกให้เข้าโครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี เนื่องจากชุมชนแห่งนี้มีวัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญาที่น่าสนใจ ดำเนินวิถีชีวิตเป็นแบบสังคมเกษตรกรรมด้วยความพอเพียง สามัคคีกันในชุมชน พึ่งพาตัวเองเป็นหลัก อัตลักษณ์ของชุมชนที่เห็นได้ชัดเจน คือการปลูกข้าวที่เป็นหัวใจสำคัญเพื่อใช้หล่อเลี้ยงชีวิต มีภูมิปัญญาด้านงานจักสานไม้ไผ่ และการทอผ้าไหมตีนแดง ที่เป็นแบบเฉพาะของตัว ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี โดยหมู่บ้านเมืองน้อย จะมีการปรับปรุงพื้นที่สำคัญอยู่ 3 จุด หลักๆ (มณีสำเภาเงิน, 2561a)

ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบ้านเมืองน้อย เป็นแหล่งรวบรวมประวัติศาสตร์ของชุมชนตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน เป็นพื้นที่สำคัญส่วนหน้าใช้ทำกิจกรรมต่างๆ ในชุมชน และใช้ต้อนรับบุคคลสำคัญ ผู้ที่เข้ามาเยี่ยมชมหมู่บ้าน

รูปภาพที่ 36 ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบ้านเมืองน้อย
ภาพโดย : รัฐชาติ พลแสน (ถ่ายเมื่อ 30 มกราคม 2561)

ซุ้มประตูบ้านเมืองน้อย จุดทางเข้าหมู่บ้าน และเป็นสัญลักษณ์บ่งบอกถึงชุมชน

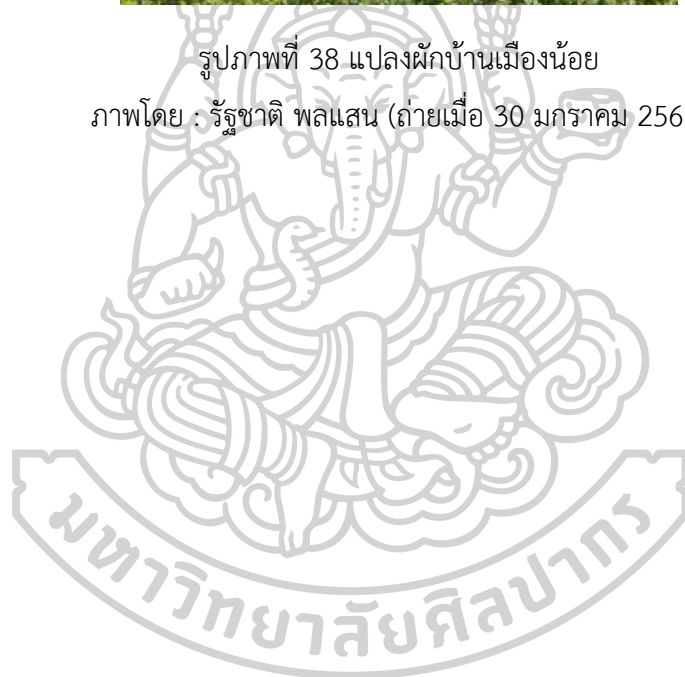
รูปภาพที่ 37 ซุ้มประตูบ้านเมืองน้อย
ภาพโดย : รัฐชาติ พลแสน (ถ่ายเมื่อ 30 มกราคม 2561)

แปลงผักบ้านเมืองน้อย พื้นที่ส่วนกลางของชุมชน เพื่อให้คนในชุมชนมีพื้นที่ทำกิน ปลูกพืชผักสร้างรายได้ และนำไปเป็นอาหารในครัวเรือน

รูปภาพที่ 38 แปลงผักบ้านเมืองน้อย

ภาพโดย : รัฐชาติ พลแสน (ถ่ายเมื่อ 30 มกราคม 2561)

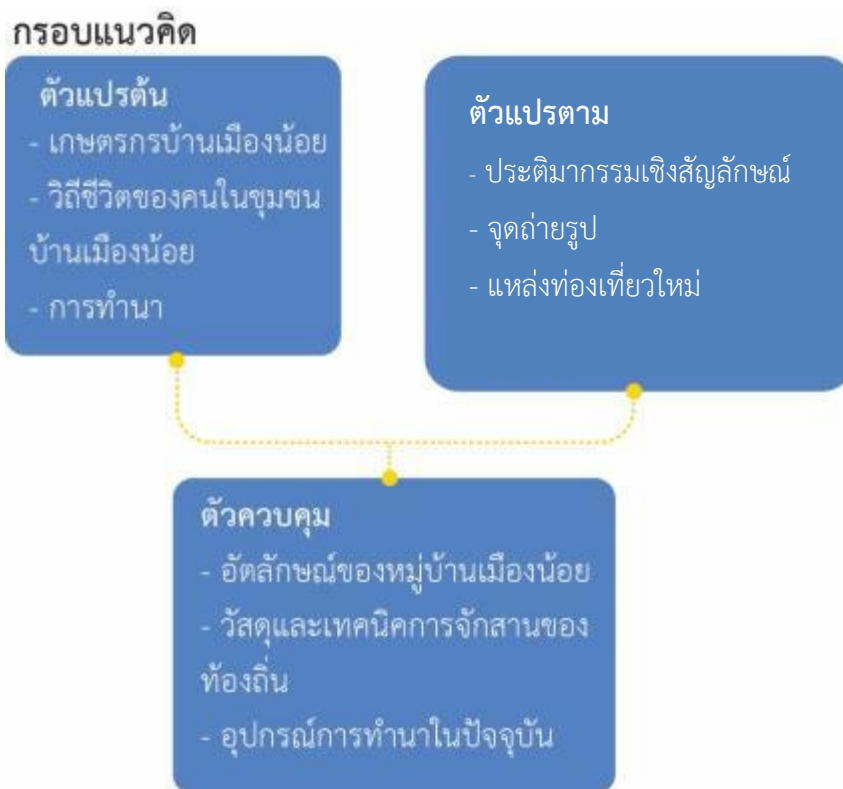

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

การสร้างสรรคผลงานประติมากรรมเชิงสัญลักษณ์สำหรับติดตั้งในโครงการท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี บ้านเมืองน้อย จังหวัดบุรีรัมย์ มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างสรรคผลงานประติมากรรมเชิงสัญลักษณ์จากวิถีชีวิตชุมชนบ้านเมืองน้อย นำไปสู่การจัดพื้นที่ในจุดถ่ายรูปเพื่อส่งเสริมโครงการท่องเที่ยวหมู่บ้าน OTOP นวัตวิถี และการวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ(Qualitative Research) เป็นวิธีค้นหาความจริงจากเหตุการณ์ด้วยการลงพื้นที่สำรวจประชากรเป้าหมาย และสภาพแวดล้อมที่มีอยู่ตามความเป็นจริงอย่างลึกซึ้ง โดยมีวิธีการศึกษา หรือวิธีการวิจัย ดังนี้

1. กำหนดประเด็นปัญหาของงานวิจัย
2. เลือกรูปแบบของงานวิจัย
3. กำหนดกลุ่มประชากรตัวอย่าง
4. สร้างเครื่องมือเก็บข้อมูลผลงาน
5. วิเคราะห์ข้อมูลจากการรวบรวม
6. สร้างสรรคผลงานการออกแบบ
7. ขั้นตอนและกระบวนการ

รูปภาพที่ 39 กรอบแนวคิดของงานวิจัยการสร้างสรรค์ผลงานประติมากรรมเชิงสัญลักษณ์สำหรับติดตั้งในโครงการท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี บ้านเมื่อน้อย จังหวัดบุรีรัมย์
ที่มา : บ้านเมื่อน้อย อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์ (สืบค้นวันที่ 3/9/2561)

1. กำหนดประเด็นปัญหาของงานวิจัย

จากการเกิดในชุมชนบ้านเมื่อน้อย และเป็นประชากรบ้านเมื่อน้อย ผู้วิจัยได้คลุกคลีกับการทำนาและการเกษตรมาตั้งแต่เด็ก จึงเห็นวิถีชีวิต การทำการเกษตร วัฒนธรรม ความเชื่อของชุมชนบ้านเมื่อน้อยอย่างลึกซึ้ง บ้านเมื่อน้อยดำเนินชีวิตด้วยการยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงพึ่งพาตนเองเป็นหลัก ไม่ยึดติดกับสิ่งของสิ้นเปลือง อาชีพหลักของคนในชุมชนคือเกษตรกร วัฒนธรรมความเชื่อจึงมักจะสอดคล้องกับการเกษตร ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะสร้างสรรค์ผลงานประติมากรรมเชิงสัญลักษณ์เพื่อติดตั้งในจุดถ่ายรูปในโครงการท่องเที่ยวหมู่บ้าน OTOP นวัตวิถี และผู้วิจัยได้ตั้งคำถามในการวิจัยดังนี้

- ชาวบ้านมีความรู้เกี่ยวกับการทำการเกษตรหรือไม่ ?
- วัฒนธรรม ภูมิปัญญา ที่เป็นอยู่ทุกวันนี้เกิดจากบ้านเมื่อน้อยหรือรับวัฒนธรรมมาจากที่อื่น ?
- ผลงานประติมากรรมเชิงสัญลักษณ์จะสามารถต่อบัตถุประสงค์ได้อย่างไร ?
- ชาวบ้านจะเข้าใจผลงานสร้างสรรค์ที่ผู้วิจัยต้องการสื่อหรือไม่?
- อุปกรณ์ที่ใช้ในการทำมีอะไรบ้าง?
- เด็กรุ่นใหม่ในหมู่บ้านรู้จักวิธีการ และอุปกรณ์การทำรูปแบบเก่าหรือไม่?

2. เลือกรูปแบบของงานวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่เก็บข้อมูลด้วยตนเองโดยการสัมภาษณ์ชาวบ้าน นักปราชญ์ชาวบ้าน และบุคคลที่มีความสำคัญกับชุมชน การสังเกต สังเกตจากพฤติกรรม การใช้ชีวิตในแต่ละวัน และการคลุกคลีอยู่กับชาวบ้านอย่างเป็นธรรมชาติ การวิจัยเชิงคุณภาพ มีรากฐานมาจากความเชื่อในแนวคิดเชิงธรรมชาตินิยม (naturalism) การวิจัยในรูปแบบนี้จึงมีความสอดคล้องกับการสร้างสรรค์ผลงานประติมากรรมเชิงสัญลักษณ์สำหรับติดตั้งในโครงการท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี

3. กำหนดกลุ่มประชากรตัวอย่าง

การวิจัยในครั้งนี้มีกลุ่มประชากรตัวอย่างเพื่อใช้ในการศึกษาวิถีชีวิตความเป็นอยู่และนำไปสู่การสร้างสรรค์ผลงานประติมากรรมเชิงสัญลักษณ์โดยมีวิธีการสุ่มตัวอย่างประชากรดังนี้

3.1 ประชากร (Population)

ตำบลศรีสว่าง อำเภอนาโพธิ์ มีจำนวนประชากรทั้งหมด 4,923 คน มีจำนวนหลังคาเรือนทั้งหมด 1,127 หลังคาเรือน มีหมู่บ้านทั้งหมด 9 หมู่บ้าน ประกอบด้วย หมู่1 บ้านโนนลาน , หมู่2 บ้านหนองม่วง , หมู่3 บ้านเมื่อน้อย , หมู่4 บ้านสงแดง , หมู่5 บ้านหัวขัว , หมู่6 บ้านเบ็ญ , หมู่7 บ้านสว่าง , หมู่8 บ้านหนองเต้ และ หมู่9 บ้านหินตั้ง

3.2 กลุ่มตัวอย่าง (Sample)

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) โดย เลือกกลุ่มประชากรหมู่ที่ 3 บ้านเมืองน้อย ซึ่งเป็นบ้านเกิดของผู้วิจัย จึงทำให้ผู้วิจัยเข้าถึงวิถีชีวิต คนที่น้อยอย่างลึกซึ้ง และบ้านเมืองน้อยเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยในครั้งนี้ที่สุด จึงใช้กลุ่ม ประชากรบ้านเมืองน้อยเป็นกลุ่มเก็บข้อมูลแล้วทดลองในงานวิจัยในครั้งนี้

4. สร้างเครื่องมือเก็บข้อมูลผลงาน

ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลผลงานด้วยกัน 3 วิธีคือการเก็บข้อมูลด้านเอกสาร การสัมภาษณ์ และการ สังเกตจากนั้นจึงนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์และตีความเพื่อนำมาใช้ในการออกแบบผลงานสร้างสรรค์

4.1 การรวบรวมข้อมูลด้านเอกสาร

ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลเอกสารด้านต่างๆเพื่อใช้ประกอบการออกแบบสร้างสรรค์โดยรวบรวม ข้อมูลดังนี้

ข้อมูลด้านการ ลงพื้นที่เก็บข้อมูล	ข้อมูลด้านวัสดุและ เทคนิคการสร้างสรรค์ ผลงาน	ข้อมูลด้านศิลปะ การออกแบบ	ข้อมูลพื้นที่ ติดตั้งผลงาน
-ข้อมูลทั่วไปของ หมู่บ้านเมืองน้อย	-วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ใน ท้องถิ่น -เทคนิคการจัดสาน	-ที่มาแนวความคิด -แรงบันดาลใจในการ ออกแบบ	-ข้อมูลทั่วไป -สภาพแวดล้อม -ความสอดคล้อง ระหว่างพื้นที่และ ผลงาน

รูปภาพที่ 40 การรวบรวมข้อมูลด้านเอกสาร

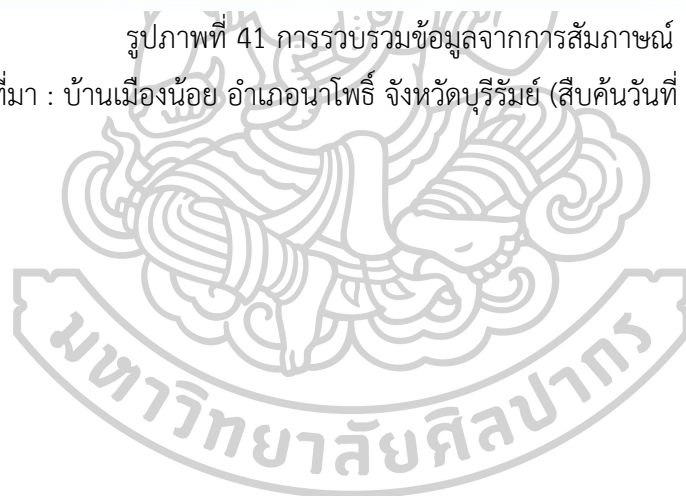
ที่มา : บ้านเมืองน้อย อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์ (สืบค้นวันที่ 3/9/2561)

4.2 การรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์

ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลเอกสารด้านต่างๆจากการลงพื้นที่เก็บข้อมูล ด้วยวิธีการสัมภาษณ์จากชาวบ้าน ผู้นำชุมชน และปราชญ์ชาวบ้าน โดยรวบรวมข้อมูลดังนี้

นางมณี สำเภารเงิน (กำนันตำบลศรีสว่าง)	นายบุญเลิศ พลแสน	นายเฉลียว พลแสน	นายตาบ แปโรสง
-ข้อมูลทั่วไปของชุมชน -ข้อมูลด้านพื้นที่ -โครงการท่องเที่ยว OTOP นวัตกรรม	-ข้อมูลด้านการเกษตร -การประกอบอาชีพ ของคนในชุมชน -รูปแบบการเกษตร ของคนในชุมชน - การทำนาในชุมชน	-ข้อมูลด้านวัสดุอุปกรณ์ ของการจักสาน -เทคนิคการจักสาน	-วัฒนธรรม ประเพณี และความเชื่อของบ้าน เมืองน้อย

รูปภาพที่ 41 การรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์
ที่มา : บ้านเมืองน้อย อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์ (สืบค้นวันที่ 3/9/2561)

ตัวอย่างบทสัมภาษณ์ชาวบ้าน ผู้นำชุมชน และปราชญ์ชาวบ้าน

นางมณี ลำภาเงิน (กำนันตำบลศรีสว่าง)	<ol style="list-style-type: none"> 1. บ้านเมืองน้อยมีประวัติความเป็นมาอย่างไร 2. พื้นที่ใดที่เหมาะสมแก่การติดตั้งผลงานสร้างสรรค์ 3. ลักษณะพื้นที่ของบ้านเมืองน้อยเป็นอย่างไร 4. ที่มาของโครงการท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี 5. เหตุผลที่บ้านเมืองน้อยได้เป็นหมู่บ้านท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี 6. โครงการที่จะทำในหมู่บ้าน เช่น การตกแต่งพื้นที่ อาหาร ผลิตภัณฑ์ และกิจกรรมเพื่อส่งเสริมในโครงการท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี
นายบุญเลิศ พลแสน	<ol style="list-style-type: none"> 1. ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการเกษตร 2. รูปแบบการเกษตรของบ้านเมืองน้อยเป็นอย่างไร 3. วิธีการทำการเกษตรของบ้านเมืองน้อย 4. พืชที่ปลูก 5. อุปกรณ์ที่ใช้ในการทำการเกษตร
นายเฉลียว พลแสน	<ol style="list-style-type: none"> 1. ข้อมูลทั่วไปของการจักสาน 2. รูปแบบของการจักสานบ้านเมืองน้อยเป็นอย่างไร 3. วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ที่ชาวบ้านใช้ในการจักสานมีอะไรบ้าง 4. เทคนิคของการจักสาน
นายดาบ แปะไธสง	<ol style="list-style-type: none"> 1. วัฒนธรรมที่ชาวบ้านบ้านเมืองน้อยสืบทอดมาแต่บรรพบุรุษมีอะไรบ้าง 2. บ้านเมืองน้อยมีประเพณีอะไรบ้าง 3. ชาวบ้านมีความเชื่อในเรื่องใดบ้าง 4. ความเชื่อส่วนใหญ่มีความเกี่ยวข้องกับการเกษตรหรือไม่

รูปภาพที่ 42 ตัวอย่างบทสัมภาษณ์

ที่มา : บ้านเมืองน้อย อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์ (สืบค้นวันที่ 3/9/2561)

จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์ได้ข้อสรุปเกี่ยวกับข้อมูลบ้านเมืองน้อยในด้านต่างๆอย่างครบถ้วน บ้านเมืองน้อยมีวิถีชีวิตที่เรียบง่าย ส่วนมากมีการชีพเกษตรกร สร้างแหล่งอาหารด้วยตนเอง ไม่ต้องไปซื้อในเมืองปลูกผักรับประทานเป็นหลัก มีผลงานการจักสานกระติบข้าวที่น่าสนใจ แตกต่างจากที่อื่นและเป็นเอกลักษณ์ วัสดุที่ใช้ในการสร้างสรรค์กระติบข้าวก็หาได้ง่ายและมีมากในท้องถิ่น อาชีพหลักที่ชาวบ้านให้ความสำคัญคือการทำนา

4.3 การรวบรวมข้อมูลจากการสังเกต

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการลงพื้นที่เก็บข้อมูลจากการสังเกตโดยสังเกตกิจกรรมการใช้ชีวิตในแต่ละวันของชาวบ้าน และการสังเกตรอบๆหมู่บ้าน เพื่อนำมาข้อมูลที่ได้มาประกอบการออกแบบสร้างสรรค์ให้สมบูรณ์แบบที่สุด

รูปภาพที่ 43 รูปภาพการเก็บข้อมูลจากการสังเกต

ภาพโดย : รัฐชาติ พลแสน (ถ่ายเมื่อ 30 มกราคม 2561)

จากการสังเกตพบว่า ชาวบ้านมีการใช้ชีวิตแบบคล้ายๆเดิมในทุกๆวัน ตั้งแต่เช้ามีเตรียมนั่งข้าวเหนียว ทำอาหาร และไปวัดในเวลา 6 โมงเช้า ถึง 7 โมงเช้า จากนั้นก็กลับบ้านทำภารกิจส่วนตัวให้เรียบร้อยเมื่อเสร็จแล้ว บ้างก็ทำงานบ้าน บ้างก็ทอผ้า บ้างก็ปลูผักทำสวน บ้างก็ไปนาเพื่อเลี้ยงวัวเลี้ยง โดยการไปตัดหญ้าแล้วนำมาให้วัว ควาย ควาย แต่ในฤดูการทำนา เมื่อเสร็จสิ้นภาระกิจแล้ว ชาวบ้านจะไปทำนาในทุกๆวันตกเย็นก็กลับบ้านรับประทานอาหารเย็นและแช่ข้าวเหนียวเพื่อเตรียมไว้สำหรับนั่งในเช้าต่อไป ชาวบ้านมีความสุขได้ในรูปแบบของความเรียบง่าย ไม่ต้องดิ้นรน ไม่ต้อง

แข่งขันกับใคร ไม่ต้องเจอปัญหาโรคติดในทุกๆเช้าและทุกๆเย็น แต่อาชีพที่ชาวบ้านทำก็สร้างรายได้ให้ชาวบ้านได้ใช้อย่างพอเพียงไม่ขัดสน ชาวบ้านจะมีประชุมกันอยู่บ่อยครั้ง เพื่อวางแผนพัฒนาหมู่บ้านทำงานร่วมกัน ทำกิจกรรมร่วมกัน ทำความสะอาดหมู่บ้านช่วยกัน อย่างน้อยเดือนละหนึ่งครั้ง ผู้วิจัยจึงสนใจถ่ายทอดวิถีชีวิตของชาวบ้าน บ้านเมื่อน้อยผ่านการสร้างสรรค์ผลงานประติมากรรม เพื่อให้นักท่องเที่ยวที่มาบ้านเมื่อน้อยจะได้สัมผัสความรู้สึกนั้นอย่างสุนทรีย์

5. วิเคราะห์ข้อมูลจากการรวบรวม

จากการสร้างเครื่องมือเพื่อรวบรวมข้อมูลด้านเอกสาร ด้านการสัมภาษณ์ และด้านการสังเกต ผู้วิจัยได้นำเอาข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ในรูปแบบของแผนภาพวงกลม (Circle diagram) ดังนี้

รูปภาพที่ 44 แผนภาพวงกลม (circle diagram) การวิเคราะห์ข้อมูลจากการรวบรวมข้อมูลด้านเอกสาร การสัมภาษณ์ และการสังเกต

ที่มา : บ้านเมื่อน้อย อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์ (สืบค้นวันที่ 3/9/2561)

จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ชาวบ้านมีอาชีพเกษตรกร มีทักษะอื่นๆทางด้านจักสาน และทอผ้าไหม มีกลุ่มเศรษฐกิจหลากหลายกลุ่ม เช่น กลุ่มเศรษฐกิจพอเพียง กลุ่มจักสาน กลุ่มผลิตข้าว และกลุ่มทอผ้าไหม เป็นต้น นอกจากนี้ กลุ่มทางเศรษฐกิจแล้ว ชาวบ้านยังมีประเพณี ความเชื่อที่น่าสนใจ ผู้วิจัยจึงนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์มาสร้างสรรค์ผลงานประติมากรรม เพื่อเป็นสัญลักษณ์ หรือเป็น Land mark ของบ้านเมื่อน้อย สำหรับเป็นจุดถ่ายรูปในโครงการท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี

6. สร้างสรรค์ผลงานการออกแบบ

การสร้างสรรค์ผลงานผู้วิจัยเริ่มจากศึกษารูปแบบการทำนาของชุมชน โดยการสังเกต สอบถามจากชาวบ้านเพื่อใช้ตีความหมายหาความแตกต่างจากท้องถิ่นอื่น ผู้วิจัยจึงนำลักษณะ เครื่องมือทำนา และความเชื่อเกี่ยวกับการทำนาของชุมชนมาเป็นสื่อในการสร้างสรรค์ เนื่องจากเป็น สิ่งคนในชุมชนสามารถรับรู้เข้าใจได้ง่าย โดยถ่ายทอดผ่านผลงานประติมากรรมจากเทคนิคการจักสาน ซึ่งเป็นเทคนิคที่ชาวบ้านใช้ทำเครื่องมือทำมาหากินเช่น การจักสานกระบี่ใบ ไซ สุ่มดักปลา และข้อง เป็นต้น

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สร้างสรรค์ผลงานศิลปกรรมร่วมกับชุมชน โดยรูปแบบผลงาน คำนึงถึงความเข้าใจคนในชุมชนเป็นหลัก โดยเริ่มจากการลงพื้นที่สัมภาษณ์ชาวบ้านและหยิบเอาคำ สำคัญที่ได้จากการพูดคุยกับชาวบ้านมาตีความ เพื่อนำไปสู่การออกแบบผลงานสร้างสรรค์ต่อไป โดยมีขั้นตอนการสร้างสรรค์ผลงานดังนี้

รูปภาพที่ 45 ขั้นตอนการสร้างสรรค์ผลงาน
ที่มา : บ้านเมื่อน้อย อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์ (สืบค้นวันที่ 3/9/2561)

6.1 หา Key word (คำสำคัญ)

การลงพื้นที่พูดคุยกับชาวบ้านทำให้ผู้วิจัยทราบถึงความต้องการของชาวบ้าน และผู้วิจัยได้หยิบเอาคำสำคัญจากการพูดคุยกับชาวบ้านได้ดังนี้

รูปภาพที่ 46 Key word (คำสำคัญ)

ที่มา : บ้านเมืองน้อย อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์ (สืบค้นวันที่ 3/9/2561)

6.2 การตีความจาก Key word ที่ได้

เมื่อได้คำสำคัญแล้วผู้วิจัยได้นำมาตีความ เพื่อหาความหมายของแต่ละคำและนำไปประกอบการออกแบบผลงานสร้างสรรค์

-เทคนิคท้องถิ่น เทคนิคการสร้างสรรค์ผลงานควรเป็นเทคนิคที่ชาวบ้านใช้ทำมาหากินในชีวิตประจำวัน และเทคนิคควรเป็นเอกลักษณ์ของหมู่บ้าน

-เข้าใจง่าย รูปแบบของผลงานควรเป็นรูปแบบที่เข้าใจง่าย ชาวบ้านเข้าถึงได้

-ความเชื่อ ควรเป็นผลงานที่มีความเกี่ยวข้องกับความเชื่อที่มีในหมู่บ้าน บ้านเมืองน้อยเป็นสังคมเกษตรกร ความเชื่อส่วนใหญ่มักจะมีความเกี่ยวข้องกับการทำเกษตร

-การเกษตร บ้านเมืองน้อยเน้นทำการเกษตร การเกษตรคือสิ่งที่หล่อเลี้ยงชีวิตชาวบ้าน

-การทำนา อาหารหลักของคนไทยคือ “ข้าว” การทำนาจึงเป็นอาชีพหลักของชาวบ้าน บ้านเมืองน้อย และการทำนาเป็นอาชีพที่สร้างรายได้ให้ชาวบ้านรวมทั้งทำให้ชาวบ้านมีข้าวกินอีกด้วย

-แตกต่าง ปัจจุบันโครงการท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีมีอยู่เป็นจำนวนมาก ผลงานสร้างสรรค์จึงต้องมีความแตกต่างและชูให้บ้านเมืองน้อยมีความโดดเด่นจากที่อื่น และเป็นหนึ่งแรงดึงดูดให้นักท่องเที่ยวมาที่บ้านเมืองน้อย

-วัสดุท้องถิ่น วัสดุควรเป็นวัสดุที่หาได้ง่ายในท้องถิ่น หากใช้วัสดุในท้องถิ่นจะทำให้ผลงานสร้างสรรค์เป็นเอกลักษณ์ของบ้านเมืองน้อยมากยิ่งขึ้น

-เครื่องมือและอุปกรณ์ เครื่องมือและอุปกรณ์ทำการเกษตร เป็นอีกหนึ่งสัญลักษณ์ที่บ่งบอกว่าบ้านเมืองน้อยเป็นสังคมเกษตรกร และเครื่องมือวิวัฒนาการที่ชัดเจน เมื่อยุคสมัยเปลี่ยนไป มีการใช้เทคโนโลยีมากขึ้น เครื่องมือการเกษตรจึงเปลี่ยนแปลงไปเพื่อให้เกษตรกรได้ทำงานง่ายขึ้นและรวดเร็วขึ้น เพื่อให้ตอบสนองต่อความต้องการของมนุษย์ในปัจจุบันที่มีความต้องการมากขึ้น

-ติดตั้ง จุดสำคัญของชุมชนผู้คนทั่วไปเข้าถึงพื้นที่ได้ง่าย

6.3 ร่างแบบ

การร่างแบบต้องคำนึงถึงความต้องการของชาวบ้านเป็นหลัก บวกกับการออกแบบใหม่ให้มีความสวยงามโดยการร่างแบบนั้นจะเป็นการพูดคุยกับชาวบ้านตลอดเพื่อให้ชาวบ้านเข้าใจรูปแบบร่วมด้วยและจะอยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของอาจารย์ที่ปรึกษา เมื่อร่างแบบทุกครั้งจะต้องนำแบบที่ได้มาให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบทำเช่นนี้จนได้แบบที่เหมาะสมที่สุด

รูปภาพที่ 47 ขั้นตอนการร่างแบบ

ที่มา : บ้านเมืองน้อย อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์ (สืบค้นวันที่ 3/9/2561)

6.4 ทดลองเทคนิค และวัสดุ

เมื่อสรุปแบบเรียบร้อยแล้ว จึงนำเทคนิคที่ชาวบ้านใช้ในชีวิตประจำวันเช่น เทคนิคการจักสานและเทคนิคการถักแห มาทดลองเทคนิคพร้อมกับวัสดุในท้องถิ่นเพื่อหาเทคนิคและวัสดุที่เหมาะสมกับการสร้างสรรค์ผลงาน

เทคนิค	เทคนิคชาวบ้าน	การทดลอง
การสานกระติ๊บ		
การสานไซ		
การถักแห		
การเก็บขอบตะกร้า		
การเก็บขอบกระติ๊บ		

รูปภาพที่ 48 ตารางการทดลองเทคนิคที่นำมาใช้กับผลงาน
ที่มา : บ้านเมืองน้อย อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์ (สืบค้นวันที่ 3/9/2561)

จากการทดลองเทคนิคและวัสดุพบว่า เทคนิคการสานกระดืบ เทคนิคการสานไซ เทคนิคการถักแห และเทคนิคการเก็บขอบตะกร้าเป็นเทคนิคที่เหมาะสมในการนำมาสร้างสรรค์ผลงาน อีกทั้งยังเป็นเทคนิคที่ชาวบ้านใช้ในชีวิตประจำวัน จึงเป็นเทคนิคที่ชาวบ้านเข้าใจและเข้าถึงได้ง่าย

6.5 ผลงานสร้างสรรค์

เมื่อได้เทคนิคและวัสดุที่เหมาะสมแล้วจึงนำมาสร้างเป็นผลงานตามแบบร่างที่พูดคุยกับชาวบ้านและได้รับการอนุมัติจากอาจารย์ที่ปรึกษาแล้ว

7. ขั้นตอน และกระบวนการ

7.1 การขึ้นโครงสร้าง

การขึ้นโครงจะเป็นการขึ้นโครงสร้างด้วยเหล็กเริ่มจากการตัดเหล็กตามแบบร่างและเชื่อมต่อกันเพื่อให้โครงสร้างสมบูรณ์

รูปภาพที่ 49 การขึ้นโครง

ภาพโดย : รัฐชาติ พลแสน (ถ่ายเมื่อ 30 มกราคม 2561)

7.2 การพ่นสี

พ่นสีโครงเหล็กเพื่อให้เหล็กมีสีที่สม่ำเสมอโดยเลือกใช้สีที่มีความใกล้เคียงกับไม้ที่จะนำมา
สานใส่

รูปภาพที่ 50 พ่นสีโครง

ภาพโดย : รัฐชาติ พลแสน (ถ่ายเมื่อ 30 มกราคม 2561)

7.3 การขึ้นโครงด้วยไม้

การขึ้นด้วยไม้เป็นการขึ้นโครงด้วยไม้ไผ่ โดยจะใช้ไม้ไผ่ทำโครงที่ไม่ต้องรับน้ำหนักมาก

รูปภาพที่ 51 การขึ้นโครงไม้

ภาพโดย : รัฐชาติ พลแสน (ถ่ายเมื่อ 30 มกราคม 2561)

7.4 การสานด้วยเชือก

ขั้นตอนการสานเป็นขั้นตอนที่ทำให้เห็นรูปทรงของผลงานชัดเจนขึ้น โดยจะใช้เทคนิคการสานไซ สานตามโครงสร้างที่ทำเอาไว้จนเสร็จ

รูปภาพที่ 52 การสานด้วยเชือก

ภาพโดย : รัฐชาติ พลแสน (ถ่ายเมื่อ 30 มกราคม 2561)

7.5 การจักตอก

การจักตอกคือการเหลาไม้ใผ่ให้เป็นเส้นเล็กๆ และบางขนาดความหนาบางขึ้นอยู่กับความเหมาะสมและความชื่นชอบของการทำไปใช้งาน

รูปภาพที่ 53 เหลาไม้ใผ่

ภาพโดย : รัฐชาติ พลแสน (ถ่ายเมื่อ 30 มกราคม 2561)

7.6 การทำแผ่นสาน

การทำแผ่นสานเป็นการนำเทคนิคมาจากการสานกระบี่ โดยเป็นเทคนิคที่ใช้สานในส่วนตัวกระบี่ เรียกว่าการสานขัดแตะ

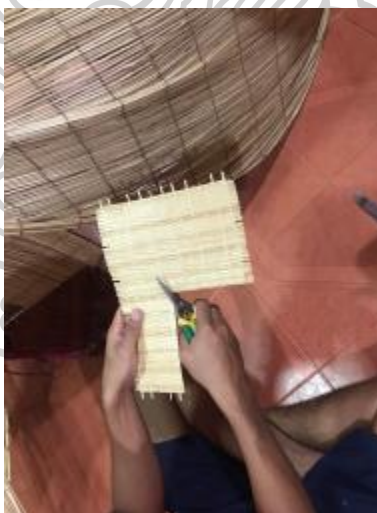

รูปภาพที่ 54 แผ่นสาน

ภาพโดย : รัฐชาติ พลแสน (ถ่ายเมื่อ 30 มกราคม 2561)

7.7 การตัดแผ่นสาน

การตัดแผ่นสาน เริ่มจากการร่างภาพหรือรูปแบบที่ต้องการลงบนแผ่นสานและตัดตามรูปร่างไว้

รูปภาพที่ 55 การตัดแผ่นสาน

ภาพโดย : รัฐชาติ พลแสน (ถ่ายเมื่อ 30 มกราคม 2561)

7.8 การประกอบแผ่นสาน

การประกอบแผ่นสานเป็นการนำแผ่นสานที่ร่างภาพ และตัดไว้แล้วมาประกอบเข้ากับผลงาน โดยใช้เข็มที่มีขนาดใหญ่เจาะเข้าไปที่แผ่นสาน และมัดเชือกให้แน่นเพื่อไม่ให้แผ่นสานเคลื่อนย้าย

รูปภาพที่ 56 การประกอบแผ่นสาน
ภาพโดย : รัฐชาติ พลแสน (ถ่ายเมื่อ 30 มกราคม 2561)

7.9 การเก็บขอบ

การเก็บเก็บเป็นขั้นตอนของการเก็บรายละเอียด โดยเทคนิคที่ใช้เป็นเทคนิคที่นำมาจากการเก็บขอบของตะกร้าสาน

รูปภาพที่ 57 การเก็บขอบ
ภาพโดย : รัฐชาติ พลแสน (ถ่ายเมื่อ 30 มกราคม 2561)

บทที่ 4

ผลงานการออกแบบ

งานวิจัยนี้เป็นการสร้างสรรค์ผลงานประติมากรรม สำหรับติดตั้งในโครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีของ บ้านเมื่อน้อย ตำบลศรีสว่าง อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์ มีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนชุมชนในรูปแบบการสร้าง Land Mark ในพื้นที่จุดถ่ายรูปของนักท่องเที่ยวที่เข้ามาในชุมชน ในโครงการท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี จากโครงการนวัตวิถี บ้านเมื่อน้อยได้รับงบประมาณเพื่อปรับปรุงหมู่บ้าน ปรับพื้นที่ในหมู่บ้านให้สวยงาม โดยเริ่มจากการประชุมกันกับคนในชุมชน เมื่อได้แผนที่การท่องเที่ยวในหมู่บ้านแล้ว ผู้นำชุมชน และชาวบ้านได้ลงมติเห็นชอบให้ในจุดถ่ายรูปในชุมชน นั้นมีผลงานประติมากรรมเพื่อสะท้อนแง่มุมการทำงานในรูปแบบของชุมชน ผู้วิจัยจึงเริ่มลงพื้นที่เก็บข้อมูลในด้านต่างๆที่นำมาใช้ในการออกแบบโดยการสร้างเครื่องมือเก็บข้อมูลแบบการรวบรวมข้อมูล ด้านเอกสาร การรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ และการรวบรวมข้อมูลจากการสังเกต และนำข้อมูลที่ ได้มาวิเคราะห์ จึงได้เกณฑ์ในการออกแบบดังนี้

1. ถ่ายทอดเรื่องราวของการทำงาน
2. ถ่ายทอดเรื่องราวของความเชื่อเกี่ยวกับการทำงานผ่านการจัดวางผลงาน
3. ใช้สัญลักษณ์ที่ส่งผลให้เข้าใจง่าย ชาวบ้านเข้าถึงได้
4. ใช้วัสดุท้องถิ่น เพื่อสร้างอัตลักษณ์ให้กับชุมชน
5. ใช้เทคนิคที่ชาวบ้านใช้ในชีวิตประจำวัน เพื่อเป็นการนำเทคนิคที่มีในหมู่บ้านมาสร้างงานศิลปะให้แตกต่าง และโดดเด่น
6. การออกแบบต้องคำนึงถึงชาวบ้านเป็นหลักว่าชาวบ้านเข้าใจในผลงานหรือไม่
7. มีความเชื่อมโยงระหว่างการเกษตร ความเชื่อ และวิถีชีวิต

1. แนวทางการออกแบบ

การสร้างสรรคผลงานประติมากรรมเชิงสัญลักษณ์ เป็นการถ่ายทอดเรื่องราวของการทำนาของหมู่บ้านเมืองน้อย ผ่านกระบวนการ เทคนิค และวัสดุที่มาจากชุมชน เทคนิคที่ใช้หลักๆคือเทคนิคการจักสาน และวัสดุที่ใช้คือ ไม้ไผ่ ซึ่งผลงานนั้นเป็นการนำเอา รถไถ และรถแทรกเตอร์ มาเป็นสัญลักษณ์ของการทำนา ซึ่งในอดีตการไถนาจำเป็นต้องมีคนไถ ใช้แรงควายและแรงคน แต่ปัจจุบันยุคสมัยเปลี่ยนไป เทคโนโลยีเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในชีวิตมากขึ้น มนุษย์มีความต้องการมากขึ้น มนุษย์จึงนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการทำนา จนเกิดเป็นรถต่างๆที่ใช้ทำนาเช่น รถไถ รถแทรกเตอร์ รถเกี่ยว รถดำ ทั้งหมดนี้เดิมทีล้วนเป็นการใช้แรงคน แต่ปัจจุบันรถต่างๆได้ถูกนำมาใช้มากขึ้น เพราะทำให้ได้ผลผลิตเร็วและไม่เหน็ดเหนื่อย

การทำนามีความเกี่ยวโยงในเรื่องของความเชื่อ ความศรัทธา เนื่องจากจังหวัดบุรีรัมย์เป็นจังหวัดที่แห้งแล้ง จึงถูกเรียกว่า บุรีรัมย์ดำนากิน บางปีไม่สามารถน่านาได้เนื่องจากไม่มีฝน ชาวบ้านจึงมีประเพณีที่ทำกันทุกปีคือ พิธีกรรมแฮกนา หรือผีตาแฮก เชื่อกันว่าผีตาแฮกคือผีที่ปกป้องรักษาท้องนาให้ข้าวออกงาม ได้ผลผลิตดี ผู้วิจัยจึงมีการนำผลงานที่ได้มาจัดวางให้มีความเชื่อมโยงกับความเชื่อเรื่องผีตาแฮก

2. กระบวนการออกแบบ

กระบวนการออกแบบ			
การสร้างสรรค์ผลงานประติมากรรมเพื่อชุมชนบ้านเมืองน้อย <ul style="list-style-type: none"> • เผยแพร่เรื่องราวสังคมเกษตรกรรมของชุมชนให้แก่นักท่องเที่ยว • สร้างสรรค์ผลงานประติมากรรม เพื่อเป็นสัญลักษณ์ • การสร้างสรรค์ผลงานจะเป็นการร่วมกันทำงานกับชุมชน • เพื่อให้ได้ผลงานที่สามารถบอกเล่าเข้าถึงคนในชุมชนได้เป็นอย่างดีและคนในชุมชนเกิดความภาคภูมิใจในการเข้ามามีส่วนร่วมสร้างสรรค์ผลงานให้แก่หมู่บ้านตัวเอง 	สังคมเกษตรกรรม <ul style="list-style-type: none"> • สะท้อนเนื้อหาบทบริบทปัจจุบันกับบริบทในอดีตที่อยู่ร่วมกัน • ใช้รูปทรงของเครื่องมือทำนามาเป็นตัวสื่อสาร • พิธีกรรมสีดาแฉกเกี่ยวกับการทำงาน 	อัตลักษณ์บ้านเมืองน้อย <ul style="list-style-type: none"> • การจักสาน เครื่องมือเครื่องใช้ในวิถีชีวิตโดยใช้ไม้ซึ่งเป็นวัสดุท้องถิ่น 	โครงการOTOP นวัตกรรม <ul style="list-style-type: none"> • หมู่บ้านเมืองน้อยถูกคัดเลือกจากโครงการ ชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี เพื่อส่งเสริมให้ชุมชนเป็นแหล่งท่องเที่ยว โดยเน้นงานจักสานและผ้าไหม เป็นสาระสำคัญในโครงการของชุมชน

รูปภาพที่ 58 กระบวนการออกแบบ

ที่มา : บ้านเมืองน้อย อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์ (สืบค้นวันที่ 3/9/2561)

การสร้างสรรค์ผลงานประติมากรรมเพื่อชุมชนบ้านเมืองน้อยชุดนี้ เน้นทำงานร่วมกับชาวบ้าน แลกเปลี่ยนแนวคิดซึ่งกันและกัน เพื่อให้ผลงานการสร้างสรรค์เข้าถึงชุมชนได้ ทั้งผู้วิจัยและชาวบ้านต่างก่อเกิดความภาคภูมิใจในผลงาน ที่สะท้อนเนื้อหาของวิถีชีวิตสังคมเกษตรกรรมที่ยังคงอยู่เป็นรากเหง้าอย่างแข็งแรง ซึ่งนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเยี่ยมชมหมู่บ้านก็จะสัมผัสได้จากงานศิลปะชุดนี้ ในเทคนิคการสร้างสรรค์ก็ใช้ทักษะภูมิปัญญาจักสานของท้องถิ่นมาถ่ายทอดสร้างคุณค่าเสริมอัตลักษณ์ของชุมชนให้แตกต่างจากชุมชนอื่นอย่างเห็นได้ชัด

โดยผลงานชุดนี้ จะใช้ติดตั้งในโครงการ OTOP นวัตวิถี ในพื้นที่ชุมชนบ้านเมืองน้อย เป็นสัญลักษณ์แสดงตัวตนแตกต่างจากชุมชนอื่น

3. แนวความคิดในการออกแบบ

3.1 คำสำคัญ และการตีความหมาย

แนวความคิดในการออกแบบได้จากการพูดคุยกับชาวบ้านเพื่อสอบถามข้อมูลต่างๆที่

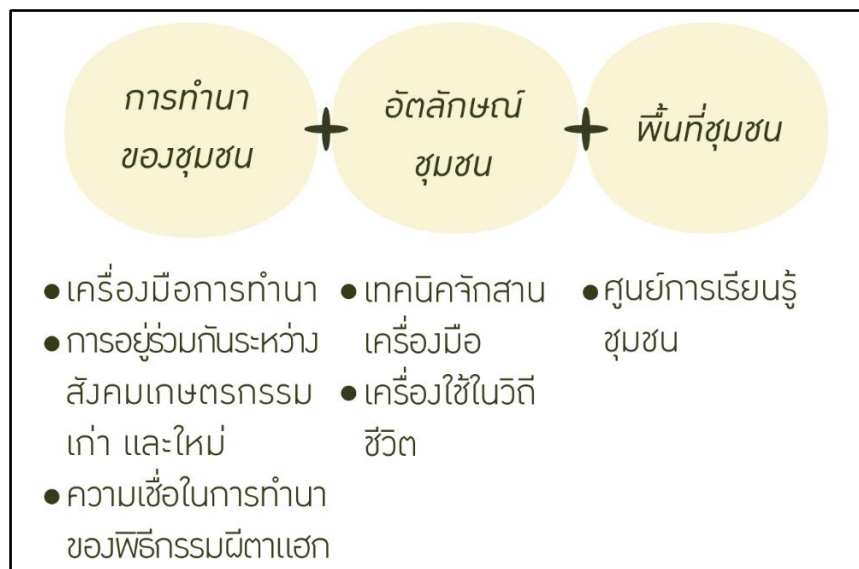
เกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์ผลงาน และหาคำสำคัญมาตีความ โดยได้คำสำคัญ และการตีความดังนี้

รูปภาพที่ 59 คำสำคัญ และการตีความ

ที่มา : บ้านเมื่องน้อย อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์ (สืบค้นวันที่ 3/9/2561)

3.2 สรุปแนวคิดในการออกแบบ

ผลงานการสร้างสรรค์ประติมากรรมชุดนี้เป็นการทำงานร่วมกันออกแบบกับชุมชน แนวทางการออกแบบจะเน้นเพื่อความเข้าใจกับคนในชุมชนเป็นหลัก ผลงานชุดนี้ใช้ติดตั้งในโครงการ OTOP นวัตกรรม ที่ศูนย์การเรียนรู้หมู่บ้านเมืองน้อย โดยเนื้อหาของผลงานสะท้อนมาจากวิถีชีวิตของคนบ้านเมืองน้อยเล่าถึงสังคมเกษตรกรรม ที่ยังคงยึดมั่นแนวทางการทำนาในแบบรากเหง้าของตัวเอง ไม่วิ่งตามวิวัฒนาการสมัยใหม่เพื่อที่จะให้ได้เงิน ยอมติดหนี้สินตามรูปแบบการทำเกษตรกรรมในแบบยุคปัจจุบัน ซึ่งวิถีชีวิตของคนบ้านเมืองน้อยนั้น แสดงให้เห็นถึงความพอเพียง พึ่งพาตนเองเป็นหลัก ดำรงชีวิตอย่างมีความสุข รูปแบบของผลงานจึงนำเครื่องจักรสมัยใหม่ในการทำเกษตรออกมาเป็นตัวสื่อสาร ในทักษะภูมิปัญญาจักสานของท้องถิ่นแบบอดีต ซึ่งเป็นการบ่งชี้ถึง การ “หยิบเรื่องใหม่ มาบอกเล่าในวิถีเก่า”

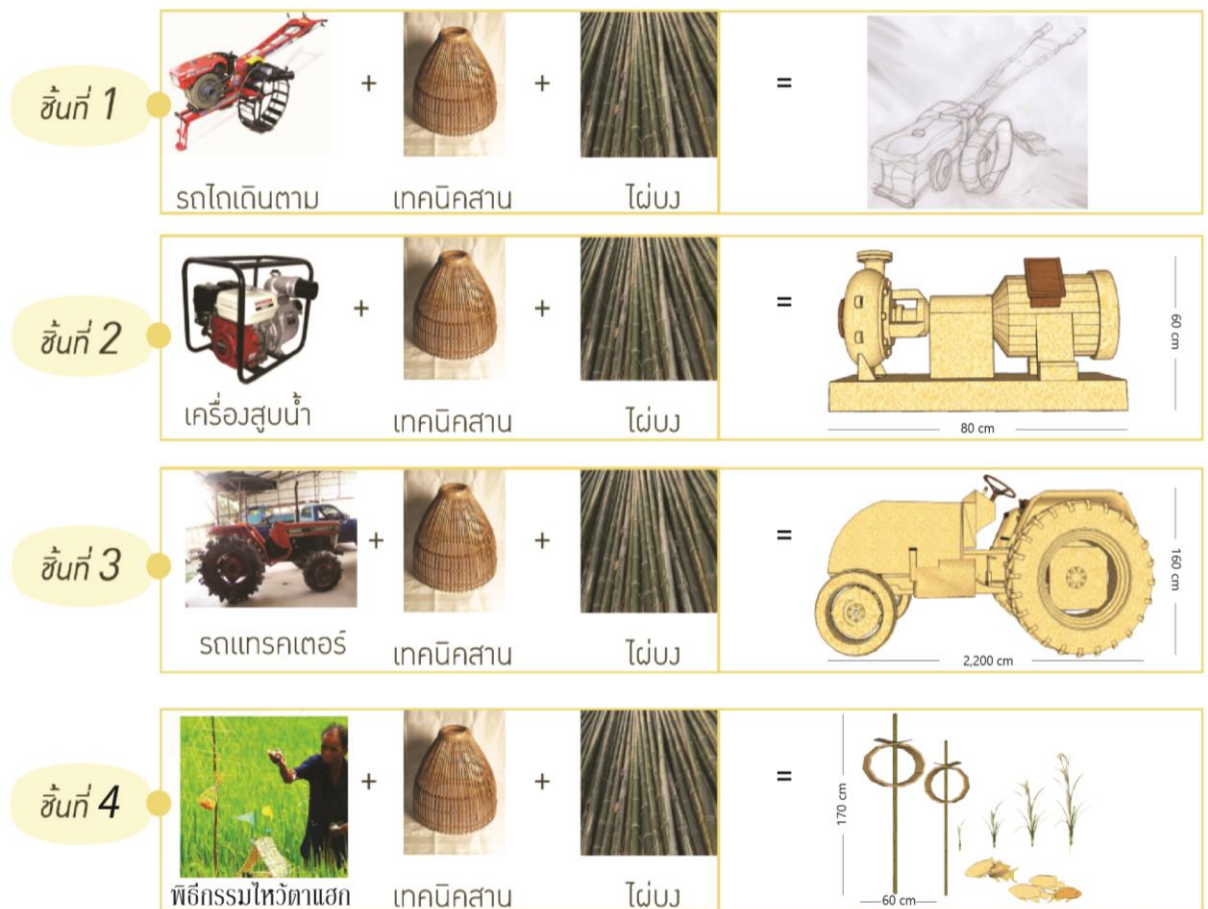

รูปภาพที่ 60 สรุปแนวความคิด

ที่มา : บ้านเมืองน้อย อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์ (สืบค้นวันที่ 3/9/2561)

3.3 สรุปรูปแบบผลงาน

จากประชากรทั้งหมด 150 คน ร้อยละ 90% ของชุมชน มีแนวทางให้ใช้รถไถเดินตาม รถแทรกเตอร์ เครื่องสูบน้ำ มาถ่ายทอดสร้างสรรค์เป็นผลงาน โดยให้เหตุผลว่าเป็นเครื่องมือที่ชาวบ้านมีความคุ้นชิน เขาถึงได้ง่าย โดยผู้วิจัยมีความเห็นด้วย เพราะเป็นเครื่องมือสำคัญในการทำเกษตรกรรมของยุคสมัยปัจจุบัน ซึ่งผลงานก็จะสามารถสื่อสารเป็นวงกว้างได้ นำเสนอผ่านเทคนิคจักษุสถานที่เป็นภูมิปัญญาชุมชน และวัสดุหลักที่ใช้จะเป็นไม้ไผ่พืชท้องถิ่นมาสร้างสรรค์

รูปภาพที่ 61 สรุปรูปแบบผลงาน

ที่มา : บ้านเมือ่งน้อย อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์ (สืบค้นวันที่ 3/9/2561)

4. พื้นที่ในการสร้างสรรค์ผลงาน

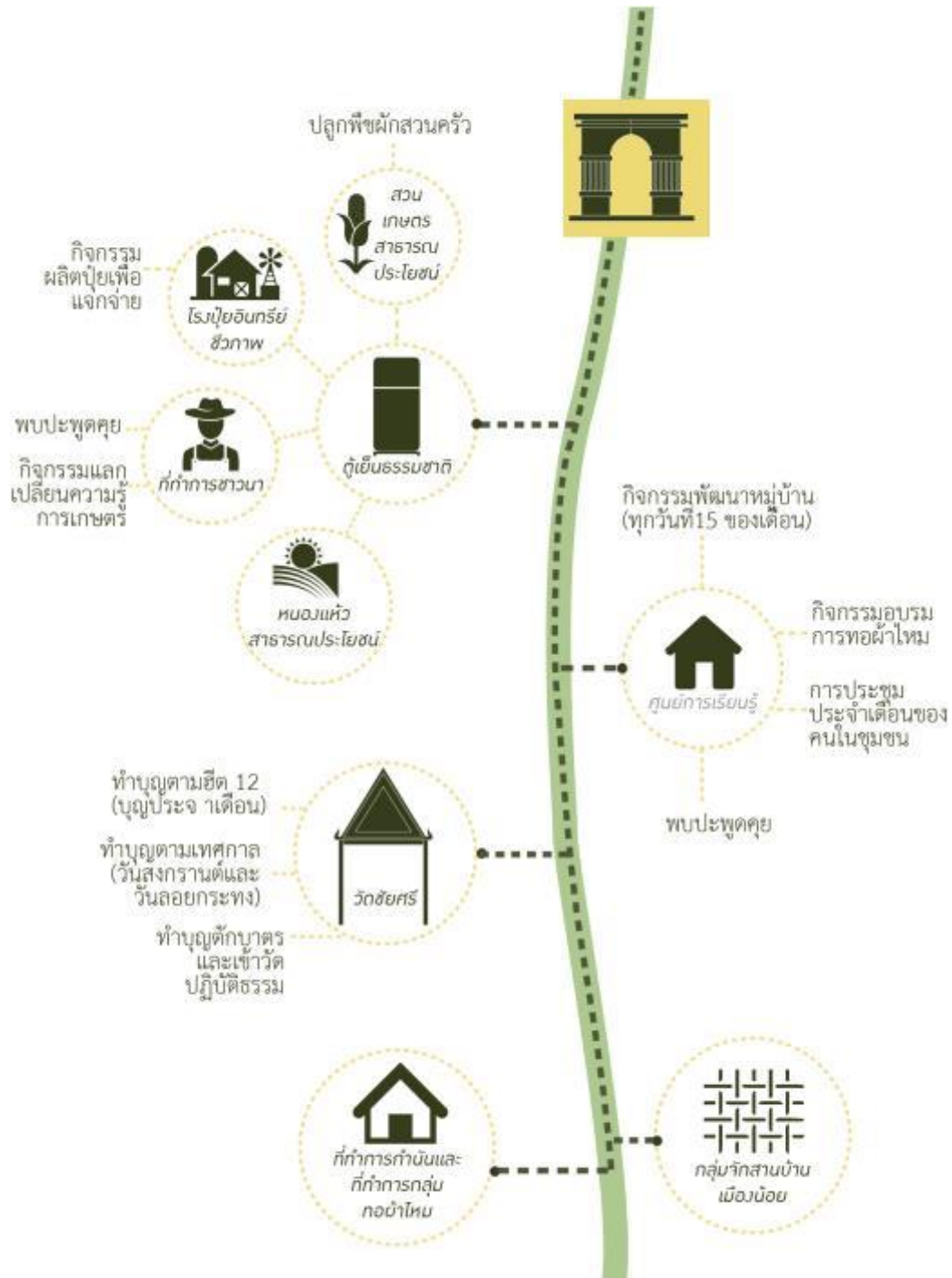
4.1 การวิเคราะห์พื้นที่

รูปภาพที่ 62 พื้นที่สำคัญของชุมชนบ้านเมืองน้อย

ที่มา : บ้านเมืองน้อย อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์ (สืบค้นวันที่ 3/9/2561)

4.2 การทำกิจกรรมของหมู่บ้านเมืองน้อยในแต่ละพื้นที่

รูปภาพที่ 63 การทำกิจกรรมของหมู่บ้านเมืองน้อยในแต่ละพื้นที่
ที่มา : บ้านเมืองน้อย อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์ (สืบค้นวันที่ 3/9/2561)

4.3 พื้นที่ติดตั้งผลงาน

ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนจะถูกใช้สำหรับติดตั้งผลงาน ซึ่งได้ลงมติพูดคุยกับชาวบ้านออกมาเป็นเสียงข้างมาก ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เป็นแหล่งรวบรวมประวัติ อัตลักษณ์ของชุมชนเป็นพื้นที่ทำกิจกรรม เช่น วันสำคัญต่างๆ ต้อนรับบุคคลสำคัญ และต้อนรับนักท่องเที่ยว เนื่องจากพื้นที่ตรงนี้เป็นด้านหน้าชุมชนเป็นที่ ผู้คนพลุกพล่าน มองเห็นได้ไกลจากหลายทิศทางก่อนที่จะเข้าถึงชุมชน และติดกับวัดที่เป็นจุดสำคัญชุมชนอีกแห่ง ทั้งหมดเป็นปัจจัยนำผลงานเข้ามาติดตั้งเพื่อการส่งเสริมพื้นที่แห่งนี้ให้ดีขึ้น

รูปภาพที่ 64 พูดคุยหาแนวทางในการทำงาน

ภาพโดย : รัฐชาติ พลแสน (ถ่ายเมื่อ 30 มกราคม 2561)

4.3.1 ลักษณะพื้นที่ศูนย์การเรียนรู้ การใช้งานในพื้นที่

- แหล่งบันทึกประวัติศาสตร์ชุมชน
- พื้นที่ทำกิจกรรมในวันสำคัญต่างๆ
- จุดต้อนรับบุคคลสำคัญ และนักท่องเที่ยว

รูปภาพที่ 65 กิจกรรมภายในศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบ้านเมืองน้อย

ภาพโดย : รัฐชาติ พลแสน (ถ่ายเมื่อ 30 มกราคม 2561)

สิ่งปลูกสร้าง

- โดม
- อาคาร

รูปภาพที่ 66 โดมของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบ้านเมืองน้อย
ภาพโดย : รัฐชาติ พลแสน (ถ่ายเมื่อ 30 มกราคม 2561)

สถานที่สำคัญที่ใกล้เคียง

- วัดชัยศรีบ้านเมืองน้อย

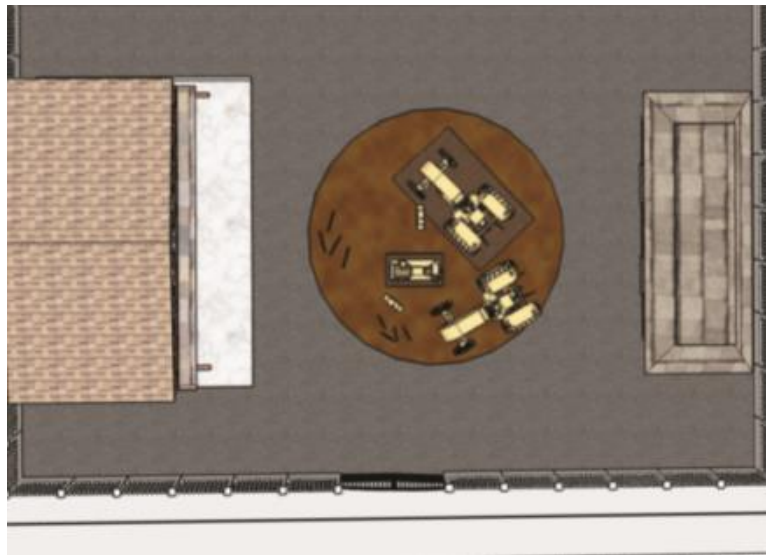

รูปภาพที่ 67 วัดชัยศรี

ภาพโดย : รัฐชาติ พลแสน (ถ่ายเมื่อ 30 มกราคม 2561)

4.4 แนวทางการติดตั้งผลงาน

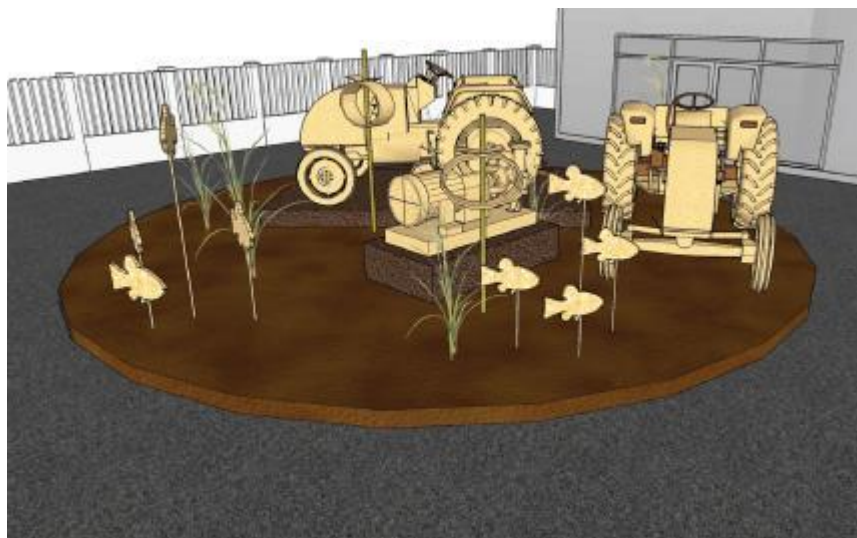
ใช้พื้นที่ส่วนตรงกลางสถานที่ในการติดตั้ง ซึ่งทั้ง 2 อาคารจะสัมผัสผลงานได้ และบริเวณนี้เป็นจุดที่ปะทะดึงดูดให้กับผู้เข้ามาเยี่ยมชมได้อย่างชัดเจน

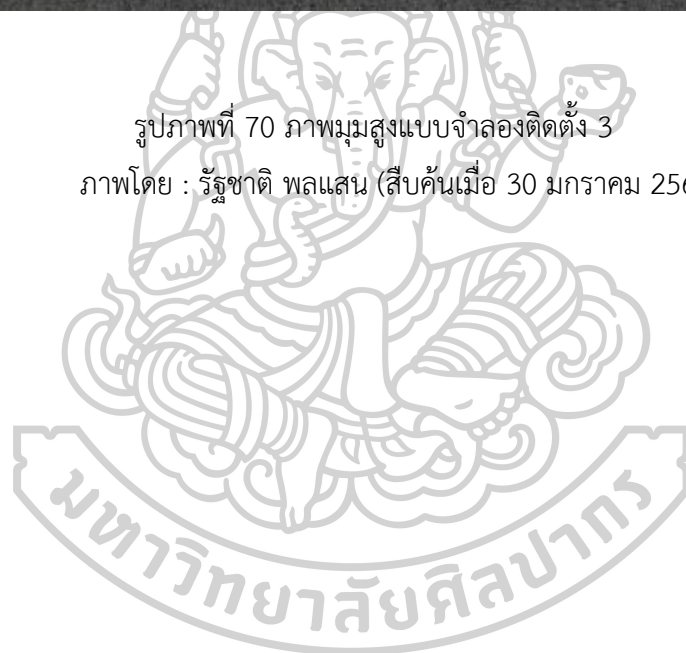
รูปภาพที่ 68 ภาพมุมมองแบบจำลองติดตั้ง 1
ภาพโดย : รัฐชาติ พลแสน (สืบค้นเมื่อ 30 มกราคม 2561)

รูปภาพที่ 69 ภาพมุมมองแบบจำลองติดตั้ง 2
ภาพโดย : รัฐชาติ พลแสน (สืบค้นเมื่อ 30 มกราคม 2561)

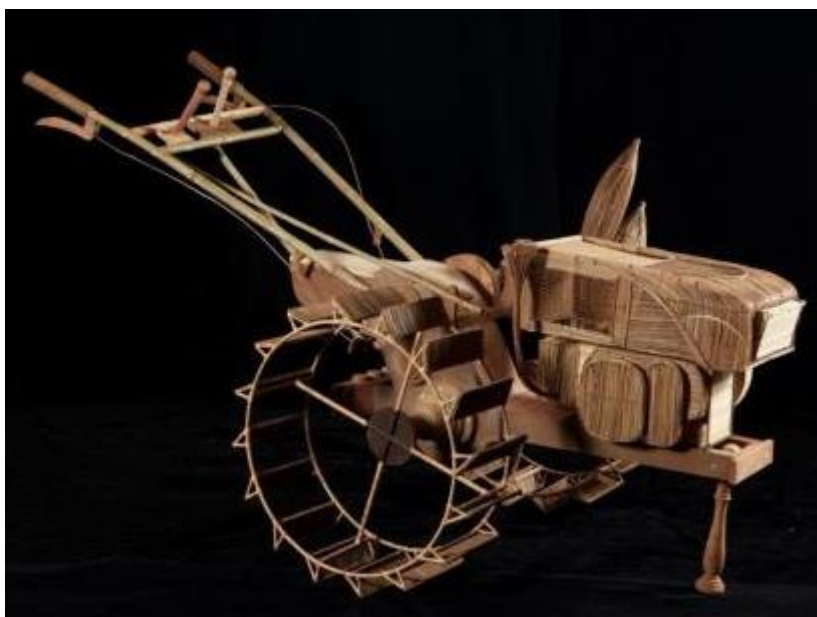

รูปภาพที่ 70 ภาพมุมมองแบบจำลองติดตั้ง 3
ภาพโดย : รัฐชาติ พลแสน (สืบค้นเมื่อ 30 มกราคม 2561)

6. ผลงานการออกแบบ

ผลงานการออกแบบประกอบด้วยผลงาน 4 ชุด คือรถไถนาเดินตาม รถแทรกเตอร์ เครื่องสูบน้ำ และศาลผีตาแฮก โดยผลงานสร้างสรรค์ทั้งหมดใช้วัสดุจากไม้ไผ่ และใช้เทคนิคการทำจากเทคนิคการจักสานของชาวบ้าน

รูปภาพที่ 71 ผลงานชุดที่ 1 รถไถเดินตาม
ที่มา : The White Elephant Art Award (สืบค้นเมื่อ 6 ธันวาคม 2561)

รูปภาพที่ 72 ผลงานชุดที่ 2 รถแทรกเตอร์
ที่มา : Culture Based Design Arts PhD (สืบค้นเมื่อ 6 ธันวาคม 2561)

รูปภาพที่ 73 ผลงานชุดที่ 3 เครื่องสูบน้ำ
ที่มา : Culture Based Design Arts PhD (สืบค้นเมื่อ 6 ธันวาคม 2561)

รูปภาพที่ 74 ผลงานชุดที่ 4 ตาแฮก
ที่มา : Culture Based Design Arts PhD (สืบค้นเมื่อ 6 ธันวาคม 2561)

รูปภาพที่ 75 รวมผลงาน

ที่มา : Culture Based Design Arts PhD (สืบค้นเมื่อ 6 ธันวาคม 2561)

รูปภาพที่ 76 แบบจำลองโมเดลการจัดวางผลงาน

ที่มา : Culture Based Design Arts PhD (สืบค้นเมื่อ 6 ธันวาคม 2561)

บทที่ 5

สรุปอภิปรายและข้อเสนอแนะ

ผลงานการสร้างสรรค์ประติมากรรมในพื้นที่บ้านเมืองน้อย ตำบลศรีสว่าง อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์ ถ่ายทอดมาจากวิถีชีวิต และวัฒนธรรมของชุมชนบ้านเมืองน้อย บอกเล่าลักษณะสังคมเกษตรกรรม การปฏิบัติงานเป็นการทำงานร่วมกับคนในชุมชน ซึ่งใช้เทคนิคการจักสานที่เป็นความถนัดของคนในชุมชนมาปฏิบัติงาน โดยระหว่างการทำงานมีการแลกเปลี่ยนความรู้กัน เพื่อสร้างเป็นองค์ความรู้ใหม่ให้สำหรับคนในชุมชนบ้านเมืองน้อย หรือผู้ที่เข้ามาเยี่ยมชมหมู่บ้าน

1. อภิปรายผลงานสร้างสรรค์

การสร้างประติมากรรมเชิงสัญลักษณ์ เป็นการสร้างขึ้นเพื่อถ่ายทอดวิถีชีวิตชุมชนผ่านอุปกรณ์การทำนา เนื่องจากบ้านเมืองน้อยเป็นสังคมเกษตรกรรม อาชีพหลักของชาวบ้าน คือเกษตรกร ผู้วิจัยพบว่ารูปแบบของผลงานที่ส่งผลให้ชาวบ้านเข้าถึงได้ง่าย และเข้าใจว่าผู้วิจัยต่อการสื่อสารสิ่งใด คืออุปกรณ์ที่ใช้ในการทำนา ซึ่งรูปแบบค่อนข้างตรงตัวไม่ซับซ้อน และใช้เทคนิคการจักสานซึ่งเป็นเทคนิคที่ชาวบ้านคุ้นเคย โดยมีผลงานทั้งหมด 4 ชุด ได้แก่

ชุดที่ 1 รถไถเดินตาม วัสดุที่ใช้คือ ไม้ไผ่ และทางมะพร้าวโดยเทคนิคการจักสาน รถไถนาเดินตามเป็นรูปแบบของอุปกรณ์ที่ใช้สำหรับไถนาก่อนการปักดำ

ชุดที่ 2 เครื่องสูบน้ำ วัสดุที่ใช้คือ ไม้ไผ่ และทางมะพร้าวโดยเทคนิคการจักสาน เครื่องสูบน้ำขนาดเล็กเป็นอุปกรณ์สำหรับสูบน้ำออกจากนา

ชุดที่ 3 รถแทรกเตอร์ วัสดุที่ใช้คือ ไม้ไผ่ โดยเทคนิคการจักสาน รถแทรกเตอร์เป็นอุปกรณ์สำหรับไถนา โดยไม่ใช่แรงคนเดิน แต่ใช้แรงคนขับ รถแทรกเตอร์มีขนาดใหญ่ และใช้เครื่องยนต์เป็นหลัก ทำให้ไถนาได้รวดเร็วกว่ารถไถนาเดินตาม

ชุดที่ 4 ฝิตาแฮก เป็นการจำลองศาลฝิตาแฮก เมื่อมีอุปกรณ์การทำนาแล้วสิ่งที่อยู่คู่กับชาวบ้าน และขาดไม่ได้คือการไหว้ฝิตาแฮก เชื่อกันว่าจะทำให้ข้าวเจริญงอกงาม ได้ผลผลิตดี การไหว้ฝิตาแฮกจึงเป็นสิ่งสำคัญของชาวนา จะต้องทำทุกๆ ปีละ 2 ครั้ง คือ ก่อนการปักดำ และหลังการเก็บเกี่ยว

2. สรุปข้อค้นพบตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ศึกษาวิถีชีวิต วัฒนธรรม ความเชื่อ และภูมิปัญญาบ้านเมืองน้อย ตำบลศรีสว่าง อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์ เพื่อดึงลักษณะเฉพาะมาใช้เป็นแรงดาลใจในการสร้างสรรค์ผลงานประติมากรรม

ตามวัตถุประสงค์ข้างต้น ผู้วิจัยได้ข้อมูลเกี่ยวกับวิถีชีวิต วัฒนธรรม ความเชื่อ และภูมิปัญญาต่างๆของบ้านเมืองน้อย โดยวิธีการใช้เครื่องมือเก็บข้อมูลจากเอกสารของอำเภอ การสัมภาษณ์จากบุคคลสำคัญของหมู่บ้าน และการสังเกต ชาวบ้านบ้านเมืองน้อยมีการใช้ชีวิตโดยเน้นหลักเศรษฐกิจพอเพียง ทำนาเป็นหลัก และมีความเชื่อส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับขบวนการเกษตร ภูมิปัญญาที่ชาวบ้านมีคือการจัดสานเช่นการสานกระติ๊บ สานข้อง ไซ หรืออุปกรณ์ให้กินในรูปแบบอื่นๆ

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ศึกษาลักษณะพื้นที่บ้านเมืองน้อย เพื่อติดตั้งผลงานสร้างสรรค์ให้มีความสอดคล้องและเหมาะสม

ตามวัตถุประสงค์ข้างต้น บ้านเมืองน้อยมีพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นนาข้าว และมีพื้นที่ปลูกผักหรือพื้นที่ทำการเกษตรอื่นๆเป็นจำนวนมาก และพื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับการติดตั้งผลงานคือ ศูนย์การเรียนรู้ เนื่องจากศูนย์การเรียนรู้เป็นศูนย์รวมข้อมูลเกี่ยวกับชุมชน และเป็นพื้นที่ทำกิจกรรมของชาวบ้านและชุมชน อีกทั้งยังตั้งอยู่หน้าบริเวณหมู่บ้าน จึงเป็นจุดปะทะนักท่องเที่ยว และยังเป็นจุดสำหรับนักท่องเที่ยวอีกด้วย ศูนย์การเรียนรู้จึงเป็นที่ลงมติของคนในชุมชนว่าควรเป็นที่สำหรับติดตั้งผลงานสร้างสรรค์มากที่สุด

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อสร้างสรรค์ผลงานประติมากรรม สำหรับติดตั้งในโครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีของ บ้านเมืองน้อย ตำบลศรีสว่าง อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์

ตามวัตถุประสงค์ข้างต้น ได้ผลงานสร้างสรรค์เป็นประติมากรรม 4 ชุดคือ รถไถเดินตาม เครื่องสูบน้ำ รถแทรกเตอร์ และ ศาลผีตาแฮก สำหรับติดตั้งในศูนย์การเรียนรู้บ้านเมืองน้อย เพื่อเป็นจุดต้อนรับนักท่องเที่ยวในโครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี

สรุปข้อค้นพบ ผู้วิจัยพบว่าการรวบรวมไม้ไผ่ หรือการ รวบไม้ไผ่และกระจายออก เป็นเทคนิคใหม่ และสวยงาม เหมาะสมกับผลงาน และพบว่าโครงสร้างที่ผู้วิจัยสร้างสรรค์ขึ้นสามารถนำไปต่อยอดเป็นโครงสร้างได้ทางสถาปัตยกรรมได้

3. ปัญหาและอุปสรรคในการสร้างสรรค์ผลงาน

3.1 ปัญหาที่เกิดขึ้นในระหว่างการทำงาน เนื่องจากผลงานมีส่วนโค้งเป็นจำนวนมาก ไม้ที่นำมาสานจะต้องมีความยืดหยุ่นดี และอ่อน ถ้าแข็งและเปราะจะทำให้ไม้หักขณะโค้ง จึงทำให้ล่าช้าในการทำงาน

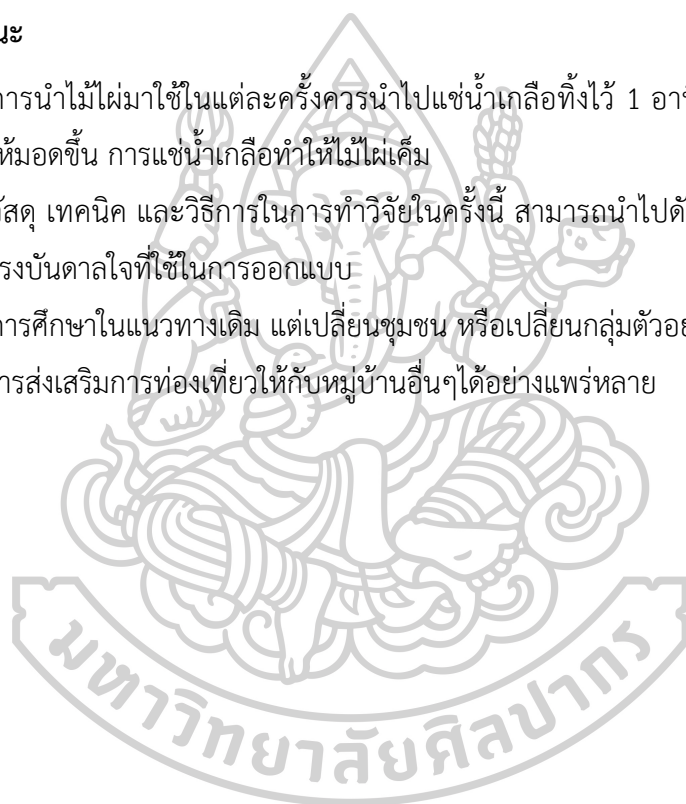
3.2 เนื่องจากผลงานทำจากไม้ไผ่ ปัญหาที่พบมากคือปัญหาของการเกิดมอดมาเจาะไม้ไผ่ทำงานงานเสียหาย

4. ข้อเสนอแนะ

4.1 การนำไม้ไผ่มาใช้ในแต่ละครั้งควรนำไปแช่น้ำเกลือทิ้งไว้ 1 อาทิตย์ เนื่องจากในไม้ไผ่มีน้ำตาลจะทำให้มอดขึ้น การแช่น้ำเกลือทำให้ไม้ไผ่เค็ม

4.2 วัสดุ เทคนิค และวิธีการในการทำวิจัยในครั้งนี้ สามารถนำไปดัดแปลงเป็นรูปแบบอื่นๆ ได้ ขึ้นอยู่กับแรงบันดาลใจที่ใช้ในการออกแบบ

4.3 การศึกษาในแนวทางเดิม แต่เปลี่ยนชุมชน หรือเปลี่ยนกลุ่มตัวอย่าง เพื่อถ่ายทอดในเรื่องอื่นๆ จะเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวให้กับหมู่บ้านอื่นๆ ได้อย่างแพร่หลาย

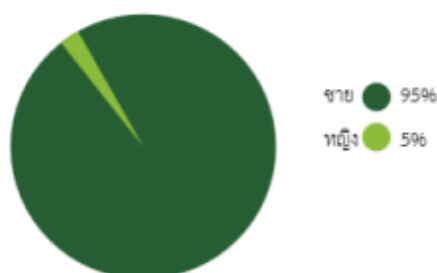

5. สรุปแบบประเมินความพึงพอใจของชาวบ้าน

ผลจากการสร้างสรรค์ผลงานประติมากรรมผู้วิจัยได้จัดทำแบบประเมินเพื่อสอบถามความพึงพอใจของชาวบ้านที่มีต่อผลงานจำนวน 30 คน โดยมีผลการประเมินความพึงพอใจโดยแบ่งเป็น 2 ตอนดังนี้

5.1 ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. เพศ

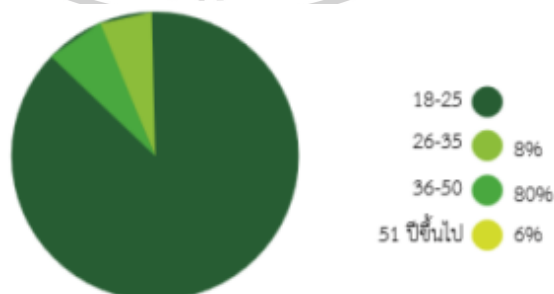

รูปภาพที่ 77 แผนภูมิแสดงจำนวนเพศ

ที่มา : บ้านเมืองน้อย ต.ศรีสว่าง อ.นาโพธิ์ จ.บุรีรัมย์ (สืบค้นเมื่อ 6 ธันวาคม 2561)

จากคนในชุมชนบ้านเมืองน้อยจำนวน 30 ท่าน มีจำนวนเพศชาย 25 คน เพศหญิง 5 คน

2. อายุ

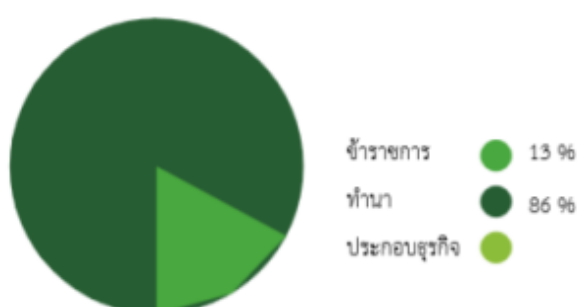

รูปภาพที่ 78 แผนภูมิแสดงจำนวนอายุ

ที่มา : บ้านเมืองน้อย ต.ศรีสว่าง อ.นาโพธิ์ จ.บุรีรัมย์ (สืบค้นเมื่อ 6 ธันวาคม 2561)

จากผู้ตอบกลับแบบสอบถามมีจำนวน 30 ท่าน พบว่าชาวบ้านจำนวน 24 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 80 % มีอายุระหว่าง 36 – 50 ปี มากเป็นอันดับหนึ่ง โดยรองลงมาคืออายุ 25 – 35 ปี จำนวน 4 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 8 % และอันดับสามคือช่วงอายุ 50 – 60 ปี ขึ้นไปจำนวน 2 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 6 %

3. อาชีพ

รูปภาพที่ 79 แผนภูมิแสดงจำนวนอาชีพ

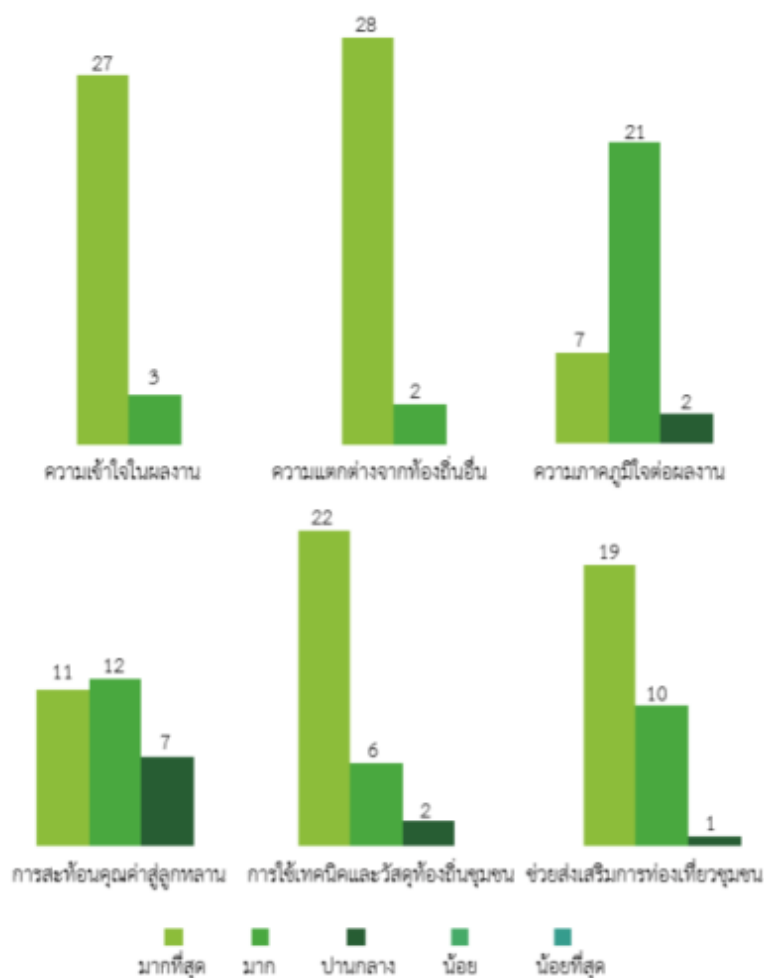
ที่มา : บ้านเมืองน้อย ต.ศรีสว่าง อ.นาโพธิ์ จ.บุรีรัมย์ (สืบค้นเมื่อ 6 ธันวาคม 2561)

จากผู้ตอบกลับแบบสอบถามมีจำนวน 30 ท่าน พบว่าชาวบ้านจำนวน 26 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 86% ประกอบอาชีพทำนาเป็นหลัก และจำนวน 4 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 13.33% ทำงานรับราชการ

สรุปผลการประเมินตอนที่ 1

พบว่า ชาวบ้านส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำนาเป็นหลัก ใช้เกษตรกรรมเป็นสิ่งหล่อเลี้ยงชีวิต และจากการสำรวจ ช่วงวัย 36-50 จะทำกันเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งแสดงถึงการรักษาปฏิบัติจากบรรพบุรุษไว้เป็นอย่างดีเนื่องจากมีกลุ่มคนวัยกลางคนเข้ามาเป็นชานาจำนวนมาก

5.2 ตอนที่ 2 ความพึงพอใจต่อผลงาน ของผู้ตอบแบบสอบถาม

รูปภาพที่ 80 (บน) แผนภูมิแสดงความรู้สึกของคนในชุมชนต่อผลงาน 1

รูปภาพที่ 81 (ล่าง) แผนภูมิแสดงความรู้สึกของคนในชุมชนต่อผลงาน 2

ที่มา : บ้านเมืองน้อย ต.ศรีสว่าง อ.นาโพธิ์ จ.บุรีรัมย์ (สืบค้นเมื่อ 6 ธันวาคม 2561)

- ความเข้าใจในผลงาน ชาวบ้านเฉลี่ย 4.9% คิดเป็นร้อยละ 98% พอใจในระดับมากที่สุด
- ความแตกต่างในท้องถิ่นอื่น ชาวบ้านเฉลี่ย 4.93% คิดเป็นร้อยละ 98.6% พอใจในระดับมากที่สุด
- ความภาคภูมิใจในผลงาน ชาวบ้านเฉลี่ย 4.16% คิดเป็นร้อยละ 83.2% พอใจในระดับมาก
- ผลงานจะสะท้อนคุณค่าสู่ลูกหลาน ชาวบ้านเฉลี่ย 4.13% คิดเป็นร้อยละ 82.6% พอใจในระดับมาก
- การใช้เทคนิคและวัสดุท้องถิ่นชุมชน ชาวบ้านเฉลี่ย 4.66% คิดเป็นร้อยละ 93.2% พอใจในระดับมากที่สุด
- ช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชน ชาวบ้านเฉลี่ย 4.6% คิดเป็นร้อยละ 92% พอใจในระดับมากที่สุด

สรุปผลการประเมินตอนที่ 2

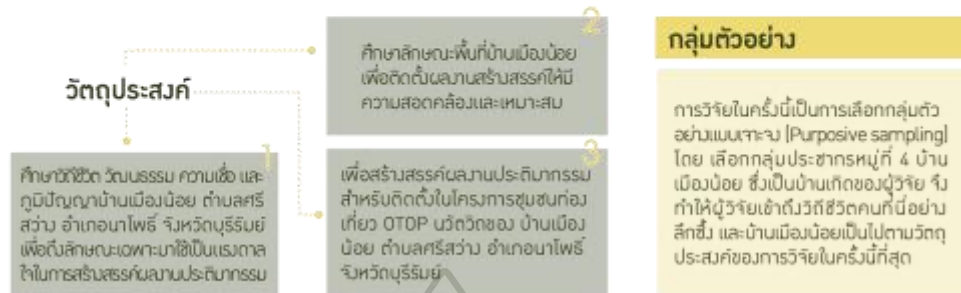
พบว่า ชาวบ้านที่ทำแบบสอบถามเข้าใจถึงตัวผลงานได้ดีเนื่องสร้างสรรค์ขึ้นมาจากสิ่งที่เขาค้นชินจากรูปแบบและเทคนิคที่ใช้ ที่สำคัญ คือการได้ทำงานร่วมกันในทุกขั้นตอน ผลงานการทำงานร่วมกับชุมชนครั้งนี้ชาวบ้านที่ทำแบบสำรวจมีความภาคภูมิใจต่อผลงานเป็นอย่างดีเนื่องจากพวกเขาได้ทำงานศิลปะให้กับบ้านเกิดของตัวเองเพื่อที่จะบอกเล่าเรื่องราวไปสู่ผู้ที่เข้ามาเยี่ยมชมหมู่บ้าน

การสร้างสรรคัลมานประติมากรรมเชิงสัญลักษณ์สำหรับติดตั้งในโครงการท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี บ้านเมืองน้อย จังหวัดบุรีรัมย์

59156321 นายรัฐชาติ พลแสน

การลงพื้นที่การสัมภาษณ์

<h4>ทำนบมนตรี สำเทาเงิน</h4> <ul style="list-style-type: none"> ข้อมูลทั่วไปของชุมชน ข้อมูลด้านภูมิศาสตร์ชุมชน โครงการท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี <p style="text-align: center;">1</p>	<h4>นายบุญเลิศ พลแสน</h4> <ul style="list-style-type: none"> ข้อมูลด้านครอบครัว ข้อมูลประกอบอาชีพของคนในชุมชน รูปแบบการเกษตรของคณในชุมชน การทำนาในชุมชน <p style="text-align: center;">2</p>	<h4>นายเดลีย พลแสน</h4> <ul style="list-style-type: none"> ข้อมูลภาคินค/วิศก/อปกรณ ชมการจัสามในท้องถิ่น <p style="text-align: center;">3</p>	<h4>นายดาบ แป๊ะเอน</h4> <ul style="list-style-type: none"> วัฒนธรรม/ประเพณี/ความเชื่อ ของชุมชน <p style="text-align: center;">4</p>
--	--	--	--

การลงพื้นที่จากการสังเกต

<h4>การลงพื้นที่เก็บข้อมูลสังเกตชุมชน</h4> <p>70%ของพื้นที่ชุมชนใช้สำหรับทำนา ชุมชนมีพื้นที่สำคัญ เช่น ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนวัด แปลงผักของชุมชน</p> <p style="text-align: center;">1</p>	<h4>การลงพื้นที่เก็บข้อมูลประชากรชุมชน</h4> <p>การลงพื้นที่เก็บข้อมูลด้านประชากรชุมชนพบว่า ชาวบ้านประกอบอาชีพเกษตรกร โดยทำนาเป็นหลัก และมีทักษะด้านจักสาน ซึ่งเป็นอาชีพพรอหลัจากทำน่ว่นจากการทำนถ แล้วชาวบ้านยังมีควมเชื่อ่น่าสนใจที่เกยข้องกับการทำนถ</p> <p style="text-align: center;">2</p>
--	---

สรุปการลงพื้นที่

<h4>วิถีชีวิต</h4> <p>เป็นสังคมเกษตรกรรมที่พึ่งพาอาศัยเกือลู่ซึ่กับและกัน ยึดหลักเศรษฐกิจพอเพิ่่ม คนในชุมชนประกอบอาชีพทำนถเป็นหลัก ปลูกข้าวปีละ 1คร้ง และให้ควมสำคัญต่อความเชื่อการปลูกข้าวเป็นอย่างมาก</p>	<h4>อัตลักษณ์ชุมชน</h4> <p>คืองานจักสาม เช่น อปกรณจับสัตว์และของใช้ในครัวเรือน ที่ทำทุกครัวเรือนมากที่สุดในช่วงก่อนถึงกับเดียวกับ สิบกอดจากกลุ่มสูงึ่ม เป็นที่ยอมรับในจังหวัดบุรีรัมย์ แต่มีขาดลักษณะเด่นที่สะท้อนถึงบ้านเมืองน้อย</p>	<h4>พื้นที่สำคัญของชุมชน</h4> <p>ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เป็นแหล่งรวบรวมประวัติ อัตลักษณ์ของชุมชนเป็นพื้นที่ทำกิจกรรม เช่น วันสำคัญต่างๆ ต้องรับบุคคลสำคัญ และต้องรับนักท่องเที่ยว เนื่องจากพื้นที่ถรนี้เป็นต้นหน้าชุมชนเป็นที่ ผู้ลอบพลาพผ่าน มองเห็นได้ไกลจากหลายทิศทางก่อนที่จะเข้าถึงชุมชน</p>
---	--	--

การสร้างสรรค์ผลงานประติมากรรมเชิงสัญลักษณ์สำหรับติดตั้งในโครงการท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี บ้านเมื่อน้อย จังหวัดบุรีรัมย์

59156321 นายรัฐชาติ พลแสน

การออกแบบผลงานประติมากรรม

กระบวนการออกแบบ

การสร้างสรรค์ผลงานประติมากรรมเพื่อชุมชนบ้านเมื่อน้อย	สัญลักษณ์โครงการ	อัตลักษณ์บ้านเมื่อน้อย	โครงการOTOP นวัตวิถี
<ul style="list-style-type: none"> • เผยแพร่เรื่องราวสัญลักษณ์ของชุมชนให้แก่นักท่องเที่ยว • สร้างสรรค์ผลงานประติมากรรม เพื่อเป็นสัญลักษณ์ • การสร้างสรรค์ผลงานจะเป็นการร่วมกันทำร่วมกับชุมชน • เพื่อให้ได้ผลงานที่สามารถบอกเล่าถึงคนในชุมชนได้เป็นอย่างดีและคนในชุมชนเกิดความภาคภูมิใจในการเข้ามามีส่วนร่วมสร้างสรรค์ผลงานให้แก่หมู่บ้านตัวเอง 	<ul style="list-style-type: none"> • สะท้อนเนื้อหาบทเรียนปัจจุบันกับบริบทในอดีตที่อยู่ร่วมกัน • ใช้รูปทรงของเครื่องมือทำนาเป็นทิวสือสาร • พิธีกรรมมีจุดเสียดสีเกี่ยวกับการทำนา 	<ul style="list-style-type: none"> • การจักสาน เครื่องมือเครื่องใช้ไม่วัตถุชีวิตโดยใช้ไม้ไผ่ซึ่งเป็นวัสดุท้องถิ่น 	<ul style="list-style-type: none"> • หมู่บ้านเมื่อน้อยถูกคัดเลือกจากโครงการ ชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี เพื่อส่งเสริมให้ชุมชนเป็นแหล่งท่องเที่ยวโดยเน้นมาจักสานและผ้าไหมเป็นสาระสำคัญของโครงการชุมชน

แนวความคิดในการออกแบบ

การทำนาของชุมชน

+

อัตลักษณ์ชุมชน

+

พื้นที่ชุมชน

- เครื่องมือการทำนา
- เทคนิคการสาน
- ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน
- การอยู่ร่วมกันระหว่างชุมชน
- เครื่องใช้ในวิถีชีวิต
- ความเชื่อในการทำของพิธีกรรมมีตาแฮก

ผลงานการสร้างสรรค์ชุดนี้เป็นการทำนาร่วมกันออกแบบกับชุมชนในแนวทางที่เน้นเพื่อความเข้าใจของคนในชุมชนเป็นหลัก ใช้ติดตั้งในโครงการ OTOP นวัตวิถี ที่ศูนย์การเรียนรู้ ชุมชนบ้านเมื่อน้อยโดยเนื้อหาของงานต้องการเล่าถึงสัญลักษณ์โครงการในชุมชน ก็ยังคงยึดมั่นแนวทางการทำนาในรากเหง้าของตัวเอง ไม่ตามวิถีวัฒนธรรมการทำนาของยุคปัจจุบันไปทั้งหมดเพื่อที่จะได้เป็นจำพวกนานา ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความพอเพียงรักเขาแนวทางของบรรพบุรุษดำรงชีวิตอย่างมีความสุขรูปแบบผลงานรับนำเครื่องมือเกษตรของยุคปัจจุบันมาถ่ายทอด ในลักษณะภูมิปัญญาจักสานท้องถิ่น เพื่อแสดงออกมาให้กับผู้มาเยี่ยมชมชุมชนได้รับรู้

ผลงานการออกแบบ

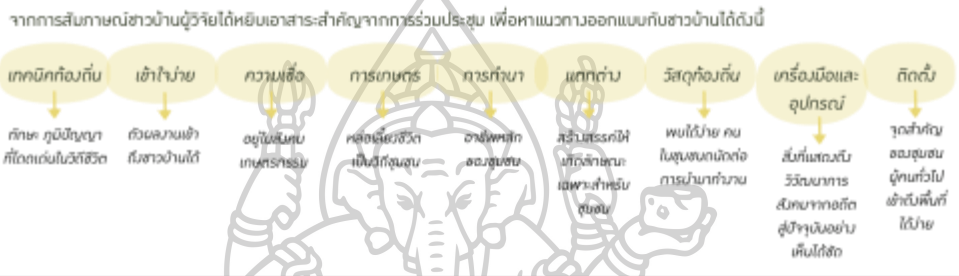
ชิ้นงานที่ 1	ชิ้นงานที่ 2	ชิ้นงานที่ 3	ชิ้นงานที่ 4
รถไถนาเดินตาม	เครื่องสูบน้ำ	รถไถนาเดินตาม	มีตาแฮก
			
			

การสร้างสรรคผลลวนประติมกรรมเชิงสัญลักษณ์สำหรับตึกตึ่งในโครงการท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี
บ้านเมืองน้อย จังหวัดบุรีรัมย์

ขั้นตอนการสร้างสรรคผลลวน

KEY WORD ที่ใช้ในการออกแบบผลลวนประติมกรรม

พื้นที่การสร้างสรรคผลลวน

การวิเคราะห์พื้นที่

- ที่ตั้งท่ารถข้ามถนน
- ถนนลัดทางสาธารณะ
- พิธีกรรมประเพณี
- สวนเกษตรสาธารณะ
- ศูนย์ชุมชน
- โรงเรียน
- บ้านพักคนชรา
- ศูนย์การเรียนรู้

การทำกิจกรรมในพื้นที่

- ศูนย์การเรียนรู้
- ศูนย์รวมประเพณี
- ศูนย์รวมสินค้าชุมชน
- ศูนย์รวมกิจกรรม
- ศูนย์รวมการเกษตร
- ศูนย์รวมอาชีพ
- ศูนย์รวมวัฒนธรรม
- ศูนย์รวมสุขภาพ
- ศูนย์รวมการบริการ
- ศูนย์รวมการออกกำลังกาย
- ศูนย์รวมการพักผ่อน

พื้นที่การสร้างสรรคผลลวน

จุดประสงค์: เพื่อสร้างสรรคผลลวนประติมกรรมเชิงสัญลักษณ์

การสร้างสรรคผลงานประติมากรรมเชิงสัญลักษณ์สำหรับติดตั้งในโครงการท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี บ้านเมืองน้อย จังหวัดบุรีรัมย์

59156321 นายวิชาธิ พลแสน

ประชุมลมติเลือกพื้นที่ติดตั้งผลงาน **พื้นที่ติดตั้งผลงาน "ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน"**

ประชากรร้อยละ-95% เลือกศูนย์กลางเรียนรู้ ในการติดตั้งผลงาน

"ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน"

"การใช้งาน"

- แหวนบนคอกประตีสวน
- ทำกิจกรรมวันสำคัญ
- ต้อนรับบุคคลสำคัญ
- ทยอยชมงานที่ท่องเที่ยว

"สิ่งปลูกสร้าง"

- อาคาร
- โถง

"ใกล้สถานที่สำคัญ"

- วัดชัยศรี

ทำไมต้องศูนย์การเรียนรู้ชุมชน?

ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เป็นแหล่งรวบรวมประวัติ อุดมการณ์ของชุมชนเป็นพื้นที่ทำกิจกรรม เช่น วันสำคัญต่างๆ ต้อนรับบุคคลสำคัญ และต้อนรับนักท่องเที่ยว เนื่องจากพื้นที่ตรงนี้เป็นที่ดินหน้าชุมชนเป็นที่ ผู้คนพลุกพล่าน มองเห็นได้ไกล จากหลายทิศทางก่อนที่จะเข้าตัวชุมชน และติดกับวัดที่เป็นจุดสำคัญชุมชนอีกแห่ง ทั้งหมดเป็นปัจจัยนำผลงานเข้ามาติดตั้งเพื่อการเสริมพื้นที่แห่งนี้ให้ดีขึ้น

แนวทางการติดตั้งผลงาน

ใช้พื้นที่ส่วนตรงกลางสถานที่ในการติดตั้ง ซึ่งกึ่ง 2 อาคารจะสิมนิสผลงานได้ และบริเวณนี้เป็นจุดที่ปะทะตึงดูดีให้กับผู้ที่เข้ามาเยี่ยมชมได้อย่างชัดเจน

ลักษณะการติดตั้งผลงาน

การพบปะ

การสร้างสรรค์ผลงานประติมากรรมเชิงสัญลักษณ์สำหรับติดตั้งในโครงการท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี บ้านเมืองน้อย จังหวัดบุรีรัมย์

59156321 นายรัชชาติ พลแสน

แรงบันดาลใจและการสร้างสรรค์ออกแบบผลงานร่วมกับชุมชน

ขั้นที่ 1 2 3 เป็นการใช้เครื่องมือทำมาค้าขายก่อสร้างสรรค์ จากการลงมือหาแนวทางร่วมกับชุมชน

ขั้นที่ 1

รถไถเดินตาม + ตะกร้าสาน + ไม้บง

ขั้นที่ 2

เครื่องสูบน้ำ + ตะกร้าสาน + ไม้บง

ขั้นที่ 3

รถแทรกเตอร์ + ตะกร้าสาน + ไม้บง

จากประชากรทั้งหมด150คน ร้อยละ90% มีแนวทางให้ใช้รถไถเดินตาม รถแทรกเตอร์ เครื่องสูบน้ำ มาทำก่อสร้างสรรค์ผลงาน โดยให้เหตุผลว่า เป็นเครื่องที่ชาวบ้านมีความคุ้นชินเข้าถึงได้ง่าย ซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นด้วย เพราะเป็นเครื่องมือสำคัญในการทำมาหากินในยุคสมัยปัจจุบันของชุมชน แต่ลักษณะการแสดงผลออกเป็นการใช้เทคนิคการสานที่เป็นภูมิปัญญาชุมชนจากอดีตมาใช้ และใช้ไม้ไผ่ซึ่งเป็นวัสดุท้องถิ่นมาสร้างสรรค์ปัจจัยส่วนนี้แสดงถึงวิถีชีวิตของสังคมเกษตรกรรมที่เข้าใจได้ง่ายต่อชาวบ้าน

ขั้นที่ 4 ใช้ความเชื่อพิธีกรรมขี้ตาแตกการทำนาข้าว ที่ชาวบ้านปฏิบัติจากรุ่นสู่รุ่น นำมาทำก่อสร้างสรรค์ จากการลงมือหาแนวทางร่วมกับชุมชน

ขั้นที่ 3

จากประชากรทั้งหมด150คน ร้อยละ100% มีแนวทางให้นำพิธีกรรมขี้ตาแตกของสังคมเกษตรกรรมบ้านเมืองน้อยมาทำสู่ผลงานการสร้างสรรค์ เพื่อเป็นการบอกเล่าถึงการรักษาแนวทางปฏิบัติจากบรรพบุรุษ ให้ลูกหลานได้สืบสานไม่เลือนหายจากชุมชน และพิธีกรรมขี้ตาแตกยังเป็นหัวใจสำคัญในการสร้างขวัญกำลังใจไม่ให้เกิดอุปสรรคในการทำนาข้าวที่จะให้ได้ข้าวปลาอาหารสมบูรณ์ ผู้วิจัยจึงนำรูปแบบศาลีตาแตก มาเป็นองค์ประกอบในการจัดวางผลงานเพื่อแสดงให้เห็นความเชื่อที่ยังคงอยู่อย่างแข็งแรงมีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตพึ่งพาอาศัยธรรมชาติอย่างพอเพียงไม่พึ่งตามรูปแบบการทำเกษตรกรรมของโลกสมัยปัจจุบัน

รายการอ้างอิง

- ข่าวสด. (2561). พช. เร่งขับเคลื่อน “ชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี” ชูนวัตกรรมผสมผสานกับวิถีชีวิต. Retrieved from https://www.khaosod.co.th/politics/news_1036678
- เฉลียว พลแสน. (2561, 28 พฤษภาคม) จักสานท้องถิ่น/*Interviewer*: ร. พลแสน. ที่ทำการกำนัน บ้านเมือ่งน้อย. ดาบ แปะไรสง. (2561, 2 สิงหาคม) ความเชื่อบ้านเมือ่งน้อย/*Interviewer*: ร. พลแสน. วัดชัยศรี บ้านเมือ่งน้อย.
- ทิตหมู มั๊ก่วน. (2561). ฝัตาแฮก : ความเชื่อของชาวนาฮีสาน. Retrieved from <http://www.isangate.com/new/31-art-culture/tradition/333-ta-hag-poo-ta.html>
- นวินพงศ์. (2552). รถแทรกเตอร์เพื่อการเกษตร. Retrieved from <https://praphakornsena.wordpress.com/%E0%B8%97%E0%B8%B5%E0%B9%88%E0%B8%A1%E0%B8%B2%E0%B8%82%E0%B8%AD%E0%B8%87%E0%B8%A3%E0%B8%96%E0%B9%84%E0%B8%96%E0%B8%99%E0%B8%B2/>
- บุญเกิด พิมพ์วรรณเมธากุล. (2544). ประเพณีฮีสานและเกร็ดโบราณคดีฮีสาน (พิมพ์ครั้งที่ 2 ed.): ขอนแก่นคลังนาชาธรรม.
- บุญเลิศ พลแสน. (2561, 9 เมษายน) รูปแบบการเกษตรบ้านเมือ่งน้อย/*Interviewer*: ร. พลแสน. ที่ทำการชานา. มณี สำเภากเงิน. (2561a, 15 มิถุนายน) OTOP นวัตวิถี บ้านเมือ่งน้อย/*Interviewer*: ร. พลแสน. ที่ทำการกำนัน บ้านเมือ่งน้อย.
- มณี สำเภากเงิน. (2561b, 15 มิถุนายน) หมู่บ้านเมือ่งน้อย/*Interviewer*: ร. พลแสน. ที่ทำการกำนันบ้านเมือ่งน้อย.
- วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. (2561a). ความเชื่อ. Retrieved from <https://th.wikipedia.org/wiki/%E0%B8%84%E0%B8%A7%E0%B8%B2%E0%B8%A1%E0%B9%80%E0%B8%8A%E0%B8%B7%E0%B9%88%E0%B8%AD>
- วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. (2561b). ประเพณี.. Retrieved from <https://th.wikipedia.org/wiki/%E0%B8%9B%E0%B8%A3%E0%B8%B0%E0%B9%80%E0%B8%9E%E0%B8%93%E0%B8%B5>
- วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. (2561c). วัฒนธรรม. Retrieved from <https://th.wikipedia.org/wiki/%E0%B8%A7%E0%B8%B1%E0%B8%92%E0%B8%99%E0%B8%98%E0%B8%A3%E0%B8%A3%E0%B8%A1>
- ศิลปินบนเวิร์ลด์ไวด์เว็บ. (2543). ประติมากรรมกับสิ่งแวดล้อม. Retrieved from <http://www.era.su.ac.th/Artists/thai/chalood/sculpture.html>
- ศูนย์ฝึกอบรมวนศาสตร์ชุมชนแห่งภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก (ศูนย์วนศาสตร์ชุมชนเพื่อคนกับป่า). (2557). ฝักับวิถีชีวิตคนไทย : องค์ความรู้ และรูปแบบการจัดการของท้องถิ่น (พิมพ์ครั้งที่ 1 ed.): บริษัท ดุมาเบส จำกัด.

สรรณัญญา กระสังข์. (2561). การพัฒนาหมู่บ้าน OTOP นวัตวิถี. Retrieved from

<http://cddwriter.blogspot.com/2018/05/otop.html>

สำนักงานพัฒนาการวิจัยการเกษตร (องค์การมหาชน). (มปป.). ประวัติความเป็นมาของข้าว. Retrieved from

<https://esan108.com/%E0%B8%95%E0%B8%B3%E0%B8%99%E0%B8%B2%E0%B8%99>

<https://esan108.com/%E0%B8%95%E0%B8%B2%E0%B9%81%E0%B8%AE%E0%B8%81.html>

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	รัฐชาติ พลแสน
วัน เดือน ปี เกิด	18 มิถุนายน 2535
สถานที่เกิด	โรงพยาบาลเอกชนบุรีรัมย์
วุฒิการศึกษา	ปริญญาตรี มหาวิทยาลัยกรุงเทพ คณะศิลปกรรมศาสตร์ สาขาวิชาการออกแบบผลิตภัณฑ์ หลักสูตรศิลปกรรมศาสตรบัณฑิต (ศป.บ.)
ที่อยู่ปัจจุบัน	90/1 หมู่4 บ้านเมืองน้อย ต.ศรีสว่าง อ.นาโพธิ์ จ.บุรีรัมย์ 31230
รางวัลที่ได้รับ	- GSB SMEs Startup 2016 (รองชนะเลิศอันดับ1) - Innovative Craft Award 2017(รอบ10คน) - ร่วมแสดงศิลปกรรมช่างเผือกครั้งที่ 7 ปี 2018 - จัดแสดงผลงานที่ Maison&Objet 2018 ณ กรุงปารีส ประเทศฝรั่งเศส จากการคัดเลือกของกรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ-กระทรวงพาณิชย์

